SYLVIE GERMAIN

MAGNUS

CAN

ROMAN

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
YILDIZ ADEMOĞLU ATLAN

Can Yayınları: 1706
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 687

Magnus, Sylvie Germain
© Editions Albin Michel, S.A., Paris, 2005
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2005

1. basım: Şubat 2008

Yayına Hazırlayan: Ayça Sezen

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzelti: Fulya Tükel
Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0918-0

Çağdaş Avrupalı Kadın Yazarlar / *Contemporary European Women Authors*

Avrupa Birliği Kültür Programı'nın (2007-2013) desteğiyle yayınlanmıştır.
Published with the support of the Culture Programme (2007-2013) of the European Union.

Culture Programme

Bu proje Avrupa Komisyonu'nun mali desteğiyle yürütülmektedir. Yayında yansıtılan görüşler sadece yazara aittir. Komisyon bu görüşlerden ve kitapta yer alan bilgilerin herhangi bir kullanımından sorumlu tutulamaz.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Sylvie Germain
MAGNUS

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
YILDIZ ADEMOĞLU ATLAN

CAN YAYINLARI

Sylvie Germain, 1954'de Chateauroux'da doğdu. Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe eğitimi aldı. 1981 yılında Fransız Kültür Bakanlığı'nda çalışmaya başladı. 1984'te yayınlanan ilk romanı *Gecelerin Kitabı* altı edebiyat ödülünün yanı sıra eleştirmenlerin ve okuyucuların övgülerini aldı. 1986-1992 yılları arasında Çekoslavakya'da yaşadı, Prag'daki Fransız okulunda Fransızca ve felsefe dersleri verdi. Çağdaş Fransız edebiyatının en önemli isimlerinden olan yazar *Magnus* isimli romanıyla, 2005 yılında lise öğrencilerinin verdiği Goncourt ödülünü aldı.

Yıldız Ademoğlu Atlan, Fransızca'yla Ankara Anadolu Lisesi yıllarında tanışan çevirmen, Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olduktan sonra Dışişleri Bakanlığı'na girdi ve Paris'te görev yaptı. Daha sonra evlenip Rio de Janeiro'ya yerleşti ve burada, Nancy Üniversitesi'nin Fransız Dili Edebiyatı ve Tarihi bölümüne devam etti. Çeviri yapmaya bu sırada başladı. İlk çevirisi olan Octave Mirbeau' nun *İşkence Bahçesi* adlı romanı 2007'de Ayrıntı Yayınları'ndan çıktı. Halen Prag'da yaşayan, Fransızca, Portekizce, İngilizce ve Çekçe bilen çevirmenin, çok gezip yersiz yurtsuz olması ve çevirmenlik yapması dolayısıyla kendine yakın bulup sevdiği *Magnus* ikinci çalışması.

Marianne
ve Jean-Pierre Silvereano'ya

"Söylenmesi gereken zamanda söylenmemiş şeyler, sonradan koca bir uydurmaca gibi görünür."

Aharon APPELFELD

Bir göktaşı parçasından, evrenin ilk haline ilişkin, bazı ufak tefek sırlar elde edilebilir. Bir kemik parçasından, tarihöncesi çağlarda yaşamış bir hayvanın şekli ve şemaili, bir bitki fosilinden, şimdi çölleşmiş olan bir bölgede, eskiden, çok zengin bir bitki örtüsünün var olmuş olduğu anlaşılabilir. Belleklerden silinmiş zamanlar, küçücük ama kalıcı izlerle pul pul işlidir.

Bir papirüs parçasından veya çömlek kırığından hareketle, binyıllar önce kaybolmuş bir uygarlığı ortaya çıkarmak mümkündür. Bir sözcüğün kökünden, bir grup kelime ve anlam türetilebilir. Kalıntılarda, çekirdeklerde, her zaman sağlam bir parça gerçeklik gizlidir.

Her halükârda, esrarları çözebilmek için hayal gücü ve önsezilere gereksinim vardır.

Uzun süre yalanlarla kandırılmış, sonra zamanla çarpıklaşmış, şüpheler içinde kıvranmış ve bir gün ansızın patlama noktasına gelmiş, bölük pörçük belleğe sahip bir adam hakkında nasıl bir hikâye yazılabilir ki?

Bir portre taslağı, düzensiz bir anlatı, boşluklarla, noksanlarla dolu, yankılarla vurgulanan ve sonunda saçak saçak olup dağılan.

Varsın düzensiz olsun, bir insan hayatının kronolojisi, hiçbir zaman sanıldığı kadar düz bir çizgi oluştur-

maz. Boşluklara, noksanlara, yankılara ve saçaklara gelince; bunlar yazının tamamlayıcısıdır, zira aslında bunlar belleğin birer parçasıdır. Bir kitaptaki sözcükler, bir insan hayatının içindeki gün sayısından daha büyük bir blok meydana getirmez, bu sözcükler ve bu günler, sayıca ne kadar fazla olurlarsa olsunlar, çok geniş bir sessizlik zemini üzerinde, bitmez tükenmez cümlelerden, önerilerden, olasılıklardan oluşan bir takımada çizer yalnızca. Üstelik bu sessizlik ne tam olarak durudur ne de dingindir, fısıltı halinde bir uğultu vardır içinde durmamacasına. Geçmişin derinliklerinden yükselip şimdinin, her yandan akın eden uğultusuna karışan bir ses rüzgârı, bir nefes çokseslilığidir bu.

Her birimizin içinde, kimliği belirsiz bir suflör sesi, içten içe, fısıltı halinde konuşur; bu gerçekliği tartışılır sese biraz kulak verilse, dünyadan, başkalarından ve bizzat kendinden kuşkuya yer bırakmayan haberler getirdiği duyulabilir.

Yazmak, dilin sustuğu yerde, sözcüklerin arasında, sözcüklerin çevresinde, kimi zaman sözcüğün orta yerinde soluk alışını dinlemeyi öğrenmek için suflörün çukuruna inmek demektir.

2. Parça

Her şeye, herkese, bu arada kendi anne-babasına, saflık, şaşkınlık dolu, en ufak ayrıntıyı bile kaçırmayan bir bakış yöneltiyor. Ölümden dönmüş ve görmeyi, konuşmayı, eşyaların ve insanların adlarını yeniden öğrenen, yaşamayı yeniden öğrenen, nekahet dönemindeki birinin bakışı. Beş yaşına girdiği yıl, çok ciddi bir şekilde hastalandı ve ateş, ondaki taptaze tüm bilgileri, tüm sözcükleri yakıp kül etti. Tek bir anısı kalmadı geriye, belleği doğduğu gündeki kadar boş. Bununla birlikte, arada, nereden çıktığını bilmediği gölgeler dolaşıyor hafızasında.

Annesi, Thea Dunkeltal, bütün vaktini, unutkan ve suskun çocuğunu yeniden eğitmeye harcıyor, ona dilini yeni baştan öğretiyor ve çocuğunun başrolde, kendisinin de onu koruyan iyi yürekli kraliçe olduğu bir dizi gibi, ona kaybolmuş geçmişini bölüm bölüm anlatarak, bu geçmişi, yavaş yavaş yeniden kuruyor. Çocuğunu, ikinci bir kere dünyaya getiriyor, bu defa yalnızca kelimelerin sihriyle.

Çocuğun çok hoşuna giden bu masal tarzındaki dizi romanda, zira bütün masallar gibi, bunda da dehşet ve olağanüstülük birbirine karışıyor, ailenin her bireyi ayrı bir kahramanlık unsuru taşıyor: o, kendisini yiyip bitiren bir ateşin kurbanıyken onu yenmeyi başarmış olması dolayısıyla, annesi iyilik perisi olarak, babası

ise büyük bir doktor olarak. Bu üçlüye, çok daha değerli ve hayranlık uyandıran iki kişi daha katılıyor; annesinin, savaşta şehit düşmüş olan küçük erkek kardeşleri, ona ise, onlarla sonsuza kadar gururlanmak, minnet duymak düşüyor. Çünkü onlar, o, şanlı ve egemen bir ülkede büyüsün diye, insanları da, iklimi kadar acımasız olan uzak diyarlara savaşmaya giderek kendilerini onun için feda ettiler. "Düşman" ve "hastalık" sözcüklerini bir tutan çocuk, asker dayılarının, onun hastalığı ile savaşırken, düşman-ateşin yangınını söndürüp onu dondurucu soğuk topraklara geri püskürtmeye çalışırken, soğuktan ve yorgunluktan hayatlarını kaybettiklerini sanır. Adlarını taşıdığı bu iki kahramanın canlı mozolesi haline getirilmesine, yumuşak başlılıkla seyirci kalır.

Bütün ilginçliğine rağmen, soylulukla dolu bu acıklı aile destanının, görünüşte küçük ama çocuğu kederlendiren, eksik bir tarafı vardı: Anne bu destanda, Magnus'e en ufak bir yer vermiyordu, üstelik onu hor görüyor, hatta ondan tiksiniyordu. Oysa, Magnus ve o, Franz-Georg, ayrılmaz bir ikiliydi. Bu durumda, o da arkadaşını, destana gizlice dahil ediyor, ikisi yalnız başlarına olduklarında, kulağına (avutmak için, bir yanı yanık olan kulağına) uzun uzun, kafadan uydurduğu öyküler fısıldıyordu; Magnus'ün kendisiyle eşit role sahip olduğu öykülerdi bunlar.

Magnus, orta büyüklükte, yer yer turuncuya çalan açık kahverengi tüyleri hayli dökülmüş, oyuncak bir yavru ayıdır. Ondan pek hafif bir yanık kokusu yayılır.

Kulakları, yumuşak bir deri parçasından iki geniş yuvarlak kesilerek yapılmıştır. Kestane gibi, kırmızımsı kahverengidirler, kaygan ve parlak bir görünümleri vardır. Kulaklarının biri sapasağlamdır, diğerinin ise yarısı yanmıştır. Patilerinin ucunu aynı deriden kesilmiş birer oval parça süsler. Burnu ise top biçiminde sıkıca dikilmiş siyah renkli yün ipliklerinden yapılmıştır.

Gözleri benzersizdir, düğünçiçeği şeklindedir ve onun yaldızlı parlaklığını taşırlar, bu da onlara yumuşak ve şaşkın bir hava verir.

Boynuna, üzerinde renk renk, büyük harflerle adının işli olduğu, kare biçiminde pamuklu bir bez bağlanmış. M nar çiçeği, A pembe, G mor, N turuncu, U gece mavisi ve S safran sarısı. Ama bu renkler canlılıklarını kaybetmiş, ipler kirlenmiş ve pamuklu bez sararmıştır.

3. Parça

Zamanının çoğunu, çevresini saran şeyleri hayran hayran seyretmekle geçiriyor. Çok hayalperest, miskin olduğu söyleniyor. Ama hayır, kendini iyice verdiği, manzaraya, gökyüzüne, nesnelere, hayvanlara ve insanlara dikkatle, uzun uzadıya bakıp inceleme işi, çok ciddi bir iştir, o, gördüğü her şeyi belleğine kaydetmeye çalışmaktadır. Belleği kum kadar uçucu ve tozumsu bir hale gelmişti, o, şimdi, var gücüyle ona madenî bir sağlamlık vermeye çabalıyor.

Köyünün çevresinde uzayıp giden geniş fundalığı, çalıların pembe sisini, küçük gölleri, ardıç korularını ve özellikle, günbatımında gökyüzünün mavisi koyulaşırken ışıl ışıl parlayan ipeksi beyazlıktaki kayın ağacı ormanlarını seviyor. Renklerin ve pırıl pırıl ışıkların kontrastları onu büyülüyor; kara bulutların ağırlaştırdığı havalarda, güneş gediklerini, o menekşe mavisi delikleri, küçük gölcüklerin yeşilimsi sularının üzerindeki ışıltılı kümeleri, yosunlu kayaların üzerinde ise taş zerresinin, gümüş renkli minik bir şimşek misali çakan bir anlık parıltısını dikkatle gözlemliyor. Ama, şekilleri ve renkleri yutan ve onu hoyratça bir boşluğun içine atan geceden korkuyor. İşte o zaman, Magnus'ü göğsüne, gülünç kumaştan bir kalkan gibi sımsıkı bastırıyor ve kulağına, tercihen yaralı olan ve bu nedenle özel ilgiye ihtiyaç duyan sol kulağına, fısıl fısıl birbiriyle bağlantısız, bö-

lük pörçük hikâyeler anlatıyor. Annesinin onu öyküler anlatıp okşayıp sevmesi gibi, o da Magnus'ü sözcüklerle okşayarak avutuyor. Sözcüklere katılmış öyle çok güç ve tatlılık var ki.

Büyükler onun aklını karıştırıyor. Onların ne dertlerini ne de sevinçlerini anlıyor, arada verdikleri garip söylevleri ise daha da az anlıyor. Sevinçten ya da kızgınlıktan bas bas bağırdıkları oluyor: Böyle çok yüksek, çok gürültülü kahkahaları ya da öfkeli çığlıkları duyduğunda içine kapanıveriyor. Seslere, onların tonlarına, tınılarına, yüksekliklerine aşırı hassas. Bazen kendi sesi de bir garip çıkıyor, sanki ateşler içinde yandığı hastalığı sırasında hıçkırıklardan ve hırıltılardan yara olan boğazı öylece iyileşmeden kalmış gibi.

Onları, anne-babasını, bütün kalbiyle seviyor ama tek çocuk olmanın ikilemi içinde, onları da dikkatle inceliyor, özellikle de, çekindiği ve soru sormaya asla cesaret edemediği babasını.

Clemens Dunkeltal doktor, ancak özel hastası yok ve bir hastanede çalışmıyor. Mesleğini icra ettiği yer köylerine yakın bir yerde bulunuyor, ama Franz-Georg, oraya hiç gitmedi. Heybetli duruşuna, ciddi havasına bakılırsa, Doktor Dunkeltal önemli bir adam olmalı – sağlık dağıtan bir sihirbaz. Geniş fundalıktaki sağlık yurdunda, binlerce hasta kabul ediyor ve bunların hepsi, hiç şüphesiz bulaşıcı hastalıklardan mustaripler çünkü dışarı çıkmaları yasak. Franz-Georg, kendi kendine, bu kalabalık hasta yığınlarının nereden gelebileceklerini soruyor – Bütün Avrupa'dan geliyorlar, dedi bir gün annesi, gururun ve iğrenmenin birbirine karıştığı, belli belirsiz bir dudak bükme ile. Çocuk, bir atlasa bakınca hayretten ağzı açık kaldı – Avrupa o kadar büyük, halklar o kadar çok ki.

Baba çoğunlukla evde değil ve evde bulunduğu zamanlarda ise oğluna pek az ilgi gösteriyor. Onunla hiçbir zaman oynamıyor, hikâye de anlatmıyor ve onunla ilgilenmek lütfunda bulunduğunda ise, bu yalnızca onu pasif diye azarlamak için oluyor. Franz-Georg, ona gözlemlemenin hiçbir şekilde tembellik değil, bir bellek eğitme egzersizi olduğunu anlatabilmek için ne ağzını açacak cesareti ne de gerekli kelimeleri bulabiliyor. Düşündüklerini ve hissettiklerini ifade edememenin ve özellikle de babasının gözüne girememenin üzüntüsüyle çaresizlik gözyaşlarını içine akıtıyor.

Ama işte Clemens'ın, avizeden dökülen, biraz çiğ sarı ışığın altında, salonun orta yerine dimdik kurulduğu ve karısının ya da akşam yemeğine davetli dostlardan birinin çaldığı piyano eşliğinde, olağanüstü bir esnekliğe sahip bas bariton sesiyle Bach'tan, Schütz'den, Buxtehude'den ya da Schubert'ten şarkılar söylediği ve alışılmadık bir şekilde cömert bir krala dönüştüğü o büyüleyici akşamlar var. Ağzı, bir fırtına güneşinin titreştiği ve gürlediği dipsiz bir gölge kuyusu gibi kocaman açılıyor. Işık, gözlüğünün metal çerçevesi üzerinde ışıldıyor ve gözleri, cam dairelerin içinde eriyip gitmişler gibi görünmez oluyor. Saçları dökük alnı, kemerli burnu ile bıyıksız ve sakalsız yüzü de, o sırada ak bir metal misali kalıba dökülmüş ya da hamurun içinde yoğrulmuş gibi duruyor. Bir antik tiyatro korosunun şefinin yalın ve parlak maskesi. Ekin eken bir çiftçi gibi hareketler yapıyor havada, ağır ağır. Parmakları kısa, ama tırnakları çok bakımlı ve avizenin altında pırıldıyorlar.

Babasını, o kolaylıkla yükselip alçalan, güçlü soluğuna daha çok yer bırakabilmek için soluğunu tutarak dinliyor çocuk. Düşman-ateşi yenmeyi bildiği gibi, gecenin korkutucu güçlerini de yola getiren bir gece efendisinin sesi. Zira Franz-Georg babasının onu, bu

şekilde şarkı söyleyerek iyileştirmiş olduğundan emin ve hiç şüphesiz, bütün Avrupa'dan akın akın gelen sayısız hastasının acılarını da yine bu şekilde dindiriyor. Kimi zaman arkasına saklanarak eğlendiği salondaki lâl renkli kadife perdeden daha kalın ve zevkli olan bu sesli kozaya sarınıyor.

İşte Franz-Georg, sesinden, o büyülü gecelerdeki sesinden dolayı babasını seviyor ve ona sonsuz bir hayranlık duyuyor. Varsın bu baba -her ne kadar bu onu incitiyor da olsa- ona şefkat göstermesin, şarkı söyleyişi ona bu üzüntüsünü unutturmaya yetiyor ya da en azından bunu mutlu bir hüzne dönüştürüyor. Babası buz gibi soğuk ama şarkısı sıcacık bir yuva, büyük bir zevk kaynağı. O, göğsünde bir gece güneşi taşıyor.

Alıntı

Ormanda Gece Şarkısı

Ey Gece, seni her zaman selamlıyoruz!
Ama bu ormanda daha da çok
Gözünün gizlice gülümsediği o yerde,
Ayak seslerinin daha da hafifleştiği o yerde!

Sözlerin hafif esen yellerin fısıltısıdır,
Yolların birbirine dolanmış ışınlardır,
Ağzının bir öpücükle yatıştırdığı
Kapat gözlerini ve derin bir uykuya dal!

Ve koro halinde söylüyoruz:
"Gece, ormanda evindedir!"
O zaman yankı uzun uzun bizi yanıtlıyor:
"O ormanda evindedir!"
Bu ormanda seni iki defa selamlıyoruz,
Ey tatlı gece,
Zira seni böylesine güzel kılan her şey
Bize daha da cömertçe gülümsüyor.

Ormanda Gece Şarkısı
Johann Gabriel Seidl'in bir şiiri üzerine
Franz Schubert'in koro için yazılmış bir eseri

4. Parça

Baba, bir süredir sıkıntılı görünüyor, anneyle ya da aynı şekilde üzgün duran bazı arkadaşlarıyla alçak sesle, uzun konuşmalar yapıyor. Çocuk bu konuşmaların dışında tutuluyor, bununla birlikte, birtakım sözler kulağına çalınıyor. Tartışmalar sırasında sıklıkla geçen kelimeler arasında bir tanesi var ki onun kafasını karıştırıyor ve endişelendiriyor: tifüs. Doktor Dunkeltal'in tedavi etmekte olduğu hastaların binlercesi bu bulaşıcı hastalıktan kırılıyorlar. Franz-Georg bilgi edinmeye çalışıyor ama onun için sözlükte bir sözcüğün anlamını araştırmak, bir atlasta bir kıtanın yerini ve büyüklüğünü bulmaktan daha zor, çünkü okumayı henüz tam olarak sökmüş değil. Fakat "savaş, düşman, bozgun" sözcüklerinin geçtiğini gitgide daha fazla duyduğundan, bunları yine hastalıkla, yani tifüsle birleştiriyor..

Clemens Dunkeltal ise hiçbir şeyi karıştırmıyor ve gittikçe büyüyen tehlikenin boyutlarını acı bir netlikle görüyor. O ve arkadaşları günden güne, o mağrur görüntülerini kaybediyorlar, üzerlerine gitgide artan bir sinirlilik hali geliyor, köşeye sıkıştırılmış ve hırçın bir hal alıyorlar. Hatta, evde geçen onca geceyi şenlendiren neşeli dost Julius Schlack, şair diye çağırılan ve Kleist'tan, Goethe'den, Herder'den, Hölderlin'den ve Schiller'den uzun şiirler okumak için hiçbir fırsatı kaçırmayan, Clemens'ın meslektaşı Horst Witzel bile ar-

tık şaka yapmıyor, yüksek sesle bile konuşmuyorlar. Hepsi giyinme, selamlaşma ve davranış şekillerini değiştiriyorlar bir anda. Son derece gösterişli üniformalarını, gürültülü ve cakalı selamlarını bir yana bırakıyorlar, seslerinin tonu daha alçak ve yürüyüşleri daha az kendine güvenli. Sonunda duvar diplerinden yürümeye başlıyorlar ve duvar diplerinden yürüye yürüye *passe-murailles*'a[1] dönüşüyor, buhar olup ortadan kayboluyorlar.

Bir mart gecesi, Dunkeltaller evlerinden bir hırsız gibi gizlice kaçıyorlar. Bir eliyle annesinin elini tutan Franz-Georg, diğeriyle, gece ve bilinmeyen korkusunu yenebilmek için ayısını sımsıkı sarıyor. Onun kafasında, Avrupa'nın her köşesinden akın eden tifüs isimli korkunç bir düşmandan kaçıyorlar. Acaba bu ateş, iki yıldan az zaman önce, onu öldürmesine kıl payı kalmış olan ateşin aynısı mı? Öyle ise, amcaları boşuna ölmüş olacaklar ve aile destanı bir aldatmacadan başka bir şey olmayacak.

Güneye doğru gidiyorlar. Ama yol öylesine uzun, zikzaklarla dolu ve ürkütü verici ki, güney hep geriye kaçar gibi. Harabeye dönmüş memleketin ortasında başıboş yürüyorlar, yıkık şehirlerden, köylerden geçiyor, yollara düşmüş şaşkın insan topluluklarına rastlıyorlar. Kimi zaman, bir mahzende ya da bir ambarda günlerce saklanıyorlar. Açlar, ama korku onları bundan da fazla tedirgin ediyor.

Her şeylerini kaybettiler, isimlerini bile; Dunkeltal ismini Keller ile değiştirdiler – anne ve babasının isimleri, bundan böyle Otto ve Augusta Keller, o da sadece Franz Keller. Bir tek ayı Magnus'ün kimliğini tam olarak koruma hakkı var. Çocuk bu saçma değişikliği ken-

[1] (Fr.) Duvargeçen. Fransız yazar Marcel Ayme'nin, *Duvargeçen* adlı hikâyesindeki Garou-garou adlı kahramanın duvarların içinden kolayca geçebilmesini ifade etmek için kullandığı terim. (Ç.N.)

dine göre yorumluyor, kuru ekmek parçasından sigara izmaritine kadar en ufak şeyin bile değiş-tokuş malzemesi haline geldiği, insanı şaşkına çeviren bu karmaşık ortamda, bir ismin de pekâlâ takas değeri olabileceğini söylüyor kendi kendine. Ama neye karşılık, hangi kazanç için, bunu anlamıyor ve anne-babası gerçek isminden, terk ettikleri evlerinden, yaşadıkları yöreden ve hatta babasının mesleğinden söz etmesini tamamen yasaklamakla yetinerek, ona tam anlamıyla bir açıklama yapmıyorlar. Çocuk, kulağına, kaçınılmaz bir sır verilirmiş gibi fısıldanan emirleri dinliyor ve tartışmadan itaat ediyor. Yaradılış olarak, yumuşak başlı ve ihtiyatlı, birçok söz ve davranışlarının kendisine bilmece gibi anlaşılmaz geldiği büyüklerden ayrı yaşamaya alışık; şaşkınlıklarını, kuşkularını ve sorularını kendine saklıyor ve onları yalnızlığının içinde, ağırbaşlılıkla olgunlaşmaya bırakıyor. Ama yakılıp yıkılmış şehirlerin, delilik ayyuka çıktığında, zaman zaman inanılmaz sahnelerin patlak verdiği yollar boyunca kaçışan ürkmüş kalabalıkların görüntüsü ve vızır vızır uçakların geçtiği gökyüzünün vınlaması, onu için için karın ağrıları şeklinde kendini göstermekte gecikmeyecek olan bir şaşkınlık ve mide bulantısı halinin içine düşürüyor. Sanki bütün bu yıkım görüntüleri, çürümüş meyvelermiş, gözleriyle yiyeceği ve bağırsaklarını dolduracak olan kokuşmuş et parçalarıymış gibi. Geceleri, bu biçimsiz görüntüler, çamurlu su çalkantıları içinde karnında oynuyorlar ve o, Magnus'e sokulup sarılmış vaziyette, ağlayarak uyanıyor.

Ve işte baba ondan ve annesinden ayrılıyor, cehennemdeki bu gezinin devamında onları yalnız bırakıyor. Mümkün olur olmaz onlara yetişecek ama güvenliği için biraz daha saklanması gerekiyor, hem onsuz daha hızlı ilerlerler. Bu doğru, baba kendi yoluna gider git-

mez, sonu gelmez yolculuk daha iyi bir gidişat alıyor, sanki güneye doğru yürüyüşlerinde onlara köstek olmakta olan bir yük onlardan ayrılmış gibi. Ama ne fayda, bu, çocuğun ayrılığı çok acı bir şekilde hissetmesini engellemiyor.

Augusta Keller ve oğlu, daha birkaç hafta öncesine kadar herhalde çok güzel olan küçük bir şehre giriyorlar. Şehir, bir gölün kıyısındaki yıkıntılardan ibaret. Burada, göçebelikleri nihayet sona eriyor ve babanın gelişini bekleyişleri başlıyor.

FRIEDRICHSHAFEN: Almanya'nın güneybatısında, Konstanz Gölü'nün kuzey kıyısında yer alan şehir.

19. yüzyılda, Württemberg Kraliyet Ailesi yazları bu şehirde ikamet ediyordu.

Şehrin tarihine, 19.Yüzyılın sonunda, metal sepetli zeplin üretimini başlatan Ferdinand von Zeppelin damgasını vurmuştur.

19. yüzyılın başında önemli bir sanayi merkezi (uçak motoru yapımı...) olmuştur.

2. Dünya Savaşı'nın sonunda, şehir İttifak Devletleri'nin şiddetli hava saldırılarına sahne oldu; eski şehir neredeyse tamamıyla yıkıldı.

5. *Parça*

Augusta Keller, sevimli Thea Dunkeltal'in içi kararmış bir kopyası gibi görünüyordu. Güzel evini, sosyal statüsünü ve etrafını saran tanıdıklarını kaybetti, ki bu tanıdıkların her biri, Reich'ın topraklarını uçsuz bucaksızca genişletip zamana yayılması uğrunda canlarını feda eden iki genç erkek kardeşi için tuttuğu büyük yas karşısında sonsuz bir merhamet ve derin bir saygıyla eğilirdi. Özellikle, Doğu'da bir yerlerde, o karla kaplı, barbar topraklarda donmuş cesetlerini, büyük ihtimalle başıboş köpeklerin ya da kurtların parçalayıp yediği küçük kardeşlerinden, kabirsiz kahramanlardan koparılmış abla acısına yüreklilikle katlanabilmesine yardım eden büyüklük hayalini kaybetti.

Führer öldü –o, bu görkemlilik hayalinin ateşli, gümbür gümbür sesli, canlı simgesi– ve onunla birlikte, gülünç bir on iki yıldan sonra bin yıllık Reich da çöktü. Thea'nın bu birbirine karışmış iki ateşli tutkusundan: Yurtseverliğinden ve kardeş düşkünlüğünden, geriye hiçbir şey kalmadı. Daha dün zaferden zafere koşan ulusunun bugün bir felaketin içine düşüşünü, ülkenin güzel şehirlerinin ateşe verilmiş karınca yuvaları misali yıkılışını ve o kadar gururlu olan halkının, korkudan, sefaletten ve utançtan titreyen gruplar halinde kaçarak dağılışını gördü. Kendisini utanç verici bir şekilde aldatılmış, dolandırılmış hissediyor ve gün-

ler geçtikçe duyduğu kinin şiddeti artıyor. Ama o güçlü, ayakta kalabilmek için mücadele etmeye kararlı ve kocasının dönüşünü büyük bir metanetle beklemekte. Kocasının Friedrichshafen'deki tanıdıkları sayesinde, bombardımana uğramamış, şehir dışında bir mahallede oğluyla başını sokabileceği bir oda ve bir hastanede aşçılık işi buluyor; ücret gülünç, ama açlıktan ölmemek için artık yiyecekleri toplamaya çok uygun bir görev.

Yorgunluğuna rağmen, akşamları oğluna hikâyeler anlatmaya yine zaman ayırıyor, felaket manzaralarının içindeki kaçışları sırasında gördüğü onca şeyin onu fazlasıyla sarsmış olduğunu biliyor. Çocuk her gece sıçrayarak uyanıyor, haykırıyor, inliyor, o zaman, onu kollarının arasına alıyor, kucağında sallıyor, her ne kadar artık pek övünülecek bir yanı kalmamış da olsa, yumuşak bir sesle, ona aile destanını anlatmayı sürdürüyor. Geçmişi süslüyor, şişiriyor, son haftaların anılarını elinden geldiğince hafifletiyor ve pırıl pırıl bir gelecek vaat ediyor. Baba bir geri dönsün, her şey düzelecek, yaşam yeniden başlayacak, eskisi gibi, başka bir yerde ve başka bir şekilde, orası kesin ama eskisi gibi, evet, hatta eskisinden de iyi. Yoksul odalarının karanlığında, bozuk plak gibi sürekli yeni baştan anlattığı uydurma-masallarla, o da en az çocuk kadar coşup kendinden geçiyor.

Böylece günler geçiyor, tatsız tuzsuz, dayanılması zor günler, özlemin, bekleyişin ve kaygının kurşunileştirdiği. Ama umudun yitirilmediği. En sonunda bir sonbahar akşamı, baba –ya da daha çok onun gölgesi– yeniden ortaya çıkıyor. Otto Keller, güçlü Clemens Dunkeltal'in güçten düşmüş bir kopyası bile değil, acınacak bir taklidi ancak; izi sürülen vahşi bir hayvan gibi bakan, saçı sakalı birbirine karışmış, kir pas içinde, sıskası çık-

mış bir firariye dönmüş. Franz, gücü çekilmiş, bütün tılsımı kaybolmuş kralına, gecelerin çaptan düşmüş kralına büyük bir şaşkınlıkla bakıyor. Bir deri bir kemik kalmış ve kamburlaşmış bu zavallı vücutla, acaba hâlâ şarkı söyleyebilir mi? Göğsünde keyifle çalan gece güneşine ne oldu? Adı, saati ve daha birçok şey gibi, onu da mı yiyecek ya da sahte evrak karşılığında takas etti? Ama, onu canlı olarak yeniden görmenin mutluluğu, böylesine küçülmüş bulmanın hayal kırıklığını bastırıyor, mümkün olduğu kadar çok yanında duruyor, dudaklarının söylemeye cesaret edemediklerini gözleriyle ifade ederek: bütün bu başlarına gelenlerin önemli olmadığını ve en önemlisi onu hâlâ, belki daha da fazla sevdiğini. Evet, daha fazla, çünkü bundan böyle babasına karşı hissettiği acıma duygusu, onun azametli zamanlarında kendisinde uyandırdığı korkudan önde geliyor. En azından, şimdi baba, önemli görevler ifa ettiği zamanlarda olduğu gibi evde bulunmazlık etmiyor, çoğu zaman, odada kapalı oturuyor, dışarıya ancak nadiren ve her zaman alacakaranlıkta çıkıyor.

Böyle düşünüyor, annesinin sürdürdüğü büyük aldatmaca içinde yüzen, olanlardan hâlâ hiçbir şey anlamamış olan çocuk ve bu gerçekliğin açıkça ortada olan tüm hoyratlığına ve katlanmak zorunda kaldığı şeylere rağmen saf saf gerçeklerden uzak yaşıyor. Ne var ki, bir araya gelen anne ve babasının arasındayken, açlık ve yokluk ona neredeyse önemsiz görünüyor. Hem sonra, gizliden gizliye büyük bir proje hazırlanıyor, denizlerin öbür yakasında, uzak bir ülkeye gidilmesi söz konusu. Akşamları anne-babasının ağzından sık sık duyduğu bu ülkenin ismi, kulağına bir umudun ışığı, bir hayalin güzelliği ve bir gizin çekiciliği gibi hoş geliyor: Meksika.

Meksika – gerçekten de her üçünün ortak sırrı, onların umudu, onların geleceği.

Baba bir gece, kaçamak çıkışlarının birinden pek mutlu döner, yolculuğu için gerekli para ve belgeleri temin etmiştir. Karısını ve oğlunu, tehlikesiz bir şekilde getirtmenin yolunu bulur bulmaz yanına aldıracağı Meksika'ya önden gitmek için, sonunda hazırdır. Augusta-Thea'ya, Helmut Schwalbenkopf adına düzenlenmiş yeni kimliklerini gururla gösterir ve bu kuşçu soyadı onu eğlendirir. "Schwalbenkopf, kırlangıç başı, işte bu tehlikeli göçü başlatmak için hayırlı bir alamet!" Sonra, tuhaf bir gülümsemeyle ekler: "Ah, şu yiğit Helmut..." Ve neşeli bir sesle, Eichendorff'un bir şiirinden bir kıtayla sözüne devam eder: "*Eğer bu dünyada bir dostun varsa, şu saatte ondan sakın, gözleri ve ağzı belki dostça görünebilir sana, ama aldatıcı barışın ortasında bile düşmanlık düşünür o.*" Franz, kafası karışmış bir halde dinler onu ve sonra elini tutarak rica eder: "Şarkı söyle baba, lütfen..." Helmut Schwalbenkopf adıyla aldığı bu yepyeni kimlik babanın keyfini yerine getirmiş olduğundan, Schubert'ten *mezza-voce*[1] olarak, çocuğun çok hoşuna giden bir şarkı söylemeye başlar.

(İtl.) Yarım sesle, alçak sesle, hafifçe. (Ç.N.)

Kısa Not

HELMUT SCHWALBENKOPF: 1905'te, Bade-Württemberg'deki, Friedrichshafen'de doğdu. Fırıncı.

1931'de, 1911 doğumlu Gertrud Meckel ile evlendi.

İki çocuğu var: 1934'te doğan Anna-Luisa ve 1937'te doğan Wolf.

1939'da askere alınır, önce yaralanacağı Polonya'ya, daha sonrada esir düşeceği Rusya'ya yollanır. 1946'da serbest bırakılır, evine döner.

Friedrichshafen'e dönüşünde, karısının ve iki çocuğunun savaşın bitmesine yakın, son bombardımanlar sırasında öldüğünü ve ekmek fırınının yok olduğunu öğrenir.

Kendi şehrinde yersiz yurtsuz hale düşüp 1947 yılının bir mart akşamında ortadan kaybolur. Akıbetinin ne olduğu bilinmiyor. Kimileri intihar ettiğini tahmin ediyor ama cesedi hiçbir zaman bulunamadı. Kim bilir, belki de kendini bir mezardan daha güvenli gizli ve dokunulmaz olan göl sularına atmıştır.

6. Parça

Baba yine gider, bu sefer çok uzun bir yolculuk için. Ve bekleyiş yeniden başlar, geçen seferkinden de daha gergindir. Augusta Keller takma adını kullanmaya devam eden Thea bir kez daha sabır taşına döner, ama zaman geçtikçe artan yorgunluğun ve kaygının etkisiyle sertleşir, öfkeli bir hal alır. Oğlunu okşayıp sevmeyi bırakır ve onu gittikçe daha çok azarlamaya başlar; birden, onun çok fazla hayalperest, tembel olduğunu ve çıkmak için çok geç kaldığı çocukluktan kurtulma vaktinin geldiğini düşünmeye başlar. Babasının oğlana yaptığı eleştirileri ve kırıcı davranışları, anne üstlenmiştir.

Franz'ın dokuz yaşına gelmiş olduğu doğrudur ama büyüklerin arasına katılmak için hiçbir acelesi yoktur. Büyüdükçe, onların davranışlarını, zevklerini ve sıkıntılarını, henüz tam olarak kavramasa da, daha iyi anlamaya başlar. Ama zaten, büyüklerin bu karışık dünyalarını daha iyi kavrayabilmek için bir çabası da yoktur, çünkü anladığı kadarı bile ona ilginç gelmez. Sevinçlerinde olduğu gibi sıkıntılarında da bayağı, hatta kimi zaman acınası bir şey sezer. Hem sonra, ne kadar az güvenilir oldukları ortadadır. Yıllarca sakin sakin kendilerini işlerine verir, sonra aniden her şeyi terk ediverirler, çekip giderler, gömlek değiştirir gibi isim değiştirir ve sonunda, dünyanın öbür ucuna kaçarlar.

Daha beteri vardır: Büyükler her şeyi yakmaya, her şeyi yıkmaya muktedirdirler – evleri, köprüleri, kiliseleri, yolları, bütünüyle şehirleri... O bunu gördü ve hâlâ bir enkazın içinde yaşıyor. Ama bu delilikten de daha beteri varmış gibi görünüyor: yalnız şehirleri değil, tümüyle halkları yok etme. İşte bu genç Franz'ın aklının almadığı bir şey. Bu konuda, inanılmaz hikâyeler duydu ve özellikle, bir kere bakınca bir daha gözünüzü ayıramadığınız, insanı allak bullak eden fotoğraflar gördü – gelişigüzel atılmış beyaz renkli odun bağlarını andıran iskeletimsi beden yığınları, karanlık çukurlarda sanrılar gören koca gözlü yaşayan-ölüler, ravent sapı gibi incelmiş boyunları kel kafalarını taşıyamayan, sıska ve tiritleri çıkmış ihtiyarlara benzeyen çocuklar. Annesi ise, ona bir açıklama yapmak, bir zihinsel patlamaya yol açan ve düşünceyi un ufak eden bu beklenmedik olayları göğüsleyebilmesi için ona yardım etmek şöyle dursun, bu konuda konuşmayı bile reddediyor, hatta işi, gelen haberleri yalanlamaya ve ortaya çıkmış fotoğrafları hileli diye suçlamaya kadar götürerek, olayları var gücüyle inkâr ediyordu. Üstelik inançla ve bir o kadar da hınçla, zaten kocasının da savaşı kazananlar tarafından atılan bütün bu iftiralar yüzünden kaçmak zorunda kaldığını ve onu bulmaya gitmek, o kadar çok sevmiş olduğu ama Führer'inden yetim kaldığından beri bütün azametini yitirmiş olan bu ülkeyi ebediyen terk etmek için sabırsızlandığını söylüyor. Franz neyi nasıl düşüneceğini şaşırmış vaziyette, gerçeğin sınırlarını sezinlemekte, hakikat ile aldatmacayı ayırt etmekte zorlanıyor; annesinin acı sözlerinde, kötü niyet ve yalan kokusu alıyor ama Thea, ona sözünü geçiriyor ve o bir şeye doğru diyorsa, ne olursa olsun, doğru kabul ediliyor.

Aynı şekilde, savaşın sonundan beri açılan davalar

sırasında adı, arkadaşları Julius Schlack ve Horst Witzel ile birlikte çok sık anılmış olan babası hakkında da kendine sorular soruyor, ama bu sorular öyle akıl almaz derecede korkunç ki, bir şaşkınlık duvarına çarpıyor. Babası, "savaş suçlusu" ilan edildi, deyimin aşırılığı, onu anlaşılmaz kılıyor, Franz tam olarak anlamını kavramayı başaramıyor. Başaramıyor, çünkü aslında çok iğrenç olduğunu sezdiği bir gerçekle burun buruna gelmekten o kadar çekiniyor ki, yüreğinin derinliklerinde bunu anlamak istemiyor. Doktor Dunkeltal, görev yaptığı kamptaki binlerce hastayı kırıp geçiren tifüsü alt edemedi diye mi suçlanıyor? Yetersizlik dışında başka bir kusur bulmaya cesaret edemeyen çocuğa, haksızlık gibi görünüyor bu. Tersine ve her şeye karşın, babasını hayalinde saygın haliyle canlandırıyor, onu yeniden görmek, o çın çın öten ve insana huzur veren şarkısını yeniden duymak istiyor. Hayır, hiç kuşku yok ki Franz'ın, o çocukluğa özgü saflık halinden çıkmak için en ufak bir arzusu, büyüklerin o acımasız mücadelesine atılmak için en ufak bir acelesi yok. Zaten, çocukluğunu tam yaşayamadı, hastalık çocukluğunun çok büyük bir bölümünü çaldı, geri kalanını da savaş ve göç örseledi. Ve bu yitik parça, bir sakatın vücudunda sancımaya devam eden kesilmiş bir organ gibi aklından hiç çıkmıyor, ona acı veriyor. Bu nedenle, babasına karşı yapılan suçlamaları sorgulayıp acı çekmektense, kendi geçmişinin silinip gitmişliğine dönmeyi ve bebekliğini yutan bu tuhaf kara deliği dikkatle incelemeyi yeğliyor.

İçinde uyumakta olan bu giz üzerinde dikkatini o kadar yoğunlaştırıyor ki, ona canlılık kazandırıyor. Arada, derisinin altında bir anda ortaya çıkıp hemen kayboluveren, rahatsız edici mi yoksa hoş diye mi tanımlayacağını bilemediği hisler uyandırarak tenini ür-

perttiğini hissediyor. Bu, hep beklenmedik anlarda meydana geliyor. Ama gene de, vücudunun içinde patlayan bir ateşten iğne sağanağına benzeyen, hemen ardından çok büyük bir hızla sinirleri, damarları, omurgası boyunca yayılan, bir anda parlayıp geçen bu şimşeklerin, belli zamanlarda ortaya çıktığını fark etmekte gecikmiyor: yoğun ve çarpıcı renkler parıl parıl parladıklarında – sobada çatırdayarak bir anda canlanan ateşin katıksız kırmızısı ve sarısı, göz kamaştıran bir öğle güneşi, çok canlı turuncu ve kırmızı alacalı bir şafak, gökyüzünün koyu mavisi üzerinde safran renkli bir şimşeğin yarattığı dev çatlak gibi örneğin. Bir keresinde, böyle akkor gibi kızışmış bir parıltı baskını karşısında bedeninin uyarıldığını hissetti. Bu his, bedeninin en mahrem yerinde, yorgunluktan bitmiş ama ağzı kulaklarına vararak, allak bullak vaziyette çıktığı dalga dalga bir deprem, zevkli olduğu kadar hoyrat bir tür ruhsal sarsıntı yaratıncaya kadar, giderek arttı. Başına gelenin ne olduğunu anlamadan, hayatında ilk defa boşalmıştı.

Ondan sonra, renklere merak salıyor ve ressam olmaya niyetleniyor, ama malzeme eksikliği çekildiğinden, elinde karton parçalarının üzerlerini çiziktirdiği birkaç kötü kalem ve tebeşirden başka bir şey yok. Sonuç o kadar moral bozucu ki, bu boyama girişimlerinden kısa zamanda vazgeçiyor ve gelmesini hem umduğu hem de gelecek diye ödünün koptuğu, onu allak bullak eden bu çılgın renk akıntılarının, bir zaman, ortaya çıkarak fışkırmasını beklemekle yetinmek zorunda kalıyor.

CLEMENS DUNKELTAL (13.04.1904 doğumlu): SS'te Obersturmführer.[1]

Tıp doktoru. Sırasıyla, KL Dachau, KL Sachsenhausen, KL Gross-Rosen, KL Bergen-Belsen'de toplama kampı doktoru olarak görev yaptı.

Toplama kampına gelenler içinde, hastaları ve en güçsüzleri gaz odalarına yollamak suretiyle ayıklama yapıyordu; çok sayıda tutuklunun kalbine fenol şırınga edilerek ortadan kaldırılması işlemine bizzat katıldı.

Gıyaben yaşam boyu hapis cezasına çarptırıldı, yasadışı Nazi örgütü ODESSA'nın desteği sayesinde kaçmayı başardığı düşünülen Orta Amerika'da aranmakta.

[1] SS'lerin, yani üniformalı ve silahlı saldırı birliğinin görev sıralamasında 1. üsteğmene denk düşen kademe. (Y.N.)

7. *Parça*

Geçmek bilmeyen, kurşun gibi ağır günler peş peşe sıralanıyor. Augusta Keller günleri içinden sayıyor, sayıyor ve yeniden sayıyor, kendisine daha iyi bir yaşam sağlamak için biriktirmiş olduğu paranın miktarını kestirmeye çalışan biri gibi. Zaman geçtikçe, sürdürdüğü değersiz yaşantısına bir son vermek için duyduğu sabırsızlık daha da artıyor, kocasının yanına gitmesini sağlayacak işaretin gelmesini bekliyor.

Sonunda gelen, yola çıkması için bir işaret değil, daha çok, değişmeyecek olan hayatının habercisi oluyor – kocasının ölüm haberini alıyor. Yaklaşık üç yıl süren ve peşindekileri yanıltmak için birçok ülkede duraklamakla geçen bir kaçış döneminden sonunda Meksika'ya vardı ve Veracruz Eyaleti'ne yerleşmeyi denedi. Ama burada da yine izlendiğini, kendisine pusu kurulduğunu ve tehlikede olduğunu hissetti, gücünün sonuna gelmiş ve tüm ümitlerini yitirmiş olduğundan muhtemelen intihar etti denildi. Ölmeden önce, kimliğini saklamak için, son olarak kullandığı sahte isim Felipe Gómez Herrera idi.

Augusta Keller'in hiçbir beklentisi kalmaz, kaçıp kurtulma hayali suya düşer. Dul kadın, yeniden Thea Dunkeltal ismini kullanmaya başlar, olabilecek en kötü şey başa gelmiş olduğuna göre, artık korkacak hiçbir şeyi, saklayacak hiçbir şeyi kalmamıştır. Aynı zamanda gidecek hiçbir yeri de yoktur, anne-babası Ber-

lin bombardımanı sırasında ölmüş, Zwickau'daki ailesinden geriye kalanlarsa, Almanya'dan koparılmış irinli bir yara izi gibi sınırın öbür tarafında esir düşmüşlerdi. Dul Dunkeltal, içine hapsolduğu çölde dönüp durmaya başlar. Boğucu olmakta gecikmeyen, gittikçe daha dar daireler çizerek. Astımı vardır ama tedavisini ihmal etmektedir. Katır gibi inatla kendi sonuna doğru ilerlemektedir.

Franz-Georg, hiç olmadığı kadar yalnızdır ve kolu kanadı kırılmıştır, kendi içine kapanır. Bu içe kapanışın bir yararı yoktur, çünkü çocuk çok şiddetli bir anlamsızlık ve güvensizlik hissi içinde bulunmaktadır. Celle yakınındaki Lüneburg kırlarında geçirdiği nekahet döneminde olduğu gibi, huzuru doğada, toprakta ve gökyüzünde arar. Evreni teneffüs eder, düşlere dalar, her şeyi uzun uzun düşünerek evreni anlamaya çalışır. Onun için düşlere dalmak, görünen şeylerin, seslerin, kokuların bir çeşit yavaş yavaş çiğnenmesi eyleminden ibarettir. Gölü, sütlü gök mavisinden siyahımsı mora ya da günün saatlerine göre, açık ve tatlı ıhlamur yeşilinden koyu yeşile varıncaya kadar sürekli renk değiştiren bu düz ve parlak mavi genişliği seviyor, geniş fundalıkları sevmiş olduğu kadar. Renkler dünyasını, onların sürüp giden dönüşümlerini, titreyişlerini, ani değişikliklerin ardından yavaşça akıp gidişlerini incelemekten hiç bıkmıyor.

Sürekli olarak, aniden yakıcı bir kırmızının, ekşi bir sarının, çiğ bir turuncunun ortaya çıkmasını bekliyor sabırsızlıkla.

Dünyayı evirip çeviriyor kafasında, babasına karşı yapılan suçlamaları, ölümünün karanlıkta kalan yanlarını hiç olmadığı kadar çok düşünüp duruyor. Ama, bu adama karşı duyduğu sevgi ve nefret, içinde sürekli çarpıştığından düşüncelerinin üzerini hep yapış yapış

bir sis tabakası bürüyor, sorular sormasına engel oluyor.

Babasıyla ilgili biriktirdiği tüm anıları yardımına çağırıyor. İyileştiğinden beri, belleğini en ufak ayrıntıları bile saklayacak ve onları uzun süre canlı tutacak şekilde eğittiğinden, kayıp babasının siluetini, yüzünü, yürüyüşünü ve davranışlarını gözünün önüne getirmeyi başarıyor. Bu gözünün önüne getirme çalışması, çok fazla konsantrasyon gerektiriyor ve gözler kapalı olarak yapılıyor. Baba, oğlanın gözkapaklarının altında, kaçışından önceki haliyle canlanıyor, Franz-Georg, onun sonradan dönüştüğü sürülmüş ve aranan adam halini hatırlamaktan kaçınıyor. Oğul bu hatırayı karanlıkta bırakıyor, bu ona çok fazla acı veriyor, çok acımasız bir şekilde, kaçağın hayalete dönüştüğü o düşüş sürecini haber veriyor. Evet, baba artık denizlerin ötesinde başıboş gezen bir hayaletten başka bir şey değil.

Ölüyü yalnızca görsel olarak diriltmeye çalışmıyor, daha da ileri gidip sesini canlandırmaya çabalıyor. Tenini, geceden de fazla ve yumuşak bir şekilde gölgelerle, esintilerle sarma yeteneğine sahip o gür sesi. "*Sözlerin hafif esen yellerin bir fısıltısıdır,/ Yolların birbirine dolanmış güneş ışınlarıdır,/ Dudaklarının bir öpücükle yatıştırdığı...*" Bu ses, nasıl yüzlerce, binlerce tutuklunun yüzüne dehşet sözleri haykırmış, onları ölüme yollamış olabilir ki?

İspanyolca öğrenmeye karar verir, babasının son günlerini geçirdiği ülkenin dilini ve Meksika'nın coğrafyasını inceler. Veracruz ismi donuk, iç sıkan bir göğe karşı, ufukta batmış bir geminin uzun ana direği gibi karşısında dikilmektedir. Babasının kayıp bedenini sarmak için, karıştırdığı kitaplardan, atlasa ve sözlüğe başvurarak topladığı sözcüklerden bir kefen dokur, sonsuza dek susmuş sesi için yabancı kelimelerden bir mezar yapar.

Annesinin sesi ise sert sert çıkıyor, soluğu çabuk kesiliyor. Eskiden, ona aile destanını anlattığı zamanlarda sesinde meydana gelen ne o sıcak değişiklikler var artık ne de gülüşünde çınlayan o billursu notalar. Efsane gözden düşmüş ve eğlence bitmiş.

Bir öğleden sonra, okul dönüşü, annesini masada, daha önce hiç görmediği bir ziyaretçinin karşısında otururken bulur. Zaten, aylardır ziyaretler çok azalmıştır. Thea, "İşte Franz-Georg," der, sonra yabancıyı işaret ederek, "sana Lothar'ı tanıştırayım, kardeşim." Lothar ayağa kalkar ama oğlan eşikte hareketsiz durur. Hiçbir şey anlamamaktadır; bu hangi erkek kardeştir? Annesi, aile destanında ondan hiç bahsetmemişti, adlarını taşıdığı iki genç erden konuşulduğunu -hem de fazlasıyla- duymuştu yalnızca.

Adam uzun boylu, oldukça iriyarı, sade ama şık giyimli. Franz-Georg, onunla, iyice ufalmış ve sararıp solmuş olan annesi arasında hiçbir benzerlik göremiyor. Ama öbürü ona gülümsediğinde - bu gülümseyişte aileden bir şeyler yakalıyor. Annesinin neşeli, sevgi dolu olduğu eski zamanlardaki gülüşü de aynı böyleydi. "Lothar, on iki yıldır yaşadığı İngiltere'den, seninle tanışmak için geldi," diye açıklıyor Thea. Ve ekliyor: "Onunla Londra'ya gideceksin. Bavulun hazır. Her şey ayarlandı." Bu şaşkınlık verici haberleri, gözleri Clemens'ın bir portesinin asılı olduğu gri renkli duvara dikili vaziyette, umursamaz bir sesle bildiriyor. "Ya sen?" diye soruyor, şaşkınlığını üzerinden atan Franz-Georg. "Ben, hiç. Kalıyorum. Yolculuk benim için çok fazla yorucu olur. Ben size daha sonra katılacağım, biraz daha iyileştiğimde." Ama bitkin sesinde, ölümün fısıltısı şimdiden duyuluyor ve acınası yalanını açığa vuruyor. Kimse inanmıyor, erkek kardeş ve oğul hiç seslerini çıkarmadan, onun kocasının resmini ya da daha çok, kir-

li duvarın griliğini, hayatının anlamsızlığını seyre dalışına bakıyorlar.

Sonunda oğluna doğru dönüyor ve ona, zoraki bir gülümsemeyle şöyle diyor: "Sefil Magnus'ün de seninle gidiyor, bu yüzden onu biraz temizledim. Bavuluna yerleştirildi."

Oğlan bu sözlerden, kendisinin de açıklayamadığı bir nedenle, annesinin ona veda ettiğini ve onlarla gelmesine onu ikna etmek için, ya da hokkabaz şapkasındaki tavşan gibi ansızın ortaya çıkan bir dayıyla, bu hiç hesapta olmayan yola çıkışı ertelemek, hatta reddetmek için yapılacak tüm itirazların boşuna olacağını anlar. Kesin bir elveda. Küçükken, güzel sözlerin gücüyle onu yeniden dünyaya getiren annesi, şimdi bir avuç acı sözle kendisinden uzaklaştırıyor onu.

SCHMALKER AİLESİ:

– Wilhelm Peter Schmalker, 1877'de Berlin'de doğar. Tıp profesörü. 1902'de, 1884, Zwickau doğumlu Friedericke Maria Hinkel ile evlenir. 1945'te vefat ederler.

Evliliklerinden beş çocuk doğar:

– Lothar Benedikt: 03.05.1904 doğumlu. Papaz. 1931'de Hannelore Storm ile evlenir. 1938'de, karısı ve iki kızı ile İngiltere'ye göç eder.

– Paula Maria: 07.02.1905 – 11.02.1905

– Thea Paula: 21.12.1905 doğumlu. 1927'de Clemens Dunkeltal (1948 ya da 1949'da ölen?) ile evlenir. Eylül 1950'de vefat eder.

– Franz Johann ve Georg Felix: 18.08.1921'de doğarlar. Hitlerci Gençlik üyeleri. Waffen-SS'e[1] girerek birçok savaşa katılırlar. Her ikisi de, Kasım 1942'de Stalingrad'da üç gün arayla ölür.

Silahlı SS birliği. (Y.N.)

8. Parça

Lothar yeğenine, kendisine zarar verebilecek Dunkeltal soyadından vazgeçmesinin iyi olacağını açıklar. Ona Schmalker soyadını almasını önerir, bu şekilde, yeni kabul edildiği anne tarafından ailesiyle bağlarını kuvvetlendirmiş olacaktır. Ve ona adını değiştirmesini de salık verir, örneğin Felix, verimlilik ve mutluluk kavramlarını birleştiren güzel bir isim. Yeterince felaket yaşadı, "mutlu" anlamına gelen yeni bir isimle yeni bir hayata başlamasının tam zamanıdır.

Ama bu ismin ne yeni ne de neşeli hiçbir tarafı yoktu, Georg'a ikinci isim olarak verilmişti, oğlan genç dayılarının biyografisini tüm ayrıntılarıyla biliyordu. Yalnızca resmî belgeler üzerinde yer almasının ve belki de hiçbir zaman kullanılmamış olmasının, Schmalker ailesinin bir ferdine daha önce hiç verilmemiş olmasının da bir önemi yoktu, sonuçta hayaletlerle doluydu. Franz-Georg bu ayrıntıya, ondan haberdar değil gibi duran, en azından öyle gözüken Lothar'ın dikkatini çeker. Lothar uyarıyı duymamış gibi yapar ve sonunda, yeğenini, kendisine en uygun ismi seçmesinde özgür bırakır. Franz-Georg, ikinci bir kere, kimliğini sil baştan değiştirmeye teşvik edilmesini kendine bir saldırı gibi alır ve başka başka isimler kullandıktan sonra Felipe Gómez Herrera diye birinin kimliğinde geberen babasını düşünür. Şu bir gerçek ki, büyükleri anlamak imkânsız ve bazen insanı çok sinirlendiriyorlar. Uzun

ve can sıkıcı bir düşünüşten sonra, sonunda her yerde geçen bir isimde karar kılar – ilk insan: Adam. Lothar onu bu seçiminden dolayı kutlar.

Hannelore Yenge, o, Dunkeltal çiftinin, Tanrı'ya şükür, sonunda mahvını getiren Nazi Almanya'sının çöküşünden sağ kurtulan bu genç davetsiz misafire karşı en ufak bir özel ilgi göstermez. Bu istenmeyen yeğeni, onun bütün bu olaylar hakkında ne düşündüğüne, anne-babasından ne dereceye kadar etkilenmiş olduğuna varıncaya kadar çok merak ettiğinden, belli etmeden ve titiz bir dikkatle inceler. Ama onun ağzını aramaya çalışmaz, hatta Clemens'ın berbat sonuna ve oğlunun gidişinden birkaç hafta sonra ölen Thea'nın sefil sonuna atıfta bulunmaktan bile imtina eder. Hannelore, hem annesinden hem babasından, hem de ülkesi ile isminden yetim kalmış bu yeniyetmeye karşı, acıma ve sakınma karışımı bir şey hisseder. Onu, içinde büyüdüğü Tarih'in iğrençliklerinden arındırmak ve yaşadığı çifte yastan kurtarmak için, yakında on üç yaşına basacak bir oğlan çocuğuna yeni bir kimlik vermenin ve onu, bu zamana kadar yaşamış olduğu ortamdan tamamen farklı bir çevreye sokmanın yeterli olacağı konusunda tereddütleri vardır.

Ama Adam, Hannelore'un sessiz bir yankısı gibi, gerçek duygularını hiç belli etmez ve yakın geçmişini hiç anmaz. Her ikisi de, yürekleri sorular ve söylenmemişlerle dolu olarak birbirlerine karşı tetikte dururlar.

Bununla birlikte Adam, günler geçtikçe Schmalker ailesinin içyüzünü ve dolayısıyla da, annesinin yücelttiği ve babasının çok gayretkeş bir alçaklıkla hizmet etmiş olduğu Reich'ın gizli yüzünü öğrenir. Gerçekleri ona, çocuğun hemen her şeyden ne derece habersiz bırakılmış olduğunu ve yine, her ne kadar nede-

nini tahmin edebiliyorsa da, bu sahte saflıktan ne kadar memnun olduğunu görerek hayretler içine düşen Lothar anlatır, yavaş yavaş. Masal zamanı geçti; istese de istemese de, Adam büyüdü ve gerçekle yüz yüze gelme korkusuyla çocukluğun o yumuşak ve rahat cehaletine sığınmaya devam edemez.

İşte gerçek, onu sonunda yabancı bir şehirde, anavatanlarında ortalığı kırıp geçiren kudurmuş kıyıcılıktan ve buna kendi aile fertlerinden bazılarının bizzat katkıda bulunmuş olmasından dolayı derinden yaralanmış bir göçmen ailesinin içinde, ensesinden yakalar. Bu şekilde, Hannelore ve Lothar'ı yavaş yavaş, Hitler'in esiri olmuş Almanya'dan kaçmaya sürükleyen nedenleri öğrenir.

Lothar'dan bir buçuk yaş küçük olan Thea, babalarının hocalık yaptığı tıp fakültesinde öğrenci olan Clemens Dunkeltal'e rastlayıncaya kadar ağabeyine çok yakındı. Romantik Thea, tıp ile büyük kabiliyetinin olduğu müzik arasında tereddüt etmiş olan bu parlak öğrenciye çılgınca âşık oldu. Clemens'ın ise, daha çok, Profesör Schmalker'in ailesine girebilmiş olmaktan ötürü koltukları kabarmıştı. 1928 yılı, onun için çok parlak bir yıl oldu: Çok saygın bir profesörün damadı olma şerefine erdi ve rehberi Hitler'in yönetimindeki Alman İşçileri Nasyonal-Sosyalist Partisi'nin kartını aldı. Weimar Cumhuriyeti'ne muhalif ve Wilhelm İmparatorluğu'nu özleyen, eski muhafazakâr burjuva çevrelerinden gelen Thea'nın anne-babası, damatlarının ateşli milliyetçiliğine önceleri hoşgörüyle, hatta bir parça gurur duyarak baktılar. Thea ise, kocasının söylediği ve giriştiği her şeyi kayıtsız şartsız onaylamaktaydı. İkizlere, Franz ve Georg'a gelince; henüz küçük olan çocuklar çok geçmeden, bu kendine güvenli adama saf ve coşkulu bir hayranlık duymaya başladılar.

Geriye büyük oğul, ilahiyat ve ahlaki sorunlara olan merakının, Clemens'ın ona okumasını hararetle salık verdiği *Mein Kampf*'ın[1] yazarının savunduğu vahşi ilkelerle hiç bağdaşmadığı Lothar kalıyordu. Kayınbiraderiyle ilişkileri çok çabuk bozuldu, aralarındaki her tartışma kavgaya dönüşüyor, bu ise anne-babasını üzüyor ve Thea'yı küplere bindiriyordu. Schmalker ailesinin iki büyük çocuğunu küçüklüklerinden beri birbirine bağlayan dayanışma ve işbirliği böylece yok oldu.

Geçimsizlik, Lothar Ari ırktan olmayan nişanlısını takdim ettiğinde daha da arttı; Hannelore, Bohemya'dan göçen Yahudi bir aileden geliyordu ve aile, Berlin'e yerleştiği sırada, 1898'e doğru Protestanlığı benimsemişti. Düşmanlık 1933'te, Nazi rejimi ülkedeki Katolik ve Protestan kiliselerini baskı altına almaya kalktığında ve Lutherci kiliseleri, tüm "Ari ırktan olmayanların" reddedildiği "Alman Kilisesi" çatısı altında bütünleşmeye zorladığında iyice sertleşti. Birkaç önemli şahsiyetin, papazlar Martin Niemöller, Otto Dibelius ve Dietrich Bonhoeffer'in etrafında derhal bir direniş oluşmuştu ve "İman Kilisesi" ile gizli papaz okulları kuruldu. Dietrich Bonhoeffer'i, 1925'te Berlin Üniversitesi'ndeki ilahiyat öğrenimi sırasında tanımış olan Lothar, Ocak 1934'te muhaliflerin saflarına katıldı. İman Kilisesi'ne, Kilise'nin bağımsızlığını koruması ve rejime körü körüne bağlı, puta tapan ve kan döken sözde Alman Kilisesi'nin hiçe saydığı Hıristiyan dininin gerçek değerlerine saygı göstermesi dolayısıyla otantik olan tek kiliseye bu katılım, kız kardeşi ve kayınbiraderiyle zaten bozuk olan ilişkilerini temelli bitirdi. Lothar'ın kendiliğinden aileden uzaklaşması, bu, İncil'ine kazığa bağlı bir eşek gibi bağlı, üstüne üstlük bir Yahudi'yle evli olan dik kafalı akrabadan hiç hazzetmeyen Clemens'ı rahatlatmıştı.

[1] (Alm.) Hitler'in yazdığı *Kavgam* adlı kitap. (Y.N.)

Clemens ve Thea açıkça, muzaffer Reich'ın gümbür gümbür nakaratı içinde, Lothar ve Hannelore, gözüpekliğin, gölge savaşçıların sayıca eksikliklerini saklamayı başaramadığı bir direnişin gizliliği içinde, her biri kendi yolunu izledi. Büyüklük vaatleriyle kendinden geçen ya da baskıcı bir rejim karşısında sessiz kalmayı tercih eden halk, yürürlükteki sakat ideolojiyi kitleler halinde benimsemekteydi.

1937'de Nazi baskısı iyice arttı ve muhalif çevrelerde bir tutuklanma dalgası başlattı; başka birçokları gibi Papaz Martin Niemöller de tutuklandı, üstünkörü yargılandı ve en sonunda Sachsenhausen'a, sonra da Dachau'ya kapatıldı ve İman Kilisesi'nin desteklediği tüm bağıntılı Protestan papaz okulları dağıtıldı. Aynı yıl, Nazi iktidarı ile Hitler kıyıcılığının tedbirini almadan, dört yıl önce bir konkordato imzalamış olan Katolik Kilisesi, *Büyük Bir Kaygıyla* başlıklı bir Papalık genelgesi yayınladı. Ama Führer'in bu haklı bildirilere hiç aldırdığı yoktu ve o, kan döken tanrıların podyumuna doğru olan yürüyüşünde kendisine engel olan ne varsa ezip geçerek, yoluna dosdoğru devam ediyordu.

Muhalif olması nedeniyle tehdit altında, papazlık yapmaktan ve eğitici faaliyette bulunmaktan men edilmiş olan, ama bunlardan çok karısı, beş ve üç yaşlarındaki iki kızı için endişelenmekte olan Lothar, 1938 ilkbaharında göç etme kararı aldı. Ama giderken, Franz ve Georg üzerinde çok zararlı etki yapmakta olan Clemens'ın dilediği gibi at oynatması için ortalığı boş bırakmakta olduğunun farkındaydı. Wilhelm ve Friedericke Schmalker'in uzun bir süre önce akılları başlarına gelmiş ve artan bir şaşkınlık içinde, gelişini belirli bir memnuniyetle karşıladıkları rejimin içinde, aslında ne derece yalan, delilik ve şiddet saklı olduğunu görmeye başlamışlardı. Ama ne kadar uyarmaya çalışırlar-

sa çalışsınlar, iki küçük oğulları onları dinlemiyorlardı. Artık yaşlanmış olan anne-baba, Hitler'i tanrı, Clemens'ı model ve savaşı Tanrı çağrısı gibi gören fanatikleşmiş çocukları üzerindeki tüm otoritelerini kaybetmişti.

Savaş ya da papaz takımının arasına kadar yayılmış kan dökme sarhoşluğu. Franz ve Georg, Waffen-SS'e Haçlı seferine katılır gibi imanla girmişlerdi ve bu parlak kırmızı kanlı iman adına, kadın, çoluk çocuk demeden öldürmüş, yakmış, katletmişlerdi. Franz vuruşma sırasında, delice tutkusunun tüm görkemi içinde ölmüştü ama Georg aynı can alıcı saniyede, tüm inancını birdenbire yitirivermişti. Kardeşinin parça parça olan yüzünün karşısında, ansızın, savaş tanrıçalarının gerçek simasını görmüştü: kanlar içinde ve lime lime bir et parçası. Oysa o, ölümün coşkulu taşeronu, bunu birçok kez görmüştü ama hiç önemsememişti – kurbanlarının, ölü ya da diri, onun için yüzleri yoktu. Hatta arkadaşlarının cephede vuruluşlarını görmek bile, onu bu derece altüst etmemişti. Bir tek ikiz kardeşi vardı, Franz, onun tıpatıp aynısı, ikinci vücudu, yüreğinin yankısı. Yalnızca o, onun gözlerini açabilirdi – zavallı ölümlü insan yüzünün çıplak etini ortaya çıkarmak için sözümona yeni olmak iddiasındaki insan maskesinin düşmesine izin vererek. Demek ki ölüm buydu, yalnızca bu, çıldırtırcasına bu.

O zaman, Georg yüz seksen derece dönüş yaptı, partisince göklere çıkarılan üstün insana olan inancı bir anda yok oldu, anlamsız göründü, bu inanç yerini insana olan inanca bıraktı, yalnızca insana, kusurları ve zayıflıklarıyla, olduğu gibi. Silahını atmış ve yeniden savaşmayı reddetmişti. İnatla sürdürdüğü bu reddediş, döneklik olarak görüldü, öyle yargıya varıldı, bütün unvanları geri alınan asker Georg Felix Schmalker, ölüm cezasına çarptırıldı ve ceza ivedilikle infaz edildi.

Olaydan haberdar olan Clemens, bu skandalı, bu utanç verici sonu, kıskanç bir sevgiyle bağlı olduğu ikizlerin annesi rolünü, çok uzun süredir Friedericke'den çalmış olan Thea'yı üzmemek için olduğu kadar, kendi kariyerine zarar gelmemesi için örtbas etmeye çalışmıştı. Fakat ailenin, her şeye rağmen bu sırdan haberi olmuştu; anne-baba, gark oldukları büyük acılarının içinde, böylece ufak da olsa bir teselli kırıntısı bulmuşlar, Thea ise olayı yadsımış ve iki erkek kardeşinin, bütün hayatları boyunca oldukları gibi, kahramanca ölürken de yine birlikte olduklarını söylemişti.

Lothar, sonunda anne-babasının yanında olabilmek ve ülkesinin, özellikle de Lutheryen Kilise'nin ayağa kaldırılmasına katkıda bulunmak için Nazizm düşer düşmez Almanya'ya geri döneceğine dair kendine söz vermişti. Ama anne-babası, zafer arifesindeki bombardımanlar sırasında ölmüş, arkadaşlarının birçoğu kaybolmuş, Dietrich Bonhoeffer, nakledildiği son toplama kampı olan Flossenburg'da iki yıl tutsak edildikten sonra, 9 Nisan 1945'te asılmıştı. Yakılmış, küle dönmüş bedeni rüzgâra karışmıştı.

Ama Reich'ın rüzgârı, göğü tıkayan ve toprağın soluğunu kesen iğrenç mantosu, öyle çok insanın külünü önüne katmış sürüyordu ki, harap ülkenin üzerine çok büyük bir ağırlıkla çökmekteydi. Reich'ın çökmüş semasında, gözle görünmeyen ama ele gelen, zira vıcık vıcık içyağının içinde yüzen, uçsuz bucaksız bir mezarlık uzanıyordu. Ölü külüyle kaplı bu gökyüzünde, Storm'da doğan Hannelore Schmalker'in ailesinin bütün üyeleri dalgalanmaktaydı. Bu durumda Hannelore için, kendi ülkesi olarak görmekten vazgeçtiği bu ülkeye geri dönmek söz konusu olamazdı. Bir yanmış bedenler ve teselli bulamamış, hiçbir zaman da teselli bulamayacak gözyaşları sayvanının altında yaşamak istemiyordu.

Alıntı

"Yalnızca, Yahudilerden ve komünistlerden yana haykıranların, Gregoryen şarkılar söyleme hakkı vardır."

Dietrich Bonhoeffer

Ölümden Kaçış

Tanın siyah sütünü akşam içiyoruz
Öğlen ve sabah içiyoruz onu, gece içiyoruz
İçiyoruz ve içiyoruz
Havaya bir mezar kazıyoruz orada sıkışık yatılmıyor
Bir adam evde oturuyor yılanlarla oynuyor yazıyor
Almanya'da gece olduğunda o senin Margarete altın saçlarını yazıyor
Bunu yazıyor ve evin kapısının eşiğine gidiyor ve yıldızlar ışıl ışıl çoban köpeklerini topluyor ıslık çalarak
Yahudilerini çağırıyor ıslık çalarak toprağa bir mezar kazdırıyor
Bize emrediyor çalın ve dans edin haydi

Bağırıyor daha yavaş çalın ölümü ölüm Almanya'dan gelmiş bir ustadır
Bağırıyor kemanların sesini karartın diye yükseliyorsunuz
Havaya duman halinde

Şimdi bulutların içinde bir mezarınız var
Orada sıkışık yatılmıyor

ölüm Almanya'dan gelmiş bir ustadır
altın saçların Margarete
kül olmuş saçların Sulamith.

Paul Celan, *Ölüm Fügleri*

9. Parça

Adam, aile bulmacasının annesinin ona sunduğu romantik resimden ziyade Otto Dix, George Grosz veya Edward Munch tarzı bir tabloya benzeyen bölümünü yeniden oluşturdu. Ama bu bulmaca hâlâ çok eksik, bebekliğine dair o boşluk hâlâ duruyor ve Lothar, Almanya'dan, o doğduğu yıl ayrılmış olduğundan, ona bu boşluğu doldurmakta yardım edemiyor.

İngilizce'yi çabuk öğreniyor ama İspanyolca'dan aldığı zevki almıyor. Bu iki dili aynı anda öğreniyor, birini günlük hayatta gerekli olduğundan, diğerini iç dünyası için gerekli olduğundan. İspanyolca'yı saçma, büyüleyici bir bahis haline getirdi: Sahte-Felipe Gómez Herrera'nın dilini, işlediği cinayetler sonsuza dek cezasız kalan ve o kahrolası etkileme gücünü hâlâ üzerinde hissettiği o katilin hayaletini dize getirebilmek için mükemmel bir şekilde öğrenmeyi başarmak istiyor. Aldatılmış, terk edilmiş ve özellikle, bu soy bağı yüzünden tahammül edilmez bir şekilde alçaltılmış olan erkek evlat üzerinde bu katilin hayaletinin etkisi hâlâ sürüyor. İntihar eden adamın bedeninin çevresine, artık bu dilden bir mezar değil, sonsuza dek hapis kalıp gözaltında tutulacağı bir kale yapmak istiyor. Aslında bu babayı, mücadele vererek elde ettiği sözcüklerin içinde, bir asit içindeymiş gibi eritebilmek isterdi.

Annesine gelince; onu kırık dökük yüreğinin en-

gebeli coğrafyasında tam olarak nereye koyacağını bilemiyor; annesini bir sevgi, kırgınlık, kızgınlık ve acıma girdabının içinde düşünüyor. Onu çok sık düşünüyor, o kadar sık ki, onu bir daha asla göremeyeceği düşüncesini aklı almıyor..

Gerçekten, annesi, ayrılık gününün arifesinde ona söylediği gibi, bavula koymadan önce sefil pelüş ayısını temizlemişti, ama bu "temizleme" daha çok üstünkörü, garip bir onarmaya benziyordu. Magnus'ün gözlerini tatlılıkla yıldız yıldız parlatan altın sarısı düğünçiçekleri, ayaklarının altına dikilmişti ve onların yerlerine, renksiz ama ışıl ışıl, iki küçük kristal gül tutturulmuştu. Şaşkınlık ve hemen ardından gelen tereddüt anından sonra, Adam onları tanıdı, bu ışıl ışıl su gülleri Thea'nın eskiden, fundalıkların yakınındaki evde, özel akşam yemeklerinde ve müzikli gecelerde taktığı pırlanta küpeleriydi. Küçük bir çocuk olduğu o zamanlarda, annesinin kulaklarında ışıldayan ve yüzü ile sarı saçlarını, bir yıldız parlaklığıyla çevreleyen bu ay parçaları karşısında büyük bir hayranlık duyardı. Onları, sahip olduğu çok sayıdaki mücevherle birlikte, ihtiyaç halinde paraya çevirmek için kaçarken yanında götürmüştü. İhtiyaç hiç bitmediğinden, büyük olasılıkla hazinesinin bütün değerli parçalarını satmış, ama bu iki kusursuz pırlantayı saklamıştı. Bunlar – renk ve özellikle düş yoksunu bu iki patlak petek göz, şimdi Magnus'ün yüzünde parlamaktaydılar. Canavar sinek gözleri, kör ve kör edici.

İlk anda, Adam onları, ayısının yüzünü biçimsizleştiren bu münasebetsiz pırlantaları söküp atmak istedi, ama tam yapacağı sırada, elleri iki yanına düştü, annesine saldırmak, onun gözlerini çıkarıp atmak gibi bir şeydi bu sanki. Pelüşün boynundan Magnus isminin işli olduğu mendili çıkarıp onunla ayının gözlerini bağlamakla yetindi. Magnus'ün ayaklarına tutturul-

muş sarı renkli, gülünç düğünçiçeklerini süzerken, sonunda bunların da bir çift küpe olduklarının farkına vardı; bakırla karışık altından, çok daha mütevazı bir mücevherdi. Annesi bu küpeleri, Clemens ile evlenmeden ve kocasının toplama kamplarında öldürdüğü kadınlardan çaldığı mücevherlere sahip çıkmadan önce, genç kızken takmış mıydı acaba?

Magnus'ü bir kumaşa sarıp odasındaki dolabın dip tarafına sakladı.

İngilizcesi normal bir öğrenim görmesine yeterli düzeye gelir gelmez, dayısı onu yatılı öğrenci olarak bir koleje yazdırdı. Böyle olunca, çoğunlukla Schmalker ailesinden uzakta yaşıyor, ondan beş ve üç yaş büyük iki kuzini Erika ve Else'yle olan ilişkisi mesafesini koruyordu. Küçük olanı daha çok seviyor, şimdiden gönül çelen, afacan, küçük bir esmer kız; buna karşılık Erika'ya karşı hissettiği duygular karışık, daha çok içini acıtan türden, o kadar çok Thea'ya benziyor ki – hala, Erika'ya sarışınlığını, köşeli yüz çizgilerini, ses tonundaki iniş çıkışlara kadar birçok özelliğini doğrudan vermiş. Ama sessiz karakteri, ciddi bakışı ve ağırbaşlılığı genç kıza Hannelore'dan geçmiş. Bu çaprazlama benzerlikler, nişanlı seçiminde bile hissediliyor: Londra'ya göç etmiş Almanlardan olan ve müstakbel kayınpederi gibi papaz olmak isteyen genç bir delikanlı. Bir zamanlar, çabucak başka yönlere gidip batağa saplanacak kadar yolunu şaşırmadan önce, tıp öğrencisi Clemens Dunkental'in Profesör Schmalker'in izinden yürümüş olduğu gibi. Else'nin hepsi ilgisini uyandıran arkadaşlarının arasında biri, Peggy Bell isimli, kıvır kıvır saçlı bir kızıl özellikle dikkatini çekiyor. Bu delişmen kızda onu çeken, kızın sevmediği, halbuki kendisinin çok güzel bulduğu, ona has fiziki özellikler; elmacıkkemiklerine ve kalkık burnuna saçılmış çiller, gü-

lümsediği anda sol yanağını çukurlaştıran gamze, ıhlamur yeşili gözlerine, sürekli bir şaşkınlık ifadesi veren hafif işve ve küçük bir kız çocuğununkiler kadar küçük ve tombul olan elleri ve ayakları var.

Ama küçük kız on yedi yaşında ve yırtık. Kız, bir yaz günü öğleden sonra, Schmalkerlerin evine ziyarete geldiği ve salonda Adam'la yalnız kaldığı sırada, oturmakta olduğu sandalyeden aniden kalkar ve yakında on beş yaşına girecek olan, acemiliğinin yanı sıra duygu karmaşası da yaşayan yeniyetmenin önüne gelip dikilir. Damdan düşer gibi sorar: "Ben güzel miyim? Beni nasıl gördüğünü açıkça söyle bana, güzel miyim değil miyim?" Oğlan gık diyemeden kalır. Kız, alınmış gibi durur ve o, bir iltifatla onu yanıtlamaktan, hatta tek bir söz söylemekten ya da gülümsemekten bile aciz, kızı kollarından tutar ve dudaklarından öper. Ilık dudakların, göğsüne değen körpe memelerin, bu yuvarlak kıvrımlarla dolu dipdiri vücudun teması sonucunda, birden, çok zaman önce bir gün, Konstanz Gölü'nün kıyısındaki bir fırtına sırasında, suyun ve gökyüzünün çifte yangını karşısında büyük bir şaşkınlık ve zevkle nasıl tahrik olup boşaldıysa öyle şiddetli bir baskının içinde yükseldiğini hisseder. Öpücüğü ve sarılışı, o günkü dev şimşek kadar kısa, etkisi de o kadar şiddetli olur. O zaman, onu kendine doğru nasıl kabaca çektiyse aynı şekilde geri iter ve utançtan kıpkırmızı kesilerek, neye uğradığını şaşırmış olan Peggy'yi öylece bırakıp salondan koşarak kaçar.

Çaldığı bu öpücük, içinde, aylar boyu sürecek, kimi zaman onu gecenin ortasında, karnı sütümsü, beyaz bir sıvıyla ıslanmış halde sıçratarak uyandıracak bir rüya tufanının patlak vermesine neden olur. Bu rüyaların her birinde, Peggy Bell'in, kâh kikirdeyerek kâh kızgın bir edayla, pilileri sallanan, açılan, kıvrılan, sonra dümdüz ve derli toplu bir biçimde geri dökülen ete-

ğiyle bura bura oynadığını ve kendisine doğru geldiğini görüyor. Oyun, bazen uzun bazen daha kısa, Peggy eteğini işli kenarlarından yakalayıp bir kerede kaldırıncaya kadar sürüyor. Eteğini çok yukarı, dizlerini, uyluklarını, karnını açıkta bırakacak şekilde kaldırıyor. Külotu yok ama bembeyaz teninde ışınları kıvrım kıvrım dalgalanan küçük, kızıl bir güneşi var. Kimi kez güneş kendi etrafında dönüyor, kimi kez turuncu renkli bir devedikenine ya da kestanenin dikenli kabuğuna dönüşüyor. Peki, bu dikenli kabuğun içinde tam olarak ne var?

Erika evlenir ve ertesi yıl Else'nin sırası gelir, sonra Peggy Bell'inki. Demek ki, Peggy'nin vücudunun sırrını ele geçirmek hakkını, ondan, yani Adam'dan bir başkası, Timothy McLane adlı biri kaptı. Onun karnına ve göğüslerine, uyluklarının arasında yanan küçük kızıl güneşe bir başkası el koyacak. Bir başkası, bir hırsız, o değil.

Aşırı bir öfke ve düş kırıklığı içindeki Adam, daha düğün akşamında, o zamana kadar hiç cesaret etmemiş olduğu ve hiçbir zaman cesaret edemeyeceğini düşündüğü bir şeyi yapar – bir fahişeye gider. Böylece Peggy, bir yerlerde bir balayı odasında beyaz elbisesini çıkarırken ve bakire vücudunu kocasına sunmaya hazırlanırken, Adam, saçları boyalı, yabancı bir kadının bir genelev odasında, alışık hareketlerle soyunuşunu ve karşısında çoktan pörsümüş vücudunu sergileyişini seyreder. Kadın yatağa uzanır ve bacaklarını açar. Ve Adam orada, bekâretinden, bir ipek gibi yumuşak alevli güneş hayalinden kurtulur. Boş saflığından ve kafasındaki saf hayallerden kurtulur ama tersine, cinsel arzusu yeni ve daha büyük bir güç alır

Her tatilde gitmeye devam ettiği Schmalkerlerin

evi, şimdi ona bomboş görünüyor, genç kızların parfümlerinden ve gülüşlerinden yoksun kaldığından beri evin tadı tuzu yok. Zaman zaman, genç kadın bebeğiyle anne-babasına geldiğinde, hafif çığlıklar ve ağlamalar duyuluyor, bunlar Myriam'ın, Erika'nın kızının ağlamaları. Bu, Magnus'ün gördüğü ilk süt çocuğu, çünkü çocukluğunda, göç yolları boyunca çok sayıda ölü görmüşse de, o zamana kadar hiç yeni doğmuş bir bebek görmemişti ve bu manzara onu şaşırtıyor. Myriam, koyu renkli saçları kafasına yapışık, gözleri kapalı ve bir kurbağanınki gibi pörtlek, küçük yumrukları sımsıkı sıkılı, süte doymak bilmeyen ve viyaklayıp duran minnacık bir yaratık. Adam onu kollarına almaya cesaret edemiyor, narinliği onu korkutuyor, kokusu midesini bulandırıyor, viyaklamaları sinirine dokunuyor. Ama beşiğinde yatarken onun üzerine doğru eğiliyor ve bu saflık, incelik ve kırılganlık ile açlığın ya da başka bazı hoşnutsuzlukların etkisiyle ufacık yüzü kırışıp kasıldığında insanın içine dokunan kurbağamsı çirkinliğin garip karışımından kafası karışmış vaziyette onu uzun uzun seyrediyor, bu duru ve kadife gibi yumuşak tenli, henüz biçimlenmemiş aklının ermediği, atalardan kalma bir bilgelik içinde düşünmeye dalmış minyatür ihtiyar suratını. Ben de, diyor kendi kendine, annesinin kollarındaki şefkatten, annesinin göğsündeki huzurdan, annesinin bakışındaki ışıktan ürperen ve bugün ölü olan bu anneden, sütü, gülücükleri, tatlı sözleri, okşamaları ve kokuyu içen bu bebeğe, çok eskileri bilen, sedef renkli bilge bir ihtiyara benziyordum. Ve anlıyor ki, bu bütünüyle yok olamaz, bu ilk aşk ruhunun en derinlerinde uyuklamakta olmalı – çok eski günlerde, bu süt onu besledi, bu gülücükler onu yatıştırdı, bu şarkılı sözcükler ona dünyanın kapılarını açtı, bu okşamalar ona kendi vücudunu hissettirdi ve anne gözlerinin aydınlığı, onu günün güzelliğine

uyandırdı. İlerde, gelecek bir zaman dönemecinde, kalbinin gecesinde uyuyan bu sevgi onu aydınlatmak, bu çılgın annenin gururu ve son derece trajik budalalığı yüzünden hayatı boyunca suç ortağı olduğu tüm cinayetleri affetmesine yardımcı olmak için belki nihayet gün ağarmış yüzünü yukarı kaldıracak. Belki.

Ve bu belkinin kıyısında, beşikte tortop yatan süt bebeğinin karşısında, bu öylesine ufak, narin, bununla beraber bağımsız, içinde hâlâ evrenin, dünyanın bütün belleğinin mırıldandığı kendi öz kanının uğultusuna dalmış bedenin esrarı karşısında soluğunu tutuyor.

Hannelore, ona karşı hâlâ hizmette kusur etmeyen ama soğuk bir ev sahibesi gibi, Lothar ise her şeyden önce, yeğeninin dinen, ahlaken ve okulda iyi bir eğitim almasına önem veren bir vasi olarak davranıyor. Ama duygusal gelişimini hiç önemsemiyor. Duyguları karmakarışık, neyi sevdiğini, ne istediğini bilmiyor; nasıl seveceğini bilmiyor. Arada sırada, yapabildiğinde, bir fahişeye gidiyor ama yüreği bomboş.

Evet bu: Schmalkerler, eğitim alanındaki sorumluluklarını olabilecek en iyi şekilde üstlenmiş vasiler. Zira Adam, pekâlâ hissediyor, o dayısının ailesinde bir yamadan, daha beteri göçmen çatısının altında bir sığınmacıdan başka bir şey değil. O, bir oğul değil, hiçbir zaman da olmayacak. En kötüsü, bir cellat, üstüne üstlük korkak bir cellat ile ona, budalalığı ve gururu yüzünden suç ortaklığı etmiş bir kadının dölü olarak kalacaktır. Bu mide bulandırıcı akrabalık bağını sona erdirmek ya da en azından, şimdi kendini affedemediği bir saflıkla sevmiş olduğu bu anne-babadan hesap sorma konusunda elinden bir şey gelmemesi, kendi kendisine karşı şiddetli bir kin duymasına neden oluyor. Bu hınç, onun içinde düğümleniyor ve ergenlikten çıkarken yüzünün çizgilerini sertleştiriyor.

Friedrichshafen'deki yoksulluk yılları yüzünden çelimsiz bir çocukken, on sekiz yaşına geldiğinde, orta boylu, geniş omuzlu, kaba yüzlü bir genç adama dönüşüyor. Saçlarının rengi koyulaştı, içinde bakır parıltıları olan bir kestane rengi alıyorlar ve eskiden yumuşacık olan bukleleri, kirpi gibi diken diken oldu. Alnı geniş ve bombeli, kalın kaşları bir şapka işareti şeklinde, göz çukurlarının karanlığına kaçmış açık kahve gözleri dumanlanıyor ve altın parıltılı koyu bir renk alıyor. Çıkık elmacıkkemikleri, kısa ve yassı bir burnu, üsttekinin hafifçe öne çıktığı, dolgun dudakları ve kare şeklinde bir çenesi var. Annesinin gençlik zamanlarındaki güzelliğinden eser yok, ne de babasının gençliğindeki heybetinden. Onda biraz ayılık, biraz da koçluk var.

AYI: "Bütün büyük yırtıcı hayvanlar gibi, ayı, mitolojik cehennem tanrılarının bilinçaltına ait sembollerden biridir – ay gibi, yani gececi olup toprak ananın içindeki manzaralara aittir.

Birçok halk, onu atası gibi görmektedir. Yakın zamanlara kadar, Sibirya'da ayı mezarları bulunmaktaydı.

Sibirya Yakutlarına göre, *ayı her şeyi duyar, her şeyi hatırlar ve hiçbir şeyi unutmaz.* Altay Tatarları, onun toprak vasıtasıyla duyduğuna inanırlar ve Soyotlar:[1] *Toprak, ayının kulağıdır,* derler.

Avrupa'da, ayının esrarengiz soluğu mağaralardan gelir. Yani, o, karanlıkların, koyu karanlıkların bir ifadesidir; simyada, maddenin ilk halinin karalığına tekabül eder. Karanlık, görünmezlik, yasakla bağlantılı olduğundan, bu onun öncü rolünü güçlendirir."

KOÇ: "Koç, parlayarak, patlayarak bir anda beliriveren ateşin, ortaya çıktığı ilk andaki hayvani gücünün kozmik bir temsilidir. Söz konusu olan, aynı zamanda hem yapıcı hem yıkıcı, hem kör hem başkaldıran, hem karmakarışık hem çok uzatılmış, hem bol hem yüce, bir tek merkez noktadan her yöne yayılan bir ateştir. Bu ateşten güç, böyle bir başlangıç süreci-

[1] Rusya Federasyonu içerisinde, Sibirya'nın güneydoğusunda, Yenisey Irmağı havzasında yer alan Tuva Özerk Cumhuriyeti'nin halkına verilen isim. Tuvalar diye de anılırlar. (Ç.N.)

nin sahip olduğu saf canlılık ve anilik, baskın gibi çok hızlı, önüne geçilmez bir yaylım ateş, aşırı bir tutku, kor gibi yanan bir solukla birlikte, ilk can fışkırmasına, hayatın ilk hızına benzer."

J. Chevalier ve A. Gheerbrant,
Semboller Sözlüğü

10. Parça

Büyük bir kolaylıkla dil öğrenebilmesi ve İspanyolca'ya karşı her zaman anlaşılmaz bir ilgi duyması nedeniyle Latin dilleri eğitimi yapmaya karar verir. Üniversitede İspanyolca'nın dışında, Portekizce ve Fransızca okuyor. Aslında o, özellikle ilk çocukluğunun tüm anılarının silinmesine bir tepki ve savunma olarak, altı yaşından beri özenle geliştirdiği sıra dışı bir belleğe sahip. Duyduğu her yeni sözcüğü anında ve unutmayacak biçimde belliyor; hatta işi, aynı şekilde görüntüleri de hafızasına kaydetmeye kadar vardırıyor. Ne var ki, bu çok kuvvetli bellek, dersleri için bir avantaj olsa da, aynı zamanda onun için büyük bir yük. Belleği aralıksız çalışıyor, en küçük ayrıntıyı kaydediyor, hiçbir şeyi atlamıyor. Ona gece bile rahat vermiyor, binlerce görüntüyü ve sözü rüyalarında yeniden, öyle bir netlik ve gerçeklikle toplayıp karşısına çıkartıyor ki, kimi zaman sıçrayarak uyanıyor.

Böyle anlarda zaman yırtılıyor, yaşanan anla geçmiş çarpışıyor, olayların sırasını altüst ederek, birbirinin içine giriyor gibi geliyor. Altı yaşından beri yaşadığı hayatın her anı, içinde öylece, tahammül edilmez bir şekilde capcanlı, taptaze yaşamakta. Bu şekilde, annebabasının yasını tutması, onları –onları ve yalanlarını, günahlarını, cinayetlerini– kendinden uzak tutması imkânsız. Ve onların yaptıkları kötülükler içini utançla, acıyla, kızgınlıkla dolduruyor, bedenini kurşun gibi

ağırlaştırıyor, gençliğini hapsediyor. Yüreği onların tutsağı; o, ölümün bundan böyle sonsuza kadar cezasız kalmalarını sağladığı iki yağmacının rehinesidir, aynı ölüm kendisinin ise, yaşadığı sürece onların kötülüklerinin ceremesini çekmesine neden olmuştur. Ahirette bir yargılama olup olmayacağı umurunda değil, onuru kırılmış oğul burada ve şimdi, dünyanın karşısında anne ve babasına yaptıklarının cezasını çektirmek isterdi, özellikle babasına.

Eğitiminin üçüncü yılının sonunda, beş haftalığına Meksika'ya gidiyor. Bu, İngiltere'ye göç ettiğinden beri ilk yolculuğu ve Avrupa dışına ilk çıkışı. Tek başına gidiyor; henüz yalnızca kitaplardan tanıdığı ve içini buruk bir arzuyla kemiren ülkeyle ve dille tanışmaya yalnız gidiyor.

Bu ülkeye ayak bastığında, yıllar boyunca yalnızca sesini duyduğu birini, nihayet karşısında görüyormuş hissine kapılıyor. Sahte-Felipe Gómez Herrera'ya mezar olan dilin, harikulade, haşin, uçsuz bucaksız bedenini keşfediyor. Meksiko'da on gün geçirdikten sonra, Veracruz Eyaleti'ne gidiyor. Buraya ne aramaya geldiğini tam olarak bilmiyor, babasının nerede yattığını, hatta gömülüp gömülmediğini ya da yakılıp yakılmadığını bile bilmiyor, kaçağın son anları hakkında ona bilgi verebilecek hiç kimseyi tanımıyor. Annesi ona yalnızca haberi, Clemens Dunkeltal'in ölümünü, intihar ettiğini duyurmuştu, başka açıklama yapmamıştı, sonrasında büyük bir umutsuzluğun içine gömülmüştü, ta ki yalnızlıktan bitkin, üzüle üzüle ölüp gidinceye kadar. Bu durumda, başıboş, nereye gideceğini bilmeden dolaşıyor, önce Veracruz şehrinde, sonra kenar mahallelerinde, limanda ve gemi tersanelerinde. Kimi zaman, bir kaldırımın orta yerinde durup evlerin dış cephelerini inceliyor, kendi kendine babasının orada yaşa-

yıp yaşamadığını, orada saklanıp saklanmadığını sorarak ya da rıhtımlar boyunca gezinerek gemilere bakıyor, içlerinden biri, belki de bir zamanlar kaçağı taşımıştı diye, limanda yağlı bir ışıltı ile parlayan karanlık suyu inceliyor dikkatle, aşağılık herif, soluk soluğa ve çaresiz, adalet karşısına çıkmaktansa belki de kendini bu suya atmıştı. Bütün gün türlü varsayımlar yürütüyor, ama hiçbirini tutmuyor.

Bir akşam, yine bu şekilde bir caddede başıboş gezinirken, önünde yürümekte olan bir kadın dikkatini çekiyor. Adımları kararlı, kalın ve uzun bir örgü halinde örülmüş siyah saçları ve muhteşem bacakları var. Kafasını meşgul eden düşünceleri bir an unutuyor ve sırf dans eder gibi yürüyen bu silueti seyretme zevki için, onu izliyor.

Bir ara, kadın karşıdan karşıya geçmek için kaldırımı terk ediyor ama adımını yola attığı anda, geldiğini görmediği bir araba hızla kadının üstüne doğru ilerliyor. Adam koşuyor ve onu, tam zamanında bir kolundan yakalayıp geri çekmeyi başarıyor. Az kalsın bir kazaya sebep olacak olan şoför bozuntusu hiç aldırmadan yanlarından hızla geçip gidiyor. Kadın, beklemediği bu olay ve arabanın vınlayarak geçmesi nedeniyle şoke olmuş durumda, Adam soluk soluğa. Kadın sonunda, koyu bir Amerikan aksanıyla İngilizce olarak ona şöyle demeyi başarıyor: "Teşekkür ederim, galiba hayatımı kurtardınız...", sonra kendini topluyor ve aynı cümleyi bu kez İspanyolca, sözcükleri bulmaya çalışarak tekrar ediyor.

Yoldan geçen güzel kadının adı Mary Gleanerstones, San Francisco'dan geliyor ve iş gezisindeki kocasına eşlik etmek için geldiği Veracruz'da birkaç gün için bulunuyor. Adam'ı, otelde buluşacağı kocası, Terence'e muhakkak tanıştırmak istiyor ve birlikte akşam yemeği yemeye davet ediyor.

Gleanerstoneslar, ondan yaşça büyükler. Kendisine May denmesini isteyen Mary aşağı yukarı otuz yaşlarında ve kocası kırkına yaklaşıyor; koyu kestane saçları, şakaklarında tamamen beyazlamış ve kıvırcık, minik kanatlar şeklindeki bu beyazlık, yüzünün düzgün olmayan çizgilerini yumuşatıyor. Gece boyunca Adam, Terence'in çok rahat görüntüsünün ve şakacılığının ardında cin gibi ince bir gözlemleme yeteneği ve dinleme kibarlığı olduğunu, May'de ise bir sertlik ile büyük duyarlık, sabırsızlık ile isteklilik, gurur ile alaycılık karışımı olduğunu fark etti. Koyu renkli gözleri, dümdüz burnu, iri ve aralıklı elmacıkkemikleriyle yüzü, toprak renginde ağaçtan bir maske gibi düzgün. Teninin rengini ve yüzünün çizgilerini, üç nesil sonra büyük bir küstahlıkla, Macaristan'dan, İskoçya'dan ve Ukrayna'dan gelip soyuna karışmış diğer ırklara baskın gelen Omaha kabilesinden bir Kızılderili olan büyükanneye borçlu.

Adam, kendisinden çok daha fazla olgun olan ve özellikle kendisininkinden o kadar farklı bir dünyada, hareketli, açık, her şeyin: Paranın, yolculukların, ilişkilerin, konuşma sanatının rahat göründüğü bir dünyada yaşayan bu çiftten son derece etkilenmiş vaziyette, konuşmaktan daha çok dinliyor. Birbirlerine son derece bağlı olduklarını anlıyor, ama bu, aşktan çok arkadaşça bir bağ. Zaten kişiliklerine sadelik kadar zenginlik veren de bu ve Adam onlarla birlikte olmaktan hoşlanıyor. Hayatında ilk defa, kendini güvende hissediyor. Bununla beraber, ne Veracruz'a gelmesinin gerçek nedeninden ne de Almanya'da geçen çocukluğundan bahsediyor, kendini tatil yapmakta olan bir İngiliz üniversite öğrencisi olarak tanıtıyor ve ailesi hakkındaki tüm soruları ustalıkla atlatıyor.

Yemeğin sonunda, May el çantasını karıştırıyor ve

içinden kâğıt poşette bulunan bir kitap çıkarıyor. "Meksikalı bir yazarın, bana hararetle tavsiye edilen ve iki-üç yıl önce çıkmış bir romanı bu," diye açıklama yapıyor. "Onu bugün satın aldım ama İspanyolca seviyem sizinkinden çok geri, onun için bu kitabı size hediye etmeyi tercih ediyorum. Okuduktan sonra, bana tavsiye edildiği gibi, orijinal metninden okumaya girişmek için çaba sarf etmeme değip değmeyeceğini söylersiniz." Bu yeniden görüşme bahanesini sağlama almak için Terence, arkasına kaldıkları otelin telefon numarasını yazdığı kartvizitini poşetin içine atıyor.

Odasına dönünce, Adam kitabı açıyor. Söz konusu kitap, Juan Rulfo'nun *Pedro Paramo*'sudur. Saat çok geç ve de yorgun olduğundan, eserin yalnızca sayfalarını karıştırmakla ve rasgele birkaç cümle okumakla yetiniyor. Ama Juan Rulfo'nun romanı, öyle üstünkörü göz atılıp geçiliverecek bir kitap değildir, Adam'ın uykudan dolayı azalmış dikkatini uyandırır, onu sarar. Hiç tanımadığı babasının izini arayan Juan Preciado karakterinin öyküsünü bir solukta okur. Baba, Comala Köyü'nde küçük bir zorba olarak hüküm sürmüş, ihtiras ve hükmetme zevkiyle yanıp tutuşan Pedro Páramo adlı biridir. Ama Comala, artık, zamanın ve yaşamın dışında, bir ölüm güneşinin altında yanmaktan akkora dönmüş, yitik bir köyden başka bir şey değildir - "orada, topraktan korlar üzerindeyiz, cehennemin tam ağzında". Zira, Comala'da her şey ölüdür ve Rulfo'nun hikâyesi, gölgelerin başıboş ve musallat olan seslerinin birbirine karıştığı garip, çoksesli bir cenaze şarkısıdır.

Adam kitabı okur, sonra yeniden okur, bitkin düşünceye kadar. Artık okumaz olur, kitabın içine girer, sayfalarda, ıssız Comala'nın sokaklarında yürür. Juan

Preciado'nun, boşlukta konuşmakta ve çoktan yok olmuş zavallı hayatlarının hatıralarını anlatıp durmaya devam eden ölülerin seslerinin kemik rengindeki duvarlarını yalayıp geçtiği Comala'nın yakıcı tozuna karışıp kaybolmuş babasını arayan oğulun peşinden gider.

Juan Preciado'nun, peşinden gider ama yankıya dönüşmüş bir bölük hayalet Preciado'nun dibinden ayrılmamakta ve bu hayaletlerin sesleri Adam'ın beyninde çınlamaktadır.

Juan Preciado, onun tıpatıp kopyasıdır, belleğin yıkıntıları, unutuşun labirenti içindeki yol göstericisidir. Ve Pedro Páramo, taşranın iğrenç *caudillo*'su[1], o kaba ve mağrur adam, Clemens Dunkeltal'in Comala'ya –hiçbir yerde olmayan ve her yerde olan o köye, nerede olduğu belirsiz ama akıldan hiç çıkmayan o yeretaşınmış gölgesidir. Yankıların, haykırışların ve iniltilerin sızdığı kemik gömütü-köy, yaşayanların ve ölülerin, gerçek ve düşün kavşağındaki serap-köy.

(Isp.) Diktatör. Führer. (Ç.N.)

Alıntı

"Comala'ya vardığımızda göreceksiniz. Orada, topraktan korlar üzerindeyiz, cehennemin tam ağzında. O kadar ki, orada ölenlerin birçoğu, cehenneme geldiklerinde üstlerine bir battaniye almak için geri dönerler..."

"Bu köy yankılarla dolu. Sanki onları duvarların oyuklarına ya da taşların altına hapsetmişler. Yürürken onları ayaklarının altında hissediyorsun. Çatırtılar duyuyorsun. Gülüşler. Çoktan eskimiş gülüşler, gülmekten usanmış gibi. Ve çok kullanılmaktan yıpranmış sesler. Tüm bunları duyuyorsun. Öyle sanıyorum ki, bir gün gelecek bu gürültüler son bulacak."

Juan Rulfo, *Pedro Páramo*

11. Parça

Günün ilk ışıklarıyla birlikte Adam yola düşer. Kitap cebinde, şehirden çıkar. Comala'ya gidiyor.

Rasgele ilerliyor, batıya doğru kıyıdan uzaklaşıyor. Pamuk tarlaları boyunca yürüyor, meyve bahçelerinin hizasında gökyüzünün pembeleştiğini görüyor. Sırtını güneşe dönmüş yürüyor, gölgesi henüz soluk, belirsiz.

Tanımadığı bir toprağı arşınlıyor, bir hayaleti kovalıyor – ama kimin hayaletini, Pedro Páramo'nunkini mi, Felipe Gomez Herrera'nınkini mi, Clemens Dunkeltal'in, Thea'nınkini mi, kendisininkini mi? Bilmiyor. Her halükârda, hayalet ondan kaçıyor.

Comala'ya doğru, hiçbir yere doğru, kendi kendisine doğru ilerliyor. Yalpalayan, öfkeden deliye dönmüş adımlarla yürüyor. Hortlak babasının ve aynı şekilde bu babayı sevmiş olan ve kendisinden başkası olmayan, o budala çocuğun boynunu burmaya gelmiş öfkeli bir hacı o. Ne var ki hayalet sürekli kaçıyor, onunla alay ediyor, onu bitkin düşürüyor, kızgınlığı bileniyor ve gitgide artıyor. Gölgesi uzuyor, koyulaşıyor.

Çıktığı bu avın ne kadar saçma ve başarısızlığa mahkûm olduğunu iyi biliyor, yine de silahları bırakmıyor. Bir şeyin, anlatılmaz, mantıksız ama bununla beraber güçlü bir şeyin gizlice hazırlandığını hissediyor. Onunla bu yer arasında, onunla bu an arasında zamanın dışındaki bir şeyin. İçinde gizlice ve elbirliğiyle

düzenlenen bu şey belleğini sarsıyor, boşandırıyor ve yavaş yavaş döndürüyor, sonra dönmenin hızı artıyor.

Ölmek üzere olan birinin tüm geçmişini geriye doğru şimşek hızıyla görmesi gibi, gözlerinin önünden binlerce görüntü geçiyor.

Hava çok sıcak, saatlerdir yürüyor. Gölgesi küçüldü, ayakkabılarının ucunda siyah bir su birikintisi haline geldi. Dünden beri uyumadı, hiçbir şey yemedi, aniden dizleri tutmaz oluveriyor. Çorak bir bayırda, bir tarlanın kenarına oturur. Güneş tam tepededir, ışınları dik gelmekte, beynine geçmektedir. Başı dönmeye başlar, yere, toprağın üzerine uzanır.

İşte o toprağın üzerine, babanın kefen-dilinin gövdesinin üzerine, bu babaya hissetmiş olduğu sevginin mide bulandırıcı artıklarını sonsuza kadar eriteceği asitli dilinin üzerine uzanmış yatıyor. Ama hayır, İspanyolca bu toprağın dili değil, ilk dil o değildi, birkaç yüzyıl önce gelip silah zoruyla buraları tuttu. Daha eski bir dil, taşların, tozun altında inlemekte. Yeniklerin dili, inatçı, asi öylece duruyor.

Ve yavaş yavaş, başka bir uğultu daha duyuluyor. Dört bir yandan, topraktan ve havadan, çakıl taşlarından ve otlardan geliyor. Az sonra yükselip tumturaklılaşacak, hareketlenecek olan ani ve tebelleş bir ezgi bu.

Ezgi, hayalî canavarlar avcısının yorgunluktan bitmiş bedenine hücum ediyor. Bu, titreşen öğlen sıcağındaki böceklerin, monoton ve saldırgan, çoksesli korosu. Yakıcı hava gıcırdıyor, çıtırdıyor, topraktan hafif hafif cızırtılar, için için şarkı mırıltıları geliyor. Böcekler, güneşten yanmış toprağın sessizliğine, küçük dik kafalı sesleriyle nağme katıyor, boşluğun sınırında, kısacık ömürleriyle uğraşıyor, kimsenin umurunda olmayan

varlıklarından bir iz bırakmak, yaşadıklarını kendi kendilerine kanıtlamak ister gibi ve bu dünyadan bir güncük geçişlerinin tadını, mümkün olan en büyük yaygarayı kopartarak çıkartmak ister gibi, sıcaktan kızışmış zamana cır cır sesleriyle çizikler atıyorlar. Sarhoşluk, keder ve mücadele şarkısı. Canlıların şarkısı, hayvanların ve insanların.

Ve biraz önce, güneşin altında sendelerken ateşlenmiş başında gizlice hazırlanan şey, toprağın üzerine uzanmış, böcek çığlıklarının delik deşik ettiği bedeninin içinde patlıyor aniden – sel gibi boşanan bir sesli görüntüler kabarması oluyor içinde. Ama babası, bu görüntülerin hiçbirinde yer almamaktadır, belleğindeki bu canlanma zaten daha uzaklardan gelmektedir, bu, ruhunun en derinliklerinden gelen, onun, Adam Schmalker'in, kendisine bu adı koymasından önce ve hatta adı Franz-Georg Dunkeltal bile olmadan önce öldüğü gecenin içinden yükselen bir dalgadır.

Önce, ezelden önce.

Önce, şimdiki ana damgasını vuran.

Dev gibi bir orgun, kulakları sağır eden zillerin bangır bangır sesini, milyonlarca davulun gümbürtüsünü duyuyor. Gökyüzünde, çılgın bir orkestra çalıyor, çelikten, ateşten çalgılarla çalıyor. Bu orkestranın yeri göğü inleten gürültüsü, tir tir titreyen, inleyen toprağın altına kadar dalıyor.

Orkestranın gürültü patırtısı karşısında, bu şekilde inleyen, her yaştan erkekler ve kadınlardan, çocuklardan, süt bebeklerinden, köpeklerden oluşan uyumsuz bir ayin korosudur ve toprağın altında sıkışmış, büzüşmüş vaziyette duran bu koro, çılgın bir itişip kakışma içinde birdenbire dağılıveriyor. Uğultusu dışarı ta-

şıyor, toprağın üzerinde koşuyor, parçalanıyor. O, bu darmadağın olmuş parçalardan biri, ağlayarak ve bağırarak koşuyor.

Göğün tutuşup patladığını, bir bent gibi kırıldığını ve gediklerden sel halinde siyah lavların, parlak kırmızı göktaşlarının, kükürt sarılı beyaz şimşeklerin fışkırdığını görüyor. Çılgın orkestra kendini kaybetmiş vaziyette ateş çalıyor.

İnsanların ve hayvanların canlı meşalelere dönüştüğünü, başkalarının, delik deşik olmuş sokaklarda çalkalanan sıvılaşmış asfalt gibi eridiğini, yine başkalarının parça parça oluşlarını görüyor.

Alev alev dev mızraklar misali yanlamasına havaya fırlayan ağaçların evlerin dış cephelerine çakıldığını, bu arada camların etrafa saçılıp bacaların, kiremitlerin, kirişlerin uçtuğunu görüyor.

Suyun tutuştuğunu görüyor, limanda, kanallarda, nehirlerde, havuzlarda, taş oluklarda. Su her yerde alev alıyor ve fısır fısır buharlaşıyor; kaybolmuşların, can çekişenlerin yüzlerindeki gözyaşlarına varıncaya kadar her yerde yanıyor.

Yanmış vücutların geniz yakan, kekremsi kokusunu, haşlanmış vücutların iç bulandıran yavanlığını, kanın ve iç organların pis kokularını alıyor. Taşlar, kaldırım taşları, çatılar artık yalnızca kara kumdan, küçük çakıllardan, kömür parçalarından ibaret.

Gökten yağan, geceyi yırtan, çiğ bir sarı renkteki burma halatlar, parlak kırmızı lavlar, göz kamaştırıcı bir turunculuktaki lekeler görüyor. Aynı zamanda hem vıcık vıcık yapışkan hem pırıl pırıl berrak bir renk cümbüşü. Ölü şehri taçlandırmak için altın ve lal renkli dev balgamlar.

Renkli balgamların gürlediklerini duyuyor ve an-

sızın, her yöne koşan parçalanmış kuklalar arasında bir kadının, saçlarından ayaklarına kadar safran rengi kıvılcımlarla kaplanışını, tek başına, tiz çığlıklar atarak kendinden geçercesine bir vals yaptığını görüyor. Onun olduğu yere yığıldığını, birkaç saniye daha kıvrandığını görüyor ve...

Ve – sonra hiçbir şey.

Artık hiçbir şey bilmiyor, kızıl parıltılı bir siyah renkteki, dumanları tüten ve pis kokan şekilsiz bir yığından ibaret kalmış olan bu meşale-kadın dışında hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey duymuyor. Annesi mi? Bir peri, bir büyücü, bir ağaç kütüğü, yıldırım çarpmış bir melek mi? Bir yabancı mı?

Ona bakıyor, o tükeninceye, külden ibaret kalıncaya kadar ona bakıyor. Ona bakıyor, gözleri kocaman açılmış, gözlerinden silininceye, hayatından silininceye kadar. Kocaman açılmış, kocaman kör gözlerle ona bakıyor, bakıyor...

"Cehennemin *ağzı*, insan ırkının içinde yok olduğu deliktir – ve bu cümlede ünlü Cehennem'e düşüş temasını buluruz. O aynı zamanda, seslerin de çıkış yeridir [...] Yankı, zamanın içinde yer alan bir ses çeşididir ve yansımaya elverişli bazı ortamlarda bir ilk sesin yansımasından ortaya çıkar. [...] Yankının varacağı yer bir duvardır, bir engeldir, bir cezadır; yankı, onu geçmişe doğru geri yollayan bir şeye çarpar. Yankı seyyar ama hiçbir değişme, başkalaşma şansı olmadan, gerisin geriye giden bir sestir; yıpranma onun *yazgısıdır*."

Fabienne Bradu, *Páramo Yankıları*

1. Parça

Hamburg, Gomorra[1] saati.

Yok etme operasyonu bu korkunç ismine yaraşır şekilde uygulandı. Bir yaz gecesinin ılıklığında, sahneleri öyle hızlı geçen, dehşet verici bir opera ortaya koyuverdi ki, bu sahneleri birbirinden ayırmak mümkün değildi.

"YHWH,[2] Sodom ve Gomorra'nın üzerine, YHWH' dan, gökyüzünden inen kükürt ve ateş yağdırdı. Ve bu şehirleri ve bütün Ovayı, şehirlerdeki tüm nüfusu ve yerdeki bitki örtüsüyle birlikte yok etti."

Şehrin sakinleri içinde, beş buçuk yaşında küçük bir erkek çocuğu var, insanlarla tıklım tıklım dolu bir mahzende, pelüş ayısına sarılmış uyuyor. Ama mahzenler, üstündeki her şey yıkıldığında gülünç sığınaklardır, sıçan tuzaklarıdır ve sağ kalanlar ezilmiş bedenlerle dolu inden kendilerini dışarı atarlar. İki yanlarında yalnızca dumanları tüten duvar kalıntılarının kalmış olduğu sokaklara kaçarlar, ürkmüş bir halde ve çığlıklar atarak, Gomorra'nın kulakları sağır eden gürültüsünü daha da çoğaltmak için koşarlar, ki oradan

---

İncil'de, Tanrı'nın gazabına uğrayarak tamamen yıkıldığı bildirilen iki şehirden biri (Sodom ve Gomorra). 2. Gomorra operasyonu: II. Dünya Savaşı sırasında, 25 Temmuz - 3 Ağustos 1943 tarihleri arasında, Amerikan ve İngiliz hava kuvvetlerinin Almanya'daki Hamburg kentine düzenledikleri, şehri bütünüyle yıkmayı amaçlayan ve peş peşe gerçekleştirilen yedi hava akını. Bombardımanlar sırasında yaklaşık kırk bin kişi hayatını yitirmiştir, Avrupa'daki en kanlı hava bombardımanı olmuştur. (Ç.N.)

[2] Allah'ın Tevrat'taki ismi. (Ç.N.)

buradan yükselen, aniden kesilen, başka yerden farklı olmakla birlikte her zaman birbirine benzeyen şekilde yeniden duyulan çığlıklar uzayıp gider.

Uykusundan kopartılan küçük oğlan çocuğu, hiçbir şey anlamadan koşuyor ve gözyaşları etrafını çevreleyen büyük gürültü karışıyor; elini tutan el ansızın onu bıraktığında gözyaşları hıçkırığa dönüşüyor. Kalabalığın içinde yalnız, kâbusunun içinde yapayalnız. Çünkü hâlâ uyuyor, ayakta uyuyor, koşarak ve ağlayarak. Ama, elini tutmakta olan kadının, molozların, çamurun içinde, böğrüne ateşten koca bir kuş yapışmış vaziyette bir vals yapmaya başladığını görünce, bir anda ağlamayı kesiyor. Yırtıcı kuş, ışıl ışıl kanatlarını açıyor ve kadını kanatlarıyla sarıyor, saçlarından topuklarına kadar. İnanılmaz bir hızla ve korkunç bir güzellikle gerçekleşen bu kaldırma olayı karşısında, küçük oğlancık, büyük bir zorlukla yutkunurken bildiği tüm kelimeleri ve tüm isimleri de beraberinde yutuyor.

Hamburg, hiçlik anı.

"Abraham Sodom'a, Gomorra'ya ve tüm Ovaya bir bakış attı ve işte, büyük bir fırından çıkar gibi, ülkeden bir dumanın yükseldiğini gördü."

Çocuk Abraham değil, yalnızca pelüş ayısını göğsüne sıkı sıkı bastıran ve dünyası yıkılan küçücük bir oğlan çocuğu. Orada, bu büyük fırının (yangın yerinin) karşısında, canlı canlı, diri diri ölüyor, belleğiyle, diliyle, ismiyle. Ruhu taşlaşıyor, yüreği bir tuz kütlesi gibi sertleşiyor. Gökyüzündeki patlamalara ve çatır çatır yıkılan şehirdeki bağırtılara çağırtılara karşılık, somağı boynunda ezilen ve sarı düğünçiçeği gözleri ensesine baskı yapan ayının kumaştan gövdesinde çarpan tuzlu yüreğinin, çok hafif gürültüsünü duyuyor. Etrafındaki boğucu sıcaklıkta, içyağlı toz ve gazlarla dolmuş taşmış havada, yalnız pelüşün gözleri mucizevi yumuşaklıklarını, canlılıklarını koruyor gibi görünüyorlar.

Hamburg, sıfır noktası.

"Oysa, Lut'un karısı geriye baktı ve bir tuz dikitine dönüştü."

Bu geçici cehennemde, küçük bir oğlan çocuğu ölür ölmez, dünyaya hoyratça geri gönderildi, dünyadaki bir yanardağ kraterinin içine atıldı, çırılçıplak. Artık kendisi hakkında hiçbir şey bilmiyor, kendi bedenini düğünçiçeği gözlü yavru ayınınkiyle karıştırıyor. Artık insanlık hakkında hiçbir şey bilmiyor, insan sesini patlamaların, çığ gibi düşen taş, direk ve metallerin, yerle bir olmuş şehrin içinde dalga dalga ilerleyen alev ormanının, can çekişenlerin inlemelerinin ve hayatta kalıp da aklını yitirmişlerin çığlıklarının gürültüsüyle karıştırıyor. Artık dilini hiç tanımıyor, sözcükler artık yalnızca savaşın büyük cendere-fırınında yığınlar halinde ezilip sıkılmış seslerden ibaret. Oradan, yapışkan bir sıvı akıyor, kana ve kömür olmuş ete, kükürte, gaza, dumana bulanmış. Çizgi çizgi akan sarı ve kıpkırmızı parlak kanlarla dolu yağlı ve kara bir sıvı.

Hamburg, Gomorra'nın ertesi sabahı, gün ağarırken.

Yeniden dünyaya gelmiş, yıkıntılar arasında tek başına doğmuş, savaşın doğurduğu çocuk, güzellikle korkunçluğu, delilik ile yaşamı, büyük soytarılık ile ölümü birbirine karıştırıyor. Rüzgârın sürüklediği bir küçük balya gibi, Reich tarafından işlenen cinayetler için cezalandırılan, sular içinde yüzen güzel şehirden kaçan sağ kalanlar kalabalığının seline kapılmış gidiyor.

İnsanlar, bu kaybolmuş ya da yetim olduğu besbelli uyurgezer çocukla en nihayet ilgilendiklerinde, o, kendisine sorulan soruların hiçbirine cevap veremez.

Onun sağır ya da zekâ özürlü olduğunu düşünürler. Biri, ayısının boynunda taşıdığı, hafifçe yanmış mendili çözmeyi akıl eder. Mendilin içine değişik renkli pamuk ipliklerle bir isim işlenmiştir: Magnus. Bu ayının mı, çocuğun babasının mı, yoksa bizzat çocuğun mu ismidir? Başka çözüm bulamadıklarından, küçük sağır-dilsizi bu şekilde adlandırırlar. Bu takma isimle, başka kimsesiz çocuklarla birlikte bir yuvaya yerleştirilir, bir ailenin sahip çıkmasını ya da evlat edinmesini bekleyerek.

Gomorra sonrası, geniş fundalığın eşiğinde, cehennemin basamaklarında.

Yuvaya bir kadın çıkagelir, çocukları gözden geçirir tek tek. Gençten bir kadın, zarif ama yüzü henüz çok yeni olan bir yasla sertleşmiş. Bu küçük oğlan çocuğunun öyküsü, hayır sağır-dilsiz olması değil, geçmişini hiç hatırlamaması ilgisini çeker. Onu uzun uzun inceler, sevimli ve sakin bulur, zeki olduğunu tahmin eder. Kıvır kıvır saçlı, fındık renginde gözleri olan, kafatası Ari ırk ölçülerine son derece uygun, sünnetsiz, küçük bir oğlan çocuğudur bu. Bedeni sağlam ve ırkı iyidir; ruhuna gelince, o çırçıplak, silgiyle silinmiş bir sayfa, yeniden yazılmaya hazır. Kadın, oraya canının istediğini yazmadan önce, onu tamamıyla beyazlatmaya çalışacak, yedek bir metni var. Ölümden alınacak bir rövanş metni.

Kısa Notlar

"1943 yazının ortasında, büyük sıcaklar sırasında uzun bir süre, 8. Amerikan Filosu tarafından desteklenen Royal Air Force,[1] Hamburg'a bir dizi hava akını yaptı. "Gomorra" adı verilen operasyonun amacı şehri, tamamıyla kül edip ortadan kaldırmaktı. 28 Temmuz gecesi gerçekleşen ve gece saat birde başlayan akın sırasında, Elbe'nin, yoğun bir nüfusun yaşadığı doğu yakası bölümüne, on bin ton patlayıcı ve yangın başlatan bomba atıldı..."

W.G. Sebald, *Doğal Tarih Unsuru Olarak Yıkım*

"Eğer rekorlar seviliyor, yıkımlar konusunda uzman olmak isteniyor, yıkık bir şehir değil, bir çölden daha ıssız, bir dağdan daha vahşi ve korku veren bir düş kadar akıl almaz bir yıkıntı manzarası görmek isteniyorsa, her şeye rağmen bu niteliklere sahip belki de yalnız bir Alman şehri bulunur: Hamburg. [...]

Bu Guernica ve Coventry çeşitlemesinde, bütün geometrik şekiller canlandırılmıştır..."

Stig Dagerman, *Alman Sonbaharı*

[1] Kraliyet Hava Kuvvetleri. (Ç.N.)

12. Parça

Bir pamuk tarlasının kıyısında ölü gibi hareketsiz bulunan güneş çarpmış genç adam, Veracruz'daki bir hastaneye getirildi. İki gün boyunca, vücudu ve ruhu ateşler içinde yandı. Terliyor, kıpırdanıp duruyor, sayıklıyor. Ama güneşten örselenmiş gözkapaklarının altında, bakışı sabit, bir görüntüye kilitlenmiş; sırtı alevlerle kanatlanmış halde dönüp durduktan sonra kara bir yığına dönüşen kadının görüntüsüne. Sağlığındaki yüzünü, az önce mahzendeki, valsten önce, yıkılmış sokaktaki yüzünü görmek isterdi. Görüntülerin akışını geriye çevirmek isterdi ama belleği bunu reddediyor, bu kömür olmuş bedene inatla takılıyor, ona çarpıp kırılıyor, sıyrılıp bereleniyor. Ve çileden çıkıyor.

Belleği, tüm dikkatini yoğunlaştırması sayesinde, en sonunda yeniden işlemeye başlıyor ama bu ters yönde, akıntı yönünde kaymak için. Çamurun ve küllerin içinde uzanmış yatan siyahımsı kitleden başka bir kadının, siyah bir tayyör giymiş, dudakları kırmızı boyalı, kulaklarında pırlantalar olan bir yabancının doğrulduğunu görüyor. Kadın ona doğru ilerliyor, kırmızı gülümsemesi, parlak gözleri ve kulaklarında ışıldayan kırağı çiçekleriyle. Üzerine doğru eğiliyor, güzel kokuyor; başını okşuyor, anlamadığı ama yaprakların hışırdaması gibi tatlı sözcükler söylüyor, sonra usulca elini tutup beraberinde götürüyor. Kadını izliyor, uysal küçük robot, ama ne zaman ki, kadın bir koluyla sım-

sıkı sardığı pelüş ayısını elinden almaya kalkıyor, yürek paralayıcı çığlıklar atarak kaçıyor. Kadın, çocuğu kendine alıştırır alıştırmaz kurtulmayı planladığı, geçmişinin bu pis kalıntısından ayrılmamasına katlanmak zorunda.

"Magnus..." der ve halsiz bir sesle birçok kere tekrar ettiği bu isim üzerine, sonunda gözlerini yeniden açar. Ateşi düştü ve yavaş yavaş bilinci yerine geliyor. Başucuna oturmuş bir kadın görüyor. O anda, onu tanımıyor, belleğinin ona sunduğu görüntüler içinde o yoktu. May Gleanerstones bu.

Hasta, hastaneye geldiğinde, üzerinde yalnızca Juan Rulfo'nun romanı ve Terence Gleanerstones'un kartviziti bulundu, başka hiçbir kimlik belgesi çıkmadı. Böyle olunca, kartın üzerinde numarası bulunan otele telefon edildi ve Gleanerstoneslar hemen geldiler ama yalnızca çok az bir bilgi verebildiler, genç adamın sadece ismini biliyorlardı ve soyadını doğru hatırladıklarından emin değillerdi. Bu İngiliz üniversite öğrencisinin ateşin etkisiyle Almanca konuştuğunu duymak kafalarını karıştırmıştı; yine, arada, başka bir dilde daha cümleler savuruyormuş gibilerine geldi, ama hangi dil olduğunu çıkartamadılar.

May'in ona hediye ettiği yepyeni kitabın yeniliği çoktan gitmişti, köşeleri kıvrılmış, yer yer kırışmış sayfalarından, esirgenmeden kullanılmış, büyük bir iştahla okunmuş ve yeniden okunmuş olduğu görülüyordu. May de artık, mükemmel olmayan İspanyolca bilgisinin merakını daha da biledi romanı okumaya girişmekte tereddüt etmedi. Bütün kahramanları, boşlukta sallanan, bölük pörçük konuşmaları birbirine karışmış ıstırap içinde ruhlardan ibaret, bölük pörçük karşılıklı konuşmalar yapan, mezar ötesinden sızan ve Comala'nın uzun, beyaz gecesinde, titrek bir alev gibi başı-

boş dolanan yankı halayı öykü keyfini kaçırdı. O zaman May, "Ölüler bizimle bu şekilde mi konuşuyorlar?" diye şaştı. Terence onu, dolaylı olarak belleğimiz bu şekilde, sürekli temcit pilavı gibi her şeyi ısıtıp ısıtıp öne sürerek konuşur ama, damarlarımızdaki kan misali, bunu öyle alçak sesle, öyle belirsiz yapar ki onu duymayız, diyerek cevapladı. Onu dinlemediğimiz için, onu daha da az duyarız. Ama öyle yazılmış kitaplar vardır ki, bunlar kimi zaman bazı okuyucuların üzerinde, kulağımızı dayadığımız ve bir anda, içinden kanımızın sessizce akışının uğultusunu duyduğumuz iri deniz kabuklarının etkisine benzer bir etki yaparlar. Okyanus gürültüsü, rüzgâr gürültüsü, kendi yüreğimizin gürültüsü. Bir *limbes*[1] uğultusu. Adam başkalarının, anlattığı öyküyü yalnızca tuhaf ve karmaşık bulacakları ve daha başında bıkıp bırakacakları bu kitabı okudu ve kitap kulağına yapıştı; binlerce yankının fısıldamaya başladığı, içi oyuk, hendekli, dipsiz kuyu gibi içine çeken bir kitaptı.

Terence, genç adamın uyanmasını bekleyemeden, işleri dolayısıyla San Francisco'ya döndü. Bir hastane odasında yatan bu yabancıya kendini bağlı hisseden May kaldı; acayip bir oğlan yine de, hayatını kurtarıyor ve ertesi gün, bir kitabı kendinden geçinceye kadar okuyor, güneşin altında başı çıplak, burnunun dikine yürüyüp kendi hayatını tehlikeye atıyor. Oysa, kitabı ona veren o, bu yüzden de kendini bir parça sorumlu hissediyor. Aslında daha çok, beraber yedikleri akşam yemeği boyunca onca ihtiyatlı davranan, ama ateşin etkisiyle başka dillerde konuşan, bağıran bu genç İngiliz onun kafasını karıştırıyor. Bununla birlikte, kendine asıl itiraf edemediği, bir yatakta, saçları terden sırsıklam ve aşk yapar gibi hırıltıyla soluyarak şeytanlarıyla boğuşmasını seyrettiği bu genç adamı çekici buluyor

[1] Hıristiyanlıkta vaftiz olmadan ölen çocukların gittikleri yer. (Ç.N.)

olması. Ve o ateş şeytanlarının yerine geçmek, onunla bir yatakta yatmak, kokusunu teninde ve vücudunun tüm ağırlığını üzerinde hissetmek, boynunda kesik kesik nefesini duymak istiyor.

"Magnus?.. Magnus kim?" diye sorar, Adam'ın üzerine doğru eğilmiş olan May. "Benim," diyor. "Peki Adam? O ne oldu? O, Comala'da mı kaldı?" diye devam ediyor, genç adamın kitabın içinde kaybolduğunu anlayan ama hâlâ sayıklıyor mu, yoksa aklı başında mı konuştuğunu çok bilemeyen May. "Romanı okuduğunuza göre, Juan Preciado'nun, aslında daha hikâyenin başında ölmüş olduğunu biliyorsunuz. Eh işte, ben de ölmüştüm, kendime göre. Adam Schmalker bir yemdi, dik bir bayırda, güneş çarpması sonucu yere yığılması çok normal. Yalnızca fazla uzun sürmüştü." Bu cevap May'i şaşırtır, çünkü cevabın içindeki tuhaf mantığı anladığından emin değildir ama artık bu çok şaşırtıcı genç adamın aklının başında olduğundan şüphe etmemektedir. Her ne kadar bilincini ateşin zikzakları arasında bilemiş de olsa. Sonunda "Başınıza geleni, garip ama, hem anlar hem de hiç anlamaz gibiyim," der. "Tam olarak iyileştiğinizde bana açıklamanızı isterim – kim olduğunuzu." Adam, yorgun ve acı bir tebessümle gülümser, zira kendisi de, herkesten fazla, gerçekte kim olduğunu öğrenmek istemektedir. Şu anda, yalnızca kim olmadığını, hiçbir zaman kim olmamış olduğunu ve o olduğuna bir daha asla inanmayacağı kişinin kim olduğunu biliyor: Dunkeltallerin oğlu. Bir kurtuluş. Ama kendini papaz giysisini atmış –takma adını, sahte nesebini, tüm kimliklerin yerine geçecek pelüş bir ayının adıyla değiştirerek– bir papaz gibi hissediyor. Geçmişte olduğu gibi, daha iyisi olmadığından yeniden kendine mal ettiği bir ad.

Magnus. Diğer adıyla Magnus. Bu uydurma isimle, sonunda erişkinler arasına katılmaya karar verir.

"Annem diyorum, annem öldü.

Demek onun için sesi o kadar zayıftı, sanki buraya kadar gelmek için çok uzun bir mesafe katetmek zorunda kalmış gibi. Şimdi anlıyorum. Öldü mü? Ne zaman?"

"Evet doğru, neredeyse annen olacaktım. O kadın sana bundan hiç bahsetmedi mi?"

Juan Rulfo, *Pedro Páramo*

13. Parça

Magnus'ün bedeni, teninin kokusu, dudaklarının tadı, zevkin doruğuna çıkarkenki hırıldamalarının boğuk bas sesi, May çok geçmeden, tüm bunların zevkini çıkarmaya başlar. Kendisinden on bir yaş küçük bu genç sevgiliye endişe verici bir şekilde âşık olur. Endişelenmesinin bir nedeni aralarındaki yaş farkı ve daha genç kadınlara ilgi duyarak kendisinden bir gün yüz çevirmesidir ama asıl sebep, ona karşı hissettiği çekimin büyüklüğü, ona duyduğu sonu olmayan kıskanç arzudur. Bir anda onu etkisi altına alan bu sınırsız arzuyla elinin kolunun bağlandığını, bu beklenmedik aşkın esiri olduğunu hissetmekte. May, her zaman güçlü olmak, tüm toplum baskılarından uzak yaşamak istedi; on sekiz yaşında Terence ile evlendiği günden bu yana çok sevgilisi oldu ama hiçbiri onu bu şekilde kendine bağlayamadı, her defasında oyunun kontrolünü elinde tutmayı bildi. Ama şimdi yelkenleri suya indi. Yine de May'in, Magnus'ün kendisini, farkında olmadan ne derece etkisi altına almış olduğunu ona belli etmeyecek kadar bir gururu ve kurnazlığı var. Onu, güzellikle ve gönül hoşluğu içinde etkisi altında tutabilmek için elinden ne gelirse yapıyor.

Gerçekte Magnus, May'in içinde yarattığı tutku fırtınasından ve onun kendi kendine verdiği mücadelenin büyüklüğünden habersiz ve o da, kendi içinde bes-

lediği duyguları serbest bırakmıyor, çünkü uzun süreli bir ilişki hayal edemiyor, Gleanerstonesların, aralarında bir üçüncüye yer olmayan, olursa bunun ancak bir göz ve gönül aldatmasından ibaret kalacağı çok sağlam bir çift oluşturduklarını düşünüyor. Ama endişesi yersiz, çünkü Terence, May'in sadece kâğıt üzerinde kocası. O çok namuslu bir kocadır, diye açıklıyor May gülerek ve de çok uyumlu, çünkü erkekleri tercih ediyor ve yalnızca onlarla sevişiyor. Evlilikleri ilk günden beri, her ikisini de tatmin eden bir sözleşmeden ibaret. Saygı ve sevgi üzerine kurulu, derin bir ortaklıkla yıllar boyunca güçlenmiş, çok esnek bir sözleşme. Terence ve May kuzenler, bu evlilik, birine sosyal çevresinin gerektirdiği sahte saygınlığı, diğerine aile boyunduruğundan güzel bir kaçış imkânıyla çocukluğundan beri hayal ettiği özgürlüğü sağladı. Yarını olmayan aşk serüvenleri hakkında her ne kadar sessiz kalıyorlarsa da, bunlar belirli bir önem arz etmeye başladığı anda her ikisi de birbirine yeni sevgilisini her zaman tanıştırıyor; eğer bu söz konusu sevgili çiftin diğer üyesinde arkadaş olma arzusu uyandırırsa, ilişki en iyi şekilde yaşanıyor, yoksa perde arkasında kalıyor ve zamanı geldiğinde, birlikteliklerine zarar vermeden sonlanıyor. İki yıldan beri, Terence'in çok âşık olduğu ve May'in çok takdir ettiği bir arkadaşı var, Scott. May bunu rahatlıkla anlatıyor, sanki bu tarz bir çift ilişkisi çok doğalmış gibi. O anda biraz şaşıran Magnus, çok geçmeden, hem birlikte hem de ayrı olan bu çiftin arasında kendi yerini tam olarak buluyor.

Londra'ya dönüyor, May de ona eşlik ediyor. Bu, May için şehri yeniden görmek ve oradaki arkadaşlarını ziyaret etmek için bir fırsat. Ama özellikle Magnus'ün, şimdi öz olmadıklarını bildiği bu dayı ve yengeyle yeniden buluşmasının nasıl geçeceğini, ona ne

gibi bir açıklama yapacaklarını ve nihayet bu yüzleşmenin sonunda nasıl bir karar alacağını merak edip tasalandığından onun yakınında olmak istiyor. Magnus'e San Francisco'ya gelip orada yaşamasını önerdi ama fazla ısrar etmeye cesaret edemedi.

Magnus, Schmalkerlerin evine daha döndüğü akşam, Lothar'ı sorguya çekti. "Niçin beni yeğeniniz olduğuma, yani benim içimde bir yara olan bu insanların oğlu olduğuma inandırdınız? Neden beni bu yalanın içine hapsettiniz? Niçin bana bunca zaman yalan söylediniz?" Lothar, bundan böyle kendisine Magnus denmesini talep eden genç adamın suçlayıcı soruları karşısında inkâr yoluna gidebilir, anlamıyormuş gibi görünebilirdi. Çocuğun muhtemelen doğmuş olduğu dönemde kız kardesiyle tüm bağlantısını kesmiş olduğu ve kız kardeşi onu evlat edindiğinde ise sürgünde olduğu gerçeğinin arkasına gizlenebilirdi, tabii eğer gerçekten evlat edinilmiş ise. Hiçbir şey bilmediğini ileri sürebilir ya da suçlayıcısının ona yönelttiği suçlamaları, ona, Thea ve Clemens Dunkeltal'in oğlu olmadığına dair bu ani inanca nereden kapıldığını, kimin ona bu sözümona sırrı açıkladığını, kanıtlarının neler olduğunu sorarak sorgulamayı tersine çevirebilirdi. Ama bunu yapmıyor, çünkü bunu yapmak istemiyor. Beklediği ama hep çok çekinip sürekli olarak geriye attığı an, birden damdan düşer gibi geldi. Aşırı ketumluk dolayısıyla fazla uzatılmış bir yalandan, en sonunda kurtulma anı.

Evet, biliyordu. Uzun zamandır biliyordu, kız kardeşi kısırdı, hiçbir tedavi onu doğurgan kılamamıştı. Kendinden küçük erkek kardeşlerini oğlu yerine koymuştu. Onların ölümünden sonradır ki, bir evlat edinme fikri onda ağırlık kazanmaya başlamıştı; ağırlık ve aşırı istek. Karşısına çıkan fırsatı, yabancı bir çocuğu

evine alıp bakmayı hiçbir şekilde istemeyen kocasına karşı ilk defa bildiğini okuyarak değerlendirdi. Clemens, yakın zamanda bir oğul sahibi olmuş olduğundan, kuşkusuz gayri meşru ama kendisinden, bunu hiç arzu etmiyordu. Thea, Clemens'ın kendisini aldattığını öğrenmiş miydi, işte bunu Lothar bilmiyordu. Kız kardeşi, yücelttiği dünya görüşünü rencide edebilecek her ne varsa yadsımak için her zaman öyle büyük bir güç sarf etmişti ki, belki bu konuda da yine, bile bile gözlerini kapatmıştı.

Ama bu evlat edinme hikâyesini, diye belirtir Lothar, çok geç, kız kardeşi, yaklaşık on beş yıl kadar süren bir küslükten sonra Friedrichshafen'e gelmesi için ona bir mektup gönderdiğinde öğrendi ancak. Günlerinin sayılı olduğunu biliyor ve oğlu için endişeleniyordu. Çünkü her şeye rağmen, onu oğlu olarak görüyor ve onu seviyordu. Fakat bu çocuğu emanet edebileceği kimsesi yoktu, yakınları ölmüş, dostları dağılmış ve çevresinde artık kimse kalmamıştı. O zaman ağabeyini hatırladı, rejime karşı çıktığında sövüp saydığı, Yahudi kökenli bir kızla evlendiğinde aşağıladığı ve sonra düşman bir ülkeye göç ettiğinde vatan haini diye damgaladığı ağabeyini. Ama onu çağırmasının sebebi, yalnızca çevresinde yardım isteyecek kimsesinin kalmamış olması değildi, aynı zamanda çağrısına cevap vereceğinden hiç şüphesi yoktu. Derhal cevaplayacak ve ona yüklemek istediği görevi layıkıyla üstlenecekti. Lothar'a olan öfkesinin ötesinde, ona duyduğu güven tamdı ve hiç değişmemişti, ölüme yaklaşırken, bu güven yeniden su yüzüne çıkmıştı. Çocuğa gerçeği açıklamaya gerek olup olmadığı konusunu ise Lothar'ın takdirine bırakmıştı. Büyük bir özenle ve inatla kurduğu, titizlikle üzerine titrediği o yalanın bile gözünde bir önemi kalmamıştı. Her şey değerini yitirmişti, mücadele etme arzusu, yaşama zevki, kin tutmak gibi sevme gücü de.

Artık kimseden hiçbir beklentisi kalmamıştı, ne bir özür ne de merhamet, artık hiçbir şey ummuyor, hiçbir şeye inanmıyordu. Hiçliğin dibine vurmuştu ve kendisine karşı tam bir umursamazlık içinde ölmeye hazırlanıyordu. Hiçliğe karışıvermek, işte hepsi bu. Yalnızca, bombalanmış bir şehirden sağ kurtulduğu dışında, kökenini bilmediği bu evlatlık oğulun geleceği onun için hâlâ bir önem taşımaktaydı ve sadece, şiddetle reddetmiş olduğu erkek kardeşine güvenebilirmiş gibi hissediyordu. Bütün yaşamı boyunca Thea, kendini hiç sorgulamadan, kesin oldukları kadar rastlantılara dayanan bir paradokslar ve doğrular karışımı içinde yaşadı.

Yani Lothar çocuğa gerçeği söylemekte serbestti, bununla birlikte, uygun zamanın gelip gelmediğine hiçbir zaman karar veremediğinden bunu yapmamıştı. Ve bu gerçek hakkında -ki her halükârda, çocuğun gerçek kimliğini bilen olmadığına göre, bu gerçek zaten eksikti- kimseye, karısı Hannelore ya da kızlarına bile tek bir sözcük dahi etmemişti, çünkü, konunun asıl muhatabı olan kişinin haberi olmadan bunu başkalarıyla paylaşırsa daha büyük bir aldatmacanın içine gireceği endişesini taşıyordu. Zaten bu nedenle şimdi, genç adama, bu sırrı nasıl öğrendiğini, ona kimin söylediğini, Meksika'da ne olduğunu soruyor. Ama Magnus hiçbir şey açıklayamıyor; bir ermiş gibi görünmeden nasıl "Bana bunu toprak söyledi. Toprak, böcekler, güneş" diyebilir? Yalnızca şöyle yanıtlamakla yetiniyor: "Biliyorum, işte hepsi bu."

İşte, bildiklerinin hepsi, gerçekten de bundan ibaret. Dinlemiş olduğu itiraf, hâlâ eksik, yalnızca çocukluğundaki hastalık yalanı ve düzmece nesebi ortaya çıkmış ve doğrulanmış oldu, ama kim olduğunu, nereden geldiğini hâlâ hiç bilmiyor, hatta hiç bu kadar az bilmemişti. Pelüşten ayıyı, bir beze sarıp yerleştirmiş

olduğu dolaptan çıkarıp alıyor. Bezi açıyor ve ayıyı dizlerinin üzerine koyuyor. O zaman, pırlanta gözlerinin üzerine bağlamış olduğu mendilin tamamen ıslanmış olduğunu fark ediyor; mendili çözüyor ve pırlantaların bütün parlaklıklarını kaybetmiş olduklarını görüyor, üzerleri sert ve kül rengine çalan bir kabukla kaplanmış. Bu kabuk, mağaraların iç yüzeyinde oluşan bir potasyum nitrat lekesi gibi nemden irinlenmiş. Bu gri gözyaşları perdesiyle örtülmüş gözleri koparıp alıyor, cebine sokuyor ve yerlerine küçük düğünçiçeklerini yeniden dikiyor. Yavru ayıcık, eski görüntüsünü, yeniden o hafif şaşkın havasını buluyor. Ama ayıcık, onu eskiden korumuş ve o kadar süre yanından ayırmamış olan kişiye hiçbir yeni ipucu vermiyor, ona yalnızca boynuna bağlanmış olarak taşıdığı ve pamuk ipliğinden harfleri, pırlantaların gözyaşlarındaki asitten bütün renklerini kaybetmiş olan ismi yeniden veriyor.

Magnus yirmi yaşında (ama tam olarak ne zaman doğdu, ve nerede?) ve ömrünün dörtte biri unutulmuş, bir unutuşun içinde eriyip yok olmuş, geri kalan bölüm ise, uzun süren bir yalanla lekelenmiş.

O, yirmi yaşında ve kendi kendine bile yabancı, aşırı kuvvetli bir belleği olan ama bu bellekte en önemli kısmın –kökeninin– eksik kalmış olduğu adsız bir genç adam. Anılarını unutmaktan deliye dönmüş ve belki de hiçbiri anadili olmayan birçok dilin arasında, şüpheler içinde gidip gelen genç bir adam.

Lothar ve Hannelore'a, ABD'de yaşamak üzere İngiltere'yi terk etme kararı aldığını bildiriyor. Yola çıkmadan önceki gün, Times Nehri'nin kıyısına gidiyor ve kör pırlantaları suya atıyor. Mendile gelince; onu yıkadı, o artık yalnızca, sararmış beyaz renkli, yarı saydam, bir kâğıt sayfasından daha ince, dört köşe pamuklu bir bez parçasından ibaret. Onu pelüşün boynuna tekrar bağladı.

Yankı

"Annem... annem öldü... sesi... öyle zayıf ki... buraya kadar gelmek için çok uzun bir mesafe katetmiş olmalı... olmalı... malı... lı...

Şimdi, anlıyorum... Öldü mü?... Ne zaman?... Ne zaman?... ne?..."

14. Parça

Burada başlıyor, Magnus'ün öyküsü. Burada, San Francisco, New York, Montreal, Los Angeles, Vancouver ve daha birçok başka şehir arasında bir yerlerde. May Gleanerstones bir gösteri avcısı, birçok dergi ve gazete için eleştirmen olarak çalışıyor ve yeni yaratıları keşfetmek üzere binlerce kilometre katetmeye hep hazır bekliyor. Magnus yolculuklarında genellikle ona eşlik ediyor. Terence sanat eserleri satıyor ve o da sık sık seyahat ediyor.

Scott ile birlikte, birbirine karışmadan kesişen, bunaltmadan karşılıklı olarak dayanışan, birbirine dolaylı olarak bağlı ve aşkın, cinsel arzu ve dostluk biçiminde yaşandığı dörtlü bir aile oluşturuyorlar.

Magnus, sürekli hareket halinde olan bu yeni yaşam şekline çabuk uyum sağlıyor. May onun gözünde, canı istediğinde denize açılan ve tatlı tatlı sallanarak günü yaşayan, özgür bir gemi pruvası. Onun sayesinde, nihayet hayaletlerinden kurtuluyor, geçmişini düşünmez oluyor. Bundan böyle, ufuk, arkasında kara bir delik gibi değil, önünde açılıyor. Ama, en başta maddi bağımlılık olmak üzere her tür bağımlılığa May kadar karşı olduğundan çeviri işine atılıyor. Sanat dergileri, teknik eserler, denemeler için makaleler çeviriyor. İşi sürekli değil ama ona uygun geliyor, çünkü ona büyük bir hareket imkânı sağlıyor.

Yine de hayaletleri, üç kere daha hayatına giriyorlar. İlki, San Francisco'ya yerleşmesinden az bir zaman sonra; bir akşam, Gleanerstoneslar ve Scott ile birlikte bir restoranda akşam yemeği yedikleri sırada, Terence aniden konuşmayı keser, ardından May ve Magnus'e hitaben, alçak sesle şöyle der: "Arka masadaki şu insanları dinleyin, iyi dinleyin..." May ve Magnus kulak kabartırlar ve Scott da, gayri ihtiyari. Arkalarındaki masada oturan müşteriler, kulağa kaba gelen bir dilde konuşuyorlar. Magnus hafifçe omuzlarını kaldırır, anlamazlık belirtisi olarak, May tümüyle dikkatini yoğunlaştırmış kaşlarını çatar. "Bu bana belli belirsiz bir şey hatırlatıyor, ama ne?..." der. Terence ona yardım eder, "Comala?" diye ipucu vererek. May anında onaylar: "Elbette, Comala!" Sonra, Magnus'e dönerek: "Bu, senin Veracruz Hastanesi'nde sayıklarken arada konuştuğun dile benziyor... Almanca olmayan ve kimsenin menşeini bilmediği o cümleler..." Magnus, haykırdığı söylenen bu cümleleri hiç mi hiç hatırlamıyor, yalnızca, Hamburg'daki ölüm saçan gecenin görüntüsü belleğine kazınmış – volkan patlaması gibi aniden ortaya çıkarak hayatını yeni bir ışıkla aydınlatan görüntü, ama aynı zamanda, geçmişinin en eski tüm zamanlarının anlamsızca gelip gelip çarpmaya devam ettiği kör edici görüntü. Kendisini bu parçaları bir araya getirme oyununun dışında kalmış hisseden Scott, oyuna katılmanın yolunu bulur; ayağa kalkar ve turistlere hangi ülkeden olduklarını sormaya gider. Masaya geri döner, oturur ve oyunu bir bilmeceye dönüştürür. Arkadaşlarının verdiği hiçbir cevap doğru değildir, bu durumda en sonunda onlara doğru yanıtı verir. "İzlanda! Bu durumda Magnus, İzlandalı bir mülteci oluyor..." diye bildirir ve İzlandalılardan bunu öğrenebilmiş olmaktan gururlu, kadehini, "Skal!" diye bağırıp selamlamak üzere Magnus'e doğru kaldırır. Ne var ki Magnus, Glea-

nerstonesları ve Scott'u şaşırtarak, hayal ürünü olarak değerlendirdiği bu beklenmedik ve önemli haber karşısında ne heyecan ne de merak belirtisi gösterir ve sohbet konusunu bir an önce değiştirmek için acele eder. Şu an artık maziye dönmek, yıkıntıları karıştırmaya yeniden başlamak, karanlık labirentleri araştıracağım diye kendini boşu boşuna yormak istememektedir; orada, bulunduğu yerde mutludur ve bundan sonra artık yalnızca içinde bulunduğu anı yaşamak istemektedir.

Sonraki defalarda, hayaletleri daha az rastlantısal yollardan, güncel olayların çağırmasıyla geri gelirler. 1961 yılında, art arda, önce Kudüs'te açılan ve bütün dünyada büyük yankı yapan SS Yarbayı Eichmann'ın davası, sonra Berlin'i ikiye bölen duvarın inşası buna sebep olur.

Nazi katilin davasını konu alan, filozof Hannah Arendt tarafından haftalık *New Yorker* dergisi için yapılan bir röportaj skandal yaratır. Röportajın saygısız, kibirli gibi algılanan tarzı, özellikle de analizleri ve yargıları tepki alır. Magnus kınanan röportajı okur ve ondan rahatsız olmadığı gibi "kötülüğün sıradanlığı" düşüncesini de benimser. Ona göre, bu gözü kapalı ortaya atılmış bir kavram değildir, daha ziyade, çok iğrenç ve utanç verici olduğundan bakmamayı tercih ettiğimiz bir yaranın üstüne acımadan basan bir parmaktır. Hannah Arendt'in yazısını okurken, bir yandan da fon müziği olarak, şu tanımış, samimi ortamlarda birlikte bulunmuş olduğu öteki yıkım ve ölüm yardakçılarının seslerini duymasına engel olamıyor: şakacı Julius Schlack'ın gök gürültüsü gibi gülüşü, şiir üstadı Horst Witzel'in diksiyonu mükemmel ve Clemens Dunkeltal'in bas bariton sesleri. Yakalanmış ve yargılanmış olsalardı, mahkemede onlara karşı yapılacak her suçlama girişimine,

Eichmann örneğinde olduğu gibi, en ufak bir vicdan azabı duymadan, kuru ve tekdüze bir tonda "suçlu değil" diye cevap verecekleri şüphesiz olan sesler.

Berlin'e gelince; yedi yaşına gelmeden bu şehre yapmış oldukları az sayıdaki gezilerden hafızasında kalmış olan anıları toplamaya çalışıyor, ama yalnızca Clemens'ın kendisini hayvanat bahçesine götürdüğü o günle ilgili olanları hatırlayabiliyor. Sözde babasının onunla ilgilenmesi o kadar istisnai bir şeydi ki, o gün onda derin bir şekilde yer etmişti, ama "gecelerin efendisi" ile en sonunda yalnız kalabilme sevinci çok kısa bir süre içinde ayaklar altına alınmış olduğundan, o gün onda daha da derin bir etki bırakmıştı. Hayvanat bahçesinin girişine yakın dikilmiş dev bir *iguanodon*[1] heykelinin dibinde, yanında yaklaşık üç yaşlarında küçük bir oğlan çocuğu olan genç bir kadın beklemekteydi. Bu ziyaretçi ile babası, birbirlerini gördüklerinde şaşırmış gibi yaptılar, sanki karşılaşmaları yalnızca tesadüften ibaretmiş gibi. Bu tesadüf onları o kadar memnun etmişti ki, bütün gezinti boyunca birbirlerinden ayrılmamışlardı. Yine de, onun çocuk sevincini kursağında bırakan, bu çenesi düşük kadının değil, çocuğun varlığıydı, "gecelerin efendisi"nin kendi öz oğluna hiçbir zaman göstermemiş olduğu ilgi ve şefkati fazlasıyla gösterdiği Klaus isimli bir tombul yanaklının.

Arka bacaklarının üzerinde dikili duran, başı ağaçların yapraklı dallarına dönük o dev dinozor ve yaprakların ötesinde, bir binanın alınlığına asılmış bir bayrak gözünde canlanıyor, Doktor Dunkeltal'in üniformasını süsleyen, kolları dirsek gibi bükülü siyah haçın aynısını cümle âleme ilan eden ama bu kez dev boyutlarda bir bayrak.

O melek yüzlü nefret edilesi çocuk, babanın omuz-

[1] İki ayak üzerinde yürüyen, otçul, büyük dinozor. (Ç.N.)

larına tünemiş ya da dizlerinin üzerine oturtulmuş, kendisi ise, bir kere daha boynu bükük, kenarda bırakılmış halde gözünde canlanıyor. Zürafalar, ayılar, filler ve bizonlar, ağaçlar, kayalar ve dev kuşhaneler gözünde canlanıyor; uyuşuk uyuşuk yan yatmış kangurular, kimisi kızıl-sarı ve çok kıllı, insan gibi ön ayaklarından birine dirsek gibi dayanmış kangurular gözünde canlanıyor; yokuş aşağı bir yerde kazık misali kıpırdamadan duran, yalnız kulaklarının hareket kabiliyeti varmış gibi görünen, minnacık sabit gözlü siyah bir gergedan gözünde canlanıyor ve bir aslan, kodesini durup dinlenmeden arşınlayan; her yerde, tutsak hayvanların içinde bulundukları alanları çevreleyen çitlerin içine, terbiyesizce kendi kendilerini davet eden sevimli serçeler gözünde canlanıyor ve bir yolun ortasından aniden geçip yolda yürümekte olan, aralarında babasının, az önce yırtıcı hayvanlara bakarken kılı kıpırdamayan dostunun da bulunduğu birkaç zarif bayanın yüreklerini ağızlarına getiren küçücük bir fındık faresi. Ama bütün bu görüntüler, hatırına, o zaman gözlerinin dolmasına sebep olmuş kırgınlık ve kızgınlık gözyaşlarının sis perdesi içinde geliyor.

Buna karşılık, çok net hatırladığı şey, kocaman esnemesinin kadınla Clemens'ı çok eğlendirdiği bir bebek suaygırı ve bu fırın gibi açık ağızlı tombul bebeğin ismi hatırına tam olarak geliyor: Knautschke. Hatırlıyor çünkü babası tarafından pek bir şımartılan sümüklü veledin adıyla, anasının şekilsiz karnının üzerine yan gelip yatmış olan bebe suaygırının ismini kafasında birleştirmişti: Klaus'tan "Klautschke" yapmıştı.

Bu geziden birkaç hafta sonra Berlin bombalanmıştı, hayvanat bahçesindeki neredeyse bütün hayvanlar bombardımanlar sırasında telef olmuştu. Acaba "Klautschke" ile annesinin akıbetleri de hayvanlarınkiyle aynı mı olmuştu?

Dramlar ve şiddet, yalnız Avrupa'ya mahsus değil, Amerika Birleşik Devletleri'nde de çok görülüyor ve dünyanın her tarafına fazlasıyla yayılıyor. Başkan Kennedy öldürüldü, Vietnam'da savaş çıkmaza giriyor, ülkenin belli başlı büyük şehirlerinin birçoğunda, zenci mahallelerinde ayaklanmalar baş gösteriyor, Martin Luther King de bir fanatiğin kurşunlarına hedef oluyor. Bunlar olurken aynı zamanda, başka şekilde yaşamak, gettolardan, savaş batağından, düzenli ve küçük hesaplarla geçen bir gündelik yaşamın boğucu havasından çıkmak için son derece büyük, inatçı bir arzuyla yanan ve kitleleri ayağa kaldırarak peşinden sürükleyen karşı akımlar ortaya çıkıyor. May kendini bütün bu akımların ortasına atıyor, hareket olan her yerde ve zamanın nabzının hızlı atmaya başladığı her yerde bir değişim umudu beliriyor. *"I have a dream,"* diye bir ilahi gibi yinelemişti Martin Luther King vurulmadan birkaç yıl önce; May, bu yarım kalmış hayali hemen benimsemişti.

O her zaman özgürlüğünü sınırlayan şeylere meydan okumak ve gerçek dünyanın içine hayaller katmak istemişti. Bu istek ona, on beş yaşında, annesi Nora'nın hiç geçmeyecek bir şekilde kinlenmesine mal oldu. Anne-babası yıllardan beri geçimsizlik içindeydi, baba Lajos'un bir kadınla, bir aile dostu olan Judith Evans ile ilişkisi vardı. Bunu hepsi biliyordu ama bir rezalet çıkmasın diye bilmiyormuş gibi davranıyorlardı. Bir gün baba hasta olup yatağa düştü. Nora, bu ani hastalık karşısında endişelenmekten ziyade memnuniyet duydu, kocası odasında kapalı kaldığı sürece sevgilisini göremezdi. Hastalık ağırlaştı, Lajos'u hastaneye yatırmak daha iyi olacaktı ama Nora, onun evinde, ailesinin yanında daha iyi olduğunu ileri sürerek karşı çıktı

ve "zavallı kocası"na bakarak büyük bir özveri örneği sergiledi. Gerçek bir özveriydi ama acımasızcaydı, çünkü ona bakmak için gösterdiği büyük gayretin çok daha fazlasını, onu insanlardan uzak tutmak için harcıyordu. Kızlarının bile, yormamak lazım gelen babasının dinlendiği odaya girmesine çok nadiren izin çıkıyordu.

Baba dinlenmiyordu, işkence çeke çeke ölüyordu. Ve ağır ağır can çekişirken, Judith'i görmek istediğini söylüyordu. Yalvarıyordu. Nora, üstüne titreyen bir tonla, "Konuşma Lajos, sakin ol, ben seninle ilgileniyorum, her şey yolunda..." diye tekrar etmekle yetinerek onun yüzünü siliyor, içecek bir şeyler veriyor, elini okşuyordu. Sonlara doğru, kocası, haykırmak isterken ancak bir fısıltı halinde çıkan bir sesle Judith diye çağırdığında, masum bir havada onu cevaplıyordu: "Buradayım, sevgilim."

Judith Evans, arkadaş ziyareti bahanesiyle hastanın nasıl olduğunu öğrenmek üzere iki defa gelmişti. Nora onu, büyük bir nezaketle ama acımasızca, her hareketin, her bakışın hesaplı, ölçülü olduğu bir çay işkencesine ve her cümlenin tatsız tuzsuz zırvalardan, mide bulandıran basmakalıp sözlerden oluştuğu ve rahatsız edici sessizliklerle kesildiği bir sohbete zorlayarak kabul etmişti. Judith, ilk ziyareti sırasında Lajos'u göreceğini, onun odasından aşağı ineceğini ummuştu, durumunun ne kadar ağır olduğunu bilmiyordu. Diş biledigi ve en sonunda kontrolü altına aldığı kadının bu arzusunu tetikte bekleyen Nora, bu beklentiyi birkaç kelimeyle yıkıvermişti: "Bu imkânsız, uyuyor ve hiç kimse tarafından rahatsız edilmek istemiyor." İkinci keresinde, Judith isteğini açıkça söylemeye cesaret edebilmişti: "Onu görmek istiyorum..." Nora çayından, yavaşça bir yudum almış, fincanını dikkatle yerine koymuş –salonun sessizliğinde Judith Evans'ın yüreği-

nin güm güm attığı duyuluyordu– ve ev sahibesi, iyilik ve üzüntü dolu bir gülümsemeyle darbeyi indirmişti: "Şu an artık çok geç. Bir süredir hiç kimseyi tanımıyor. Ziyaretiniz için teşekkür ederim." Sonra ayağa kalkmıştı, nezaketi elden bırakmadan ekleyerek: "Sizi geçireyim." Judith de ayağa kalkmıştı, benzi atmış, dudakları titriyordu. İşte o zaman, olanları görmüş olan May, araya girmiş, "Gelin," demişti Judith Evans'ı elinden tutarak. Annesinin bir tepki vermesine zaman bırakmadan, Judith ile beraber kendini salondan dışarı atmış, kapıyı anahtarla kilitlemiş, üst kata çıkmış ve babasının sevdiği kadını, onun odasına sokmuştu.

"I have a dream." Düşler gerçek olmak içindir, gerekirse şiddete başvurarak. Düşler; gerçeklik, vasatlığa, çirkinliğe ve budalalığa gömüldüğünde, ona yeniden biraz enerji, ışık, yenilik katmak içindir. Aşkının telaşına düşmüş bir kadının yürek çarpıntısı, May'de bir tutsaklıktan kurtarma arzusu ve sonu gelmez bir cesaret yaratmıştı.

Alıntı

"Bir gün Güney, gerçek kahramanlarını tanıyacak. [...] Bu kahramanlar, Alabama Eyaleti'ndeki Montgomery'de onurlu bir çıkış yaparak başkaldıran ve bütün halkıyla birlikte, ayrımcılık yapılan otobüslere artık binmeme kararı alan ve yorgun olup olmadığı sorulduğunda, 'Ayaklarım, o yorgun ama ruhum, o dinç,' diyerek dilbilgisi kurallarını umursamadan cevap veren yetmiş iki yaşındaki bu kadının simgelediği, ezilen ve hor görülen, yaşlı Zenci kadınlardır."

Martin Luther King,
Birmingham Cezaevi'nden mektup
16 Nisan 1963

"Siz anlayamazsınız
siz ki dinlemediniz
yüreğinin çarpışını
ölecek olanın."

Charlotte Delbo,
Gereksiz Bir Bilgi

15. Parça

Yalnızca büyük harfle yazılan Tarih tekerrür etmez, aile tarihleri de tekerrür eder. Her iki durumda da tekerrür, kendini küçük ayrıntılarla, ufak tefek değişikliklerle renklendirir, böylece, yaptığı temcit pilavı etkisini hafifletir.

Yirmi beş yıl önce, babasını bir aydan az bir zamanda götürmüş olan hastalık, May'i aynı yaşta vurur ve aynı hızda ilerler. Birkaç günde tüm gücünü tüketir, yatağa düşürür, göğsünü sıkıştırır. Halsizlikten kıpırdayamaz duruma getirir. Magnus başucundan ayrılmaz, Terence geriden takip eder. Ama May, artık günlerinin değil saatlerinin sayılı olduğunu hisseder hissetmez, Magnus'ten odayı terk etmesini ve Terence'i çağırmasını ister.

Terence'e kapıyı kapatmasını ve sonra gelip yatağa, yanına uzanmasını söyler. Onun kollarında, o hiç soymadığı, hiç sarılmadığı, hiç okşamadığı bedeninin yanında ölmek istemektedir. Yalnızca, onun cinsel arzularına kayıtsız kalmış olan bu erkek bedeninin şefkati ve sessizliği, kardeş kocası, ruhunun kardeş eşi, onun silahları teslim etmesine, korkmadan, öfkeye de kapılmadan ölümün bilinmezliğine göçmesine yardım edebilir. Sevgilisinin yanındayken bunu başaramayacak, çok fazla isyan edip acı çekecekti. Oysa ki o, olacağa boyun eğebilmek, onunla teke tek karşılaşmak istiyor. Ölümünü şerefli kılmak istiyor.

Terence onun yanına uzanıp yatıyor ve ona yavaşça sarılıyor. Yüzleri birbirine dokunuyor, gözleri o kadar yakın ki, kirpikleri birbirine değiyor ve bakışları birbirine karışıyor. Hiçbir şey göremez oluyorlar, yalnızca güneşin dallar arasından süzülen huzmeleri gibi titreşen zayıf bir ışık fark ediyorlar. Bu onları eğlendiriyor; May'in gülecek takati yok, gülümsüyor. Gülümsemeleri de birbirine karışıyor ve de solukları. Konuşmuyorlar, artık birbirlerine söyleyecek bir şeyleri yok ya da çok fazla var, o anda bu ikisinin birbirinden farkı yok. Orada iyiler, böyle birbirlerine sıkıca sarılmış vaziyette, zamanın dışında, cinselliğin ötesinde, yalnızca aşkın çıplaklığı içinde. Ortaklıkları hiç bu kadar yoğun, bu kadar büyük, bu kadar gerçek olmadı. Kayıtsız koşulsuz tam bir güven içindeler, kendilerini birbirlerine terk etmişler, şaşkınlık içinde kendilerini unutmuşlar. Birbirlerinin varlıklarını, dünyadaki varlıklarını –ama kenarındaki, orta yerindeki değil– hiç bu kadar güçlü bir şekilde hissetmediler.

Terence, May'in kirpiklerinin ucunda titreşen minik pırıltının giderek donuklaştığını görüyor, tam bir uyum içinde kendisininkiyle fısıldaşan soluğunun sustuğunu duyuyor. Bununla birlikte, kımıldamıyor, yalnızca May'in yüzünü ellerinin arasına alıyor ve uzun zaman bu şekilde kalıyor, uzun zaman öylece, sonsuz aşka dönüşen sessizlik içinde kalıyor.

May ölümünü şerefli kıldı.

Magnus, odanın dışında bekliyor, oraya tekrar girmeye çalışmadı. Saatlerdir, içinde koca bir boşluk kazılıyor. Düşünmüyor, hiçbir şey hissetmiyor, teninde hissettiği o garip soğuk ürperti dışında. Ne sabırlı ne de sabırsız, yalnızca orada, çölün üzerine gerili ipinin orta yerinde mola vermiş bir ip cambazı gibi orada duruyor.

Dengesini korumak için hiç kımıldamaması gerekiyor.

Terence, sonunda odadan dışarı çıkıyor, tek bir kelime söylemiyor, yüzünden tam olarak hiçbir şey okunmuyor. Magnus'e yavaş yavaş yaklaşıyor ve onun yüzünü, May'inkine yaptığı gibi, ellerinin arasına alıyor. Magnus gözlerini kapıyor ve May'in bu temasla ölümünü bildirmesine, bu dokunuşla elveda demesine izin veriyor. Elçisinin avuç içlerindeki sıcaklığın ondan geldiğini hissediyor, bu dokunuşta May'in teninin dokusunu buluyor. Terence'in ellerine May'in soluğu ve gülüşü işlemiş. O zaman, habercinin ellerini kulaklarının üzerine koyuyor ve onlarda, sevgilisinin yüreğinin aşk yaptıktan sonraki çarpışını, başını onun göğsüne ya da karnına dayayıp uykuya daldığında duyduğu gürültüyle duyuyor.

May, arzusu üzerine yakıldı ve külleri rüzgâra saçıldı. Terence, bu, gökyüzünün enginliğinden kül saçma töreni için Magnus, Scott ve çiftin birkaç yakın arkadaşının bindiği bir balon kiraladı. Hepsi, May'in en sevdiği renkler olan mor ve yeşilin her tonunu yansıtan giysiler giymişler. Terence, May'in favori içkisi olan bir şişe *barackpalinka*, Macar kayısı rakısı açıyor ve herkese birer küçük bardak sunuyor. Hepsi bir dikişte içiyorlar, külleri kabından dökülen ve boşlukta dağılan kadının hatırasına. Gümüşi gri, gelip geçici bir toz bulutu, az sonra yeniden eski saydamlığını kazanacak olan havada dalgalanıyor.

İşte bir hayattan, sözler, gülüşler ve çığlıklarla yankılanan, sayısız proje, bitmez tükenmez arzularla hareketlenen, öylesine canlı bir bedenden geriye kalan, havada yok olup giden bir avuç solgun renkli kül yalnızca.

May, kendine mezar olarak rüzgârı, boşluğu seçti ve bu boşluk, Magnus'ün etrafında büyüyor, şimdiki zaman, maviye çalan beyaz renkteki, insanı ağlatacak

kadar dingin göğün dipsiz derinliğinde kayboluyor. Havada ağır ağır süzülen balonun sepetinin içinde ayakta durmakta olan Magnus, kendini göklerde yolunu kaybetmiş, nereden geldiğini ve özellikle de nereye gittiğini bilmeyen ağır bir kuş gibi hissediyor. Onun ufkunu açmış ve onu geleceğe doğru yönlendirmiş olan kadın artık yok, birden bir üşüme geliyor üstüne, sonra bir sıcak hissi, duyumlar birbirine karışıyor, yüreğinin orta yerinde buz gibi bir alev ortaya çıkıyor, sonra bu alev uzuvlarında dalgalanıyor, omurga kemiği boyunca oluk oluk akıyor, kafasında sessizce patlıyor, aynen o yaz gecesinde, Hamburg'da, Gomorra saatlerinde, annesi olduğunu sandığı kadın ölümle dans etmek için elini aniden bıraktığında olduğu gibi. Aynı hiçlik tadı geliyor ağzına, tenine aynı şaşkınlık ve yalnızlık hissi çöküyor. O, sevdiği kadından dul kalmış değil ama gerçek dostundan, âşığından yetim. Dul olan, Terence.

O buz gibi alev, beynini yalıyor ve Magnus'ün düşünceleri açığa çıkıyor. Kendi kendine soruyor, kendi sorusundan bizzat kendisi hayrete düşerek: "May, beni sevdi mi? Ya ben, ben onu sevdim mi? Ben bugüne kadar herhangi birini hiç sevdim mi, gerçekten sevdim mi? Yoksa her şey bir illüzyondan mı ibaretti?" Bilmiyor, artık hiçbir şey bilmiyor, her şeyden şüphe ediyor, kendinden şüphe ediyor. Sonuç olarak, kendini May' den ziyade, May'in etrafında kendisi için oluşturmuş olduğu yeni kimlikten yetim kaldığını hissediyor. Evet, Gomorra saatinde olduğu gibi, yeniden her şeye sıfırdan başlaması gerekecek. Ancak bu defa, sayısız hatırayla dopdolu ve unutuşun hışmına uğramamış bir sıfır.

Alıntı

Çifte Bekleyiş

Bir yıldız tepeden bana doğru bakıyor,
Ve: "Ben burada ve siz," diyor
"Her ikimiz de kendi yerimizde duruyoruz:
Ne yapmayı düşünüyorsunuz, –
Yapmayı düşünüyor musunuz?"

Cevap veriyorum: "Bildiğim kadarıyla,
Beklemek ve Zaman'ı akışına bırakmak,
Ta ki benim sıram gelinceye kadar. – İşte hepsi bu."
Yıldız: "Ben de aynı şekilde," diyor: –
"Ben de aynı şekilde."

Thomas Hardy, *İkisini de Beklerken*

16. Parça

May, hayattayken yapmadığı, hiçbir zaman yapmaya kalkışmadığı şeye –Terence'i âşık olduğu kişiden uzaklaştırmak– tersine, ölümüyle sebep oluyor. Küllerin saçılması töreninden az bir zaman sonra, Scott, Terence'ten ayrılıyor. Sevgilisine duyduğu bütün arzu birdenbire yok oldu, iktidarsızlığa dönüştü. Terence'in bedeni ona dokunulmaz, hatta yaklaşılmaz gibi geliyor, sanki May kollarında ölürken, Terence'in tenine biraz ölümünden bulaştırmış ve gecenin içine dönmüş yüzünün aksini, gözlerinin derinliklerindeki sessizliği işlemişti. Onun vücudunun kokusu değişti, dedi Scott, teninin dokusu ve özellikle bakışı. Had safhada, korkunç bir soğukluk çöktü üzerine. Ölümün dayanılmaz soğukluğu, sinsice bulaşan.

Terence, Scott'u alıkoymaya çalışmaz, May'in onu terk etmiş olduğu yalnızlığa yavaş yavaş kendini bırakır, bir yandan, belki de olacağı yavaşlatmak, ona çok çabuk teslim olmamak için, her şeyden kopuşunun etrafında büyük bir kibarlık sergilerken, her şeye, herkese, kendine karşı bile son derece ilgisizleşir. O zamana kadar hoşa gitmek için göstermiş olduğu özeni, bu defa kendisini unutturmak için gösterir.

Sonunda, hiç kimseye nereye gittiğini haber vermeden, tamamıyla ortadan kaybolur.

Ve Magnus'ün üzerine yalnızlık yine tüm ağırlığıy-

la çökmeye başlar ya da daha çok büyür ve derinleşir. Düşleri gerçek etme yetisine sahip olan ve günlerini şenlendiren kadın, kendisiyle beraber tüm düşleri, arzuları da götürerek yok oldu ve artık günlerin ne parıltısı ne de tadı kaldı. Seyahat etmeyi, gösterilerin, konserlerin, sergilerin peşinde koşmayı bırakıyor. Çeviriye olan ilgisi yön değiştiriyor, sanattan uzaklaşıp tarihle ilgilenmeye başlıyor. Bu kapsamı çok geniş bir alan ama Magnus gitgide daha fazla, Avrupa'yı terk etmek suretiyle kaçmak istemiş olduğu o kısma dönüyor ve kısa bir süre sonra yalnızca ona odaklanıyor: Avrupa'nın ve onun savaşlarının, özellikle sonuncunun hâlâ çok canlı olan yakın tarihi.

Bu, çocukluğunun ve yeniyetmeliğinin eski şeytanlarının Atlantik'in öbür yakasında onu gizlice izlemiş olmaları, çok uzaklardaki bu kıtada geçirmiş olduğu uzun on yıl boyunca, o dilediği gibi gezip tozup yeniliklerden, özgürlükten sarhoş olurken, uyanma saatinin gelmesini ve gizlice saldırıya geçmeyi bekleyerek kış uykusuna yatmaları gibi bir şey.

Daha önce Amerika'daki müzeleri, galerileri, tiyatroları, kabareleri ve *underground* sanat mekânlarını keşfetmek için gösterdiği büyük coşkuyu, bundan böyle kütüphanelerin sessizliğinde arşivleri, belgeleri araştırmak ve yaşadığı yüzyılın büyük barbarlıklarının, özellikle çocukluğunu geçirmiş olduğu ülkede meydana gelmiş olanın kurbanlarının olduğu kadar cellatlarının da çok sayıdaki tanıklıkları arasında bir diyalog kurmaya çalışmak için gösteriyor. Çevirmen, bizzat bir tarihçiye dönüşüyor ya da daha çok, yalnızca soru işaretleriyle kıvranan bilincinin hesabına çalışan amatör bir dedektife.

Ne var ki dedektif, çok kolayca kötülükle kol kola girebilen insan deliliğinin labirentlerinde yolunu kaybeder, kötülük ile iyiliği, kötülük ile görevi birbirine

karıştırabilen, bu durumda en büyük alçaklıkları uysallık ve özenle, vicdanı son derece rahat bir şekilde yerine getiren insan budalalığının dipsiz kuyusunun kenarında düşecek gibi sallanır.

Yavaş yavaş, Londra'daki yıllarına ait hatıralar tekrar su yüzüne çıkmaya başlar; onları, ona üzüntü veren bu hatıraları, May ile olan tüm ilişkisi ve Terence ve Scott ile olan arkadaşlığı boyunca kendinden uzakta tuttu. Gleanerstonesların yanında yaşamaktan keyif almıştı, bu, kendini davetsiz bir misafir gibi hissetmiş olduğu Schmalkerlerin soğuk evinde hiç tatmadığı bir şeydi. Ama bu keyfin aniden tadı kaçıyor ya da daha ziyade, onun yerini keskin bir asitlik alıyor ve Magnus, tüm arzuyu yok eden ve bütün zevki kursağında bırakan bu acı yas tadını daha uzun süre çiğnemesi gerekeceğini anlıyor. İşin kötüsü, bu acılığın yalnızlık ve sessizliğin içinde çiğneyecek ve yeniden çiğneyecek olursa ağzından hiç gitmeyeceğini de hissediyor. İşte bu nedenle, acınası ölümlerle işledikleri suçlardan kurtulan sahte anne-babasının bu dünyadan göçmelerinden sonra, ona her şeye rağmen bir yeniden doğma şansı vermiş olan Lothar ve Hannelore'u tekrar düşünmeye başlıyor.

Zamanla, Hannelore'un ona karşı takınmış olduğu mesafeli tavrı daha iyi anlıyor ve özellikle de Lothar'ın neden o kadar uzun zaman kendisine yalan söylemiş olduğunu nihayet kavrıyor. Gomorra felaketinden kurtulmuş, sonra kız kardeşinin sahiplenip istediği gibi biçimlendirmeye kalkmış olduğu çocuk hakkında bildiklerini, hiç kimseye söylememe seçiminin Lothar için ne denli zor olmuş olduğunu idrak ediyor. Lothar, vicdan muhasebesini tek başına yapmıştı, tek başına, hayatının merkezini oluşturan Tanrı'nın önünde – Tanrı, sessiz bir dipsiz kuyu misali, bununla beraber içinde,

hiç işitilmemiş ve insan kulağıyla duyulmayan söz sarmallarını uğuldatan bir rüzgâr esen.

May ile Tanrı konusuna hiç girmemişlerdi. May'in bu konudaki tutumu çok açıktı, yalnızca bir yok sayma, Hiçliğin yadsınamaz apaçık gerçekliği. Onun gözünde bütün dinler, yalnızca bu boşluğun baş döndürücü büyüklüğünü maskelemek için, onun çevresinde oluşturulmuş az veya çok kaba ya da gelişmiş süsleme ve bezemelerden ibaretti. Dünya, tüm evren, insan hayatı, çılgın bir tesadüfün meyvelerinden başka bir şey değildi. Zehirli olduğu kadar da muhteşem meyveler. Kabul ettiği tek "ilahi ses", yaşayanların için için atan, yaşamın sevinçli saatlerinde, korkunun karanlık saatlerinde ve zevkin güneşli saatlerinde inanılmaz bir şekilde sesli olan kalp atışlarıydı.

Acaba May, Magnus'e işte yalnızca bu güneşli anların anısını bırakmak için mi, ölümün yaklaşmasıyla onu odasından çıkartmıştı? Ya da, acaba Terence'in sevgisi onun için her şeyden daha mı değerli, daha mı özeldi? Veda gününde aklına düşen şüphe, orada yukarıda, gökyüzünün mavimsi soğukluğunda onun içini kemirmeye devam ediyordu – ilişkileri düşündüğü kadar güçlü, o kadar özgür ve açık olmuş muydu acaba? Onu, May'in beklentisi oranında sevmeyi başarabilmiş miydi? Gerçekte, o, birini sevmeyi hiç başarabilmiş miydi?... Ya çocukluğunu çalan o Gomorra gecesinde, tüm sevme yetisini de kaybetmişse? Ya annesini saran alevlerden ona yalnızca yarısı kavrulmuş, şaşkınlık, gözyaşları ve dehşet tuzunun içinde kaskatı kesilmiş bir kalp kalmışsa?... Şüphe büyüyor, tüm varlığına yayılıyor, içini kemiriyor.

Ama şüpheler içinde kıvranırken, birincinin ardından gelen, Thea ve Clemens Dunkeltal tarafından, deli ve katil tarafından, zorla değil ama iyilik taslayarak,

günbegün, titizlikle gerçekleştirilen ikinci kaçırma olayı olmasaydı acaba gene bu derece şüphe içinde olur muydu diye kendi kendine soruyor. Nasıl her şeyden, kendi kendinizden bile şüphe etmezsiniz, içinize bu kadar yalan damla damla akıtıldıysa?

Böylece eski şeytanları yeniden saldırıya geçerler. Aylar boyunca, gitgide artan bir şekilde onu öyle sıkboğaz ederler ve sonunda ona yeniden öylesine hâkım olurlar ki, aşağı yukarı on iki yıl süren bır yadsımadan değilse bile ayrılıktan sonra Avrupa'ya geri donmeye karar verir.

"Magnus?... Magnus kim?" diye sormuştu May.

Magnus, orta büyüklükte, yer yer hafif turuncuya çalan açık kahverengi, tüyleri epeyce dökülmüş, oyuncak bir yavru ayıdır. Ondan belli belirsiz bir yanık ve gözyaşı kokusu yayılır.

Gözleri benzersiz, düğünçiçeklerinin şeklini ve -biraz solmuş- yaldızlı parlaklığını taşıyorlar ki, bu onlara yumuşak ve şaşkınlıkla buğulu bir bakış veriyor.

Magnus, otuz yaşlarında, orta boylu, geniş omuzlu, kaba yüz çizgileri olan bir adamdır. Ondan bir güçlülük ve bezginlik hissi yayılır.

Arada kehribar rengine dönen, altın parıltılı kestane gözleri, gölgeli göz çukurlarına kaçmıştır ki, bu ona benzersiz bir bakış -nöbette bir hayalperest bakışı- verir.

"Ben burada ve siz
Her ikimiz de kendi yerimizde duruyoruz:
Ne yapmayı düşünüyorsunuz, -
Yapmayı düşünüyor musunuz?.."

"Ya May, o ne oldu? Comala'da mı kaldı?"

"Tanın siyah sütü
Havaya bir mezar kazıyoruz..."

17. Parça

"Bir gün geri döneceğinden emindim ve bu şekilde, haber vermeden, hayırsız bir oğul gibi," der Lothar. "Bütün bu yıllar boyunca, senden en küçük bir haber almadan... seni türlü türlü hayatlar yaşarken hayal ettim, huzuru bulmuş olduğunu ümit ettim. Ve bağışladığını." Lothar, onunla Almanca konuşuyor ve yıllardır pratik yapmadığı bu dil, Magnus'ün kulaklarına yabancı geliyor. Sözcükler ona uzaktan geliyor, sanki sis ve kırağıyla örtülüymüşler –sert bir tabaka ile kaplıymışlar– gibi ve ansızın, Thea'nın pelüşüne gülünç bir şekilde takmış olduğu ve gri gözyaşları şeklinde kabuk bağlamış olan pırlantalar aklına geliyor.

Eski dilinin sözcükleri, boğazının içinde kıpırdanmaya, anlaşılmaz bir biçimde kem küm etmeye yelteniyor ama pürtüklü bir yumru halinde orada düğümleniyorlar. Güzelliği solmuş, çatlak çatlak olmuş bir sözcükler pıhtısı. Onu dağıtmayı, içinden sözcükleri ayırmayı başaramıyor; boğazı acıyor, ağzı kupkuru. Lothar'a İngilizce cevap veriyor. Ama cevabı kaçamak, çünkü orada, Avrupa'dan uzakta bulduğu, huzurdan daha az bir şeydi, orada bulduğu yepyeni, büyük bir sevinç kaynağıydı ve bu sevinç bir anda tuzla buz olmuştu, onu eli böğründe, içi bomboş, kaybolmuş bir halde bırakarak. Bağışlamaya gelince; belki bunu, bir gün, Thea için, onun yalan ve aldatmacayla çocukluğuna verdiği zarar konusunda düşünebilir, ama bu olasılık,

cinayetlerinin hiçbir özrü olmayan, hiçbir şekilde hoş görülemeyeceği Clemens Dunkeltal için asla söz konusu olamaz. Hem sonra, diye ekliyor, kendisi, cani doktorun ortalığı kırıp geçirdiği kamplarda işlenen cinayetlerin kurbanlarından biri olmadığından, o kurbanların yerine affetme hakkı da yok.

Lothar evde tek, Hannelore, Erika ile kocasının yerleşmiş oldukları Liverpool'a, beşinci çocuğunu dünyaya getiren kızına yardım etmek için gitti. Geç gelen küçük bir oğlan, ailenin ilk erkek çocuğu, adı Jonas. Else ise, kocası ve ikizleri Doris ve Clara ile birlikte Londra'da yaşıyor. Yemek odasının duvarlarından birinde, Erika ile Else'nin evlendikleri günlerde çekilmiş resimleri asılı; yine Hannelore ile Lothar'ın altı kız torununun yakınlarda çekilmiş bir fotoğrafı da var. Yaşları yaklaşık olarak üç ila on beş arasında değişiyor. Hepsi şişman, sarışın ve güleçler, biri hariç, Myriam, gergin bir şekilde, kolları vücudunun iki yanında dümdüz sarkık, yumrukları sıkılı poz vermiş, zayıf ve esmer, ergenlik çağında bir kız çocuğu. Erika'nın büyük kızı, Magnus'ün beşikteki halini bildiği; o, Magnus'ün gördüğü ilk yeni doğmuş bebekti, bebeğin üzerine doğru eğilmiş ve o zaman ondan çok etkilenmişti. Daha o zaman bile sımsıkı sıkılı olan minicik yumruklarını, kurbağa gibi yüz buruşturmalarını, o ihtiyar bilge görüntüsünü hatırlıyor ki Magnus, onun engin olduğu kadar karmaşık bir bilgisi olduğuna, yaşamın esrarını bildiğine hükmetmiş ve bu küçük kızın karşısında, unutulmuş, yok olmuş kendi bebekliğini ne kadar hayal etmeye çalışmıştı.

Hiç şüphe yok ki, varlığının derinliklerinde hâlâ, bir anne sevgisinin izleri, gülüşlerin, tatlı sözlerin, okşayışların ve mutluluk dolu bakışların izleri uyuklamakta, ama bunlar Thea'dan kaynaklanmıyor. Go-

morra'nın yıkıntıları altında gömülü bu izler, dilimizin ucunda olan ama inatla aklımıza gelmeyen bildik bir ısım, bir notasını bile çıkaramadan kafamızda bir yerlerde mırıldanıp durduğumuz tanıdık bir müzik parçası gibi ona bir kez daha musallat oluyor.

Lothar, Myriam'ın resim ve heykelde çok yetenekli olduğunu ama bütün enerjisini, derslerini ihmal ederek bu sanat tutkusuna ayırdığını ve anne-babasıyla çok zaman çatışma içinde olduğunu belirtiyor. Magnus'e, onun yakın zamanda biçimlendirdiği iki küçük heykeli gösteriyor. Biri beli dik, kollarını başının üstüne kaldırmış, ellerini zikzaklar çizen yosunlar görüntüsündeki saçlarının içine daldırmış genç bir denizkızı, diğeri ise uzun bacaklı bir kuş gibi gagası ve ellerinin ve ayaklarının yerinde kuş ayakları olan, görünmeyen bir engelin üzerinden atlayan çöp gibi ince bir adam. Hiç kuşku yok ki, Myriam'ın parmaklarında büyük bir yetenek var ve özellikle de avuçlarının içinde toplanmış büyük bir güç ve öfke.

Schmalkerlerin evinde, zaman yavaşlamış da akmış gibi, itinayla, hâlâ aynı düzen, kusursuz bir temizlik ve derin bir sükûnet hâkim – Magnus'ün orada, henüz Adam ismiyle oturduğu dönemde rahatsız olduğu ve kaçmak için sabırsızlandığı her şey. Şimdiyse, oradaki, dingin ve murakabeye dalmış hava hoşuna gidiyor; bizzat yaşamın, dünya olaylarının, gazetelerin ve kıtapların, ev sakinlerinin duygularının ve düşüncelerinin günlük düşünmeye, sürekli bir anlama çabasına konu oluşturdukları bir etüt evi gibi.

Zaman Lothar'ın üzerinden akıp gitmemiş, gücünu kaybeden ve kamburlaşmaya başlayan vücuduna, biraz kalınlaşmış ve kırışmış derisine usul usul, derinlemesine işlemiş; saçları beyazlamış, sesi hafifçe boğuklaşmış – bu ses, geniş bir sessizlik fonu üzerinde

akıyor. Zaman özellikle, çok soluk, içine ışık damlalarının yerleştirilmiş olduğu mavi-gri bir kuvars aydınlığıyla ışıldayan gözlerini parlatmış. Bakışlarını karşısındakine yönelttiğindeyse, onu aydınlığı ile kucaklıyor.

Lothar, Magnus'e, konuşmalarının başından beri ertelediği soruyu sonunda yöneltir. Ona inançlı olup olmadığını sorar. "Benim için kendime ve başkalarına güvenmek bile yeterince zor." Bu dolambaçlı cevap üzerine, Lothar gülümseyerek, Tanrı inancının aynı insan inancı gibi, maceralı ve çoğu zaman çileli bir eylem olduğunu söyleyerek karşılık verir. Her gün yenilenmesi gereken bu düşünce ve yürek eyleminin hiçbir kesinliği, hiçbir edinimi ve hiçbir güvenilirliği yoktur.

Babasını ziyaret etmeye gelen Else'yi yeniden görür. Else, hâlâ genç kızlığındaki kadar neşelidir. Salonda konuşurlarken, Magnus'ün aklına, aynı salonda bir öpücük çaldıktan sonra, çılgınca âşık olmuş olduğu Peggy Bell gelir ve Else'ye onun hakkında sorular sorar. "Ah, Peggy..." der Else, aniden hüzünlenen bir sesle. "Onu şimdilerde çok nadiren görüyorum. Tim'in ölümünden beri o kadar değişti ki..." "Tim? O kim?" "Timothy, kocası. Geçen sene vefat etti. Tatile gittikleri Kent şehrinde, gezinti sırasında, bir yalıyardan aşağı düştü. Peggy, kaza sırasında onun yanında değildi ve onu düşerken görmedi. Olan biteni ancak saatler sonra, Tim'in vücudu kayaların üzerinde bulunduğunda öğrendi." "Ya ondan sonra?" "Peggy'nin nasıl olduğunu söylemek kolay değil, davranışlarını önceden kestirmek çok zor. Haftalarca ortadan kayboluyor, sonra hiç haber vermeden ortaya çıkıveriyor ve onunla, en sonunda yeniden görüşmeyi başardığımızda, anlaşılmaz, çok içine kapanık, neredeyse dilsiz bir tavır takınıyor... o ki, ne kadar sıcak ve konuşkandı... Yalnızca,

İngiltere'yi terk etmek istediğini biliyorum, burada yaşamaya artık dayanamadığını söylüyor, sanki Tim'in hayaleti, ülkenin her yerinde dolanıyormuş ve yalnızca yurtdışında unutmaya başlayabilecekmiş gibi. Onu artık pek anlayamaz oldum..."

Peggy'yi kaçmaya zorlayan bu talihsizlikten bahsedilmesi, bir anda Magnus'e geçmişiyle ilgili kendi karmaşık duygularını ve May'in ölümünden dolayı duyduğu acıyı, onu da güvenilmez ve kaçak biri yapan kırılmışlığını çağrıştırıyor. Ve aslında, Londra'ya yeniden yerleşmeyi istemediğinin, henüz, ne zaman ve nereye gideceğini bilmese de, yalnızca geçici olarak geri dönmüş olduğunun bilincine varıyor. Onda Lothar'ın yerleşik bilgeliği yok, ama dünyayı da bir etüt evi haline getirmek mümkün, bu etüt ne kadar zikzaklı ve parça parça olsa da.

"Ben güzel miyim?" diye sormuştu Peggy Bell.

On yedi yaşının güzelliği vardı onda, sol yanağında bir gamze, teni çillerle benek benek ve ona kâh dalgın kâh muzip bir ifade veren ıhlamur yeşili gözlerinde çok hafif bir şaşılık.

Ve kızıl altın saçları.

On yedi yaşının pervasızlığı ve tasaları vardı onda, bir saflıkla kurnazlık karışımı ve kendi kanatlarıyla uçmak için çılgınca bir sabırsızlık.

Dudaklarında bir meyve tadı ve saçlarında turunç rengi.

"Ben güzel miyim?"

Bir delikanlı onu öptü, bir diğeri onunla evlendi.

"Gülüşler duyuyorsun. Çoktan eskimiş gülüşler, gülmekten usanmış gibi..."

Bir delikanlı onunla evlendi – delikanlı bu aşk yüzünden mi öldü?

"Peggy, güzel Peggy Bell, şimdi nerelerde? Comala'da mı kaldı?"

"Tanın siyah sütü...
Havaya bir mezar kazıyoruz..."

18. Parça

Magnus, Londra'da, May'in ölümünden sonra San Francisco'da kurduğu yaşam biçiminin aynısını sürdürüyor. Kütüphanelere gidiyor ve çeviri işinde çalışıyor. Ayrıca özel İspanyolca dersleri veriyor. Schmalkerler ona evlerinde kalmasını önerdiler – Hannelore şimdi ona, onun Dunkeltallerin oğlu olduğunu sandığı eski günlere oranla çok daha fazla yakınlık gösteriyor, ama Magnus evlerine yerleşmektense, onları sık sık ziyaret etmeyi tercih ediyor. Şehrin kuzeyindeki bir mahallede tek odalı, küçücük bir daire kiraladı. Yuva gibi benimsediği bir evi hiç olmadı, oturduğu yerleri hep aceleyle terk etti. Kendini mutlu sanmış olduğu ve panik içinde kaçmak zorunda kaldığı büyük fundalıktaki evi bile hiç özlemiyor. Yok, özellikle onu, cehennemin ağızlarından birinin eşiğine bir barış ve şefkat serabı gibi dikilmiş o evi hiç özlemiyor. Daha sonra Friedrichshafen'de yaşadığı sefil konutun hatırası bile midesini daha az bulandırıyor, çünkü en azından bu konut alçak bir canavar değildi, o, günbegün boyutlarının büyüklüğünü keşfetmekte olduğumuz çevredeki pisliğin düzeyindeydi. Burnu havalarda Thea, orada, yavaş yavaş sararıp solmuş, sonra yakıcı bir ateş gibi sönmüştü. Schmalkerlerin evi ise, iki zıt çevre, iki ülke, iki dünya arasında bir tür korunma kalkanı, oldukça çetin ve loş ama sonuç olarak, yetişkin yaşlara doğru çok güvenli bir ırmak geçidi olacaktı. May ile birlikte öylesine gö-

çebe bir hayat yaşamıştı ki, aslında bu kadından başka, bildiği ve demir atabileceği bir liman yoktu. May, onun ada-kadınıydı, sonsuz akıntıya kapılmış giden.

Peki ya, bu geçici yerlerin ardında ne var? Hamburg'daki mahzenin, Gomorra gecesinin ardında duran ne? Kimi kez, çok kısa süreyle, sütümsü bir ışık içinde yüzen bir oda hatırına gelir gibi oluyor, bu ışığın açık renkli ahşap bir parkenin tahtaları üzerine düşüşü, duvarlarda altın tozları gibi parlayışı gözünde canlanıyor ve bu soluk görüntüden, boşluk ve sessizlikle renklendirilmiş, solmuş bir baskı-resim gibi büyük bir huzur yayılıyor; çok sade sabitliğinin içinde belli belirsiz titreşen bir görüntü.

Göz kamaştırıcı renk akıntılarının zaman zaman gözkapaklarına kabararak girdiği, bedenine zevkli olduğu kadar kaygı verici, keskin seslerle yayıldığı zamanlar şimdi uzak. Artık gözlerine böyle ansızın, ardında içe dokunan bir barış hissi bırakan bu opal renkli görüntü sızıyor yalnızca – geride kalmış olmakla birlikte, kaybolduklarını kabul etmek istemediği, çok eski günlerde tüm varlığıyla tadına varmış olduğu benzersiz bir barış.

Yeni doğmakta olan günün ilk ışıklarının odasının penceresindeki storun arasından süzüldüğü bazı sabahlarda, bir okşayışın bir anlık hoşluğu gibi, bu hissin onu yeniden hafifçe sardığı olur ve gözkapaklarının üzerinde, kendisininkine doğru eğilmiş bir yüzün ışıklı gölgesini, neşeyle birtakım sözcükler mırıldanan soluğunu hisseder. Tanyerinin ve Magnus uyanıp kendine gelir gelmez dağılan yarı-uykunun serabı. O zaman, aklına, San Francisco'da restorana gittikleri ve Terence ile May'in Veracruz'daki hastanede, Magnus'ün ateşin etkisiyle yüksek sesle sayıklamış olduğu birkaç cümle-

nin ait olduğu dilde konuşulduğunu duyduklarını sandıkları gece geliyor. Ama o, kayıp geçmişini araştırıp durmanın bezginliğiyle, ona acı veren bu unutmuşluğa bir son vermek arzusuyla bu ipucunu duymak bile istememişti. May'in ölümü, saplantılı olduğu kadar boşluklarla da dolu olan belleğine karşı koymuş olduğu yasakların ortadan kalkmasına neden oldu ve bu boş bellekten, yeniden, bir denizkızının şarkısı gibi ısrarlı bir çağrı yükseliyor. Şimdi kendi kendine, uykudan uyanırken teninin üzerinde kayan bu ipeksi ışık dalgalanmalarının, belki de çocukluğunun -İzlanda'da bir yerlerdeki çocukluğunun- yansımasından kaynaklandığını söylüyor. Bu olasılığı sonunda kabul ediyor ama bununla birlikte, nereden başlayacağını bile bilmediği bir araştırmaya girişip de tatlı rüyamı bozarım endişesiyle onu askıda bırakıyor.

Karanlık dolabındaki bir rafın üzerinde sabırla bekleyen düğünçiçeği gözlü ayıyı sorguya çekmekle yetiniyor; sessiz bir sorgu, somağı biraz çökmüş ve kulakları hafiften çatlamış pelüş ayının dilinde.

Magnus, Magnus'le konuşuyor, bir kelime etmeden, bir ses çıkarmadan, bir duygu belirtmeden.

Magnus Peggy Bell'i, Londra'ya dönüşünden yalnızca birkaç ay sonra tekrar görüyor. Peggy, çok ani bir şekilde, hiç beklenmedik bir dulluk yaşadıktan sonra kendisini tutsak gibi hissettiği ülkesiyle arasına kalıcı bir mesafe koymanın yolunu, en sonunda, Viyana'daki bir okuldaki İngilizce öğretmenliği görevini kabul etmekte bulur ve Avusturya'ya gidip yerleşmeden önce biraz Almanca öğrenmek ister. Else, ona Magnus ile bağlantı kurmasını salık verir. Bu öneri Magnus'ü şaşırtır ve onu kararsız bırakır, anadilini hiçbir zaman öğretmedi, zaten onun anadili olduğundan bile kuşkuları var ve Schmalkerler dışında kimseyle, Lothar onunla

Almanca konuşmayı tercih etmese, bu dili artık hiç konuşmuyor. Ama bu dille olan bağı öylesine karışık ki, aklına en az onun kadar dolambaçlı başka bir fikir geliyor, kendi kendine diyor ki, onu bir başkasına, kendisi de çok acı veren bir anıdan kaçmak isteyen başka birine öğretirse, belki de sözcükleri sertleştiren gölge ve kırağı tabakasını kırmayı, onlara yeni bir ses vermeyi başarabilir.

Her ikisi de, bir kafede buluşmayı kararlaştırmış oldukları randevularına vaktinde geliyor ve her ikisi de diğerini bir masaya oturmuş bekliyor. Birbirlerini tanımadılar. Başlarını, her defasında yeni bir müşterinin girişiyle açılan kapıya çevirmeleri sayesinde nihayet birbirlerini fark ediyorlar, bu şekilde davranan bir tek onlar. Birbirlerine önce göz ucuyla bakıyorlar, sonra daha dikkatlice inceleyerek. Magnus'ün fark ettiği genç kadın, en sonunda ayağa kalkıyor ve ona doğru yöneliyor. Üzerinde belden büzgülü gri bir gabardin pardösü ve koyu leylak renkli, çan biçiminde bir fötr şapka var. Magnus, ona gülümsüyor ve masasında yer göstererek, "Peggy Bell?" diye soruyor. Genç kadın hemen düzeltiyor, hiçbir samimiyete imkân vermemek için takma ismini ve genç kızlık soyadını bütünüyle atarak: "Margaret MacLane. Siz de Adam Schmalker olmalısınız?" Ama Magnus de adını değiştirdi ve bu sefer de o düzeltiyor: "Magnus." "Ha evet," diyor geç kadın, "Else bana bundan söz etti..." Cümlesini bitirmiyor. Çok geçmeden Magnus, böyle cümlenin ortasında, sözcükleri havada bırakarak birdenbire susmanın, onda bir alışkanlık olduğunu fark ediyor.

Peggy çok sigara içiyor, her sigarayı birkaç nefes çektikten sonra ezerek. Konuştuğu gibi sigara içiyor, kesik kesik, sinirli, fikir değiştirir gibi, içmesini aniden yarıda keserek. Magnus'ün eskiden tanımış olduğu, sa-

ğı solu belli olmayan genç kız, gülerken bir anda hafif bir melankoliye kapılıverirdi, şimdi, kesik kesik bir konuşma tarzından keskin bir sessizliğe geçiyor. Gözlerinin ıhlamur yeşili soğuk bir parlaklık aldı, ne neşe ne de hülyalar onu altın gibi parlatmayı başarabiliyor artık ve o kadar az gülümsüyor ki, sol yanağını çukurlaştıran gamze seçilmiyor. Kızıl çilleri bile soluklaştı ve kız çocuğu elleri yuvarlaklıklarını kaybettiler, elleri ufak tefek, kırılgan. Nihayet, Peggy şapkasını çıkardığında, Magnus onun vahşi kızıl saçlarını yeniden buluyor ama kısa kesilmişler. Ya o, diye kendi kendine soruyor, o da Magnus'ü, Magnus'ün yaptığı gibi büyük bir titizlikle, şimdiki görüntüsünü, bir gün baştan çıkarmaya çalışarak eğlenmiş olduğu yeniyetme haliyle kıyaslayarak inceliyor mu? En azından onu hatırlıyor mu? Ona hiçbir zaman, en ufak bir ilgi göstermemiş olduğunu anımsıyor mu?

İlk görüşmeleri uzun sürmüyor, soğuk, hatta Margaret MacLane kimliğine sıkı sıkı sarılı Peggy gergin ve uzak bir tavır sergilediğinden oldukça sıkıntılı bir buluşma bu. Peggy, yalnızca, şartları ve almak istediği derslerin nasıl yapılacağını görüşmek üzere geldi, başka hiçbir konuya yer yok, Magnus'e hiçbir özel soru sormuyor, onun da kendi geçmişi ya da şimdiki hayatı ve planları hakkında daha fazla soru sormasına izin vermiyor. Bu yalnızca işle ilgili pek kısa görüşmenin sonunda, öğretmeninin evine haftada iki defa, bir buçuk saat sürecek dersler için gitmesi ve ödemeyi her dersin sonunda yapması kararlaştırılıyor. Çan şapkasını, sert bir hareketle yeniden başına geçirip ayağa kalkıyor, öğretmenini selamlıyor ve hızlı adımlarla, arkasına bakmadan gidiyor.

Alıntı

Buz kesmiş kocaman yüreğinde yalnızlık,
Bana o sıcaklığı nasıl verebilirdin ki?
Zaten sende olmayan ve pişmanlık içimizi yakarken
Ve gelip bizi korkuturken?

Git, biz birbirimizle ne yapacağımızı hiç bilemeyiz
Olsa olsa buzlarımızı değiş tokuş ederiz
Ve bir zaman durup onların erimelerine bakarız
Alınlarımızı yakan loş sıcaklığın içinde.

Jules Supervielle, "Güneş"
Masum Forsa

Öğrencinin dil konusunda öyle özel bir kabiliyeti yok ama öğrenmekte öyle acele ediyor ve bu sabırsızlık içinde bile öyle büyük bir gayret gösteriyor ki, oldukça hızlı ilerliyor. Meramını Almanca anlatabilecek yeterli bilgi seviyesine ulaştığını hisseder etmez, öğretmeniyle yalnızca bu dilde konuşmaya başlıyor. Aynı zamanda, tavrı da gitgide yumuşamaya başlıyor, artık sürekli savunma halinde değil, soğuk ve kesik kesik konuşmuyor. Sonunda eski takma adını, Peggy'yi yeniden kullanmaya razı oluyor, sanki bu dilbilimsel göç onu gençleştirmekte; onu özgürlüğüne kavuşturmaktaymış gibi.

Magnus bu aşama aşama değişimi fark ediyor ve önce, bunu Peggy'nin cümlelerini doğru kurmak için göstermek zorunda olduğu çabayla, bütün dikkatini toplamasını gerektiren ve böylece, konuştuğu herkese karşı aşırı ihtiyatlı olma zorunluluğundan onu kurtaran bu konsantrasyonla açıklıyor. Ama çok geçmeden, bu biraz kolaya kaçan açıklamanın gerisinde başka bir nedenin yattığından kuşkulanmaya başlıyor, kökleri Peggy'nin yaşadığı drama uzanan daha karmaşık, karanlık bir neden, sanki Tim'in ölümü, ortak anadillerini, özel ve gündelik birlikteliklerinin ve aşklarının dilini yasa boğmuş; onu yaralamış gibi. Peggy, bu dramdan, zaten hiçbir zaman bahsetmiyor ve kocasının ismini bir kere bile anmış, ona en küçük bir atıfta bulun-

muş değil. Timothy MacLane ile olan hayatıyla ilgili ne varsa hepsini mutlak bir sessizlik içinde gizli tutmak için gösterdiği bu direngenlik, bu sessizliği son derece yürek paralayıcı ve vahim kılıyor. Magnus, onda, teselli olmaz bir aşkın dinmez çığlığını seziyor.

Dersler, gitgide daha fazla, konusu önceden belirlenmemiş, serbest sohbetlere dönüşüyor ve kimi zaman öngörülmüş saatin çok ilerisine sarkıyor. Sonunda, derslerin Magnus'ün dairesinde yapılması kuralını bir kenara bırakıyorlar ve hava güzel olduğu anda, şehre, parklara gezmeye gidiyor ya da o günkü isteklerine göre, bir müzede veya kafede buluşuyorlar. Ama Peggy, hiçbir zaman evinde bir buluşma önermiyor.

Bununla birlikte, bir sabah Magnus'e, onu, aynı gün akşam, evine yemeğe davet etmek üzere telefon ediyor. Magnus'e, o zamana kadar bilmediği adresini verdiğinde, Magnus, onun, kendisini inandırmış olduğu gibi uzak bir mahallede yaşamadığını, kendi evine çok yakın bir yerde oturduğunu anlıyor.

İki katlı güzel bir ev, eşiği çiçek saksıları süslüyor, giriş kapısı koyu yeşil cilalı. Zilin yanında isim yazmıyor, küçük levha çıkarılmış, bu, Magnus'ün bir an tereddüt etmesine neden oluyor. Yine de zile basıyor ama en ufak bir ses duyulmuyor. Boş yere birçok denemeden sonra, kapıya vuruyor. Vuruşları, boşlukta kaybolurlarmış gibi acayip bir şekilde yankılanıyor. Böyle olmakla birlikte, kapı açılıyor ve yer yer minicik çiçekler ve turuncu kelebeklerle süslü, saman sarısı bir elbise giymiş olan Peggy, gülümseyerek aralıkta duruyor.

Ev, gerçekten de boş ve çıplak ampuller tavandan sarkmakta. Peggy, önemsiz bir şey söyler, havadan sudan konuşur gibi, evini sattığını, taşınma işleminin o sabah itibarıyla yapıldığını ve ertesi gün Viyana'ya yola çıkacağını bildiriyor. Magnus, şaşsın mı kızsın mı bi-

lemiyor, Peggy'nin bu hiçbir şey söylememe, sonra insanı birdenbire bir emrivaki karşısında bırakma hastalığı tepesini attıracak bir raddeye geliyor ama ne şaşkınlığını ne de sinirini belli ediyor. Nihayet, böylesi daha iyi diyor kendi kendine, gitsin o zaman, bu, sır ve tuhaf kapris küpü kadın, ortaya çıktığı gibi aniden kaybolsun. Evet, varlığına çok alışmadan, boş bir aşk hayaliyle tuzağa düşmeden önce hayatından çıksın. Ona, zoraki bir soğuklukla bakıyor; şurası kesin, yıldızlı şafak vakti rengindeki dökümlü elbisesinin içinde, alnını çevreleyen kızıl bukleleri, gözlerinin ışıltılı yeşili ve çocuk gülümsemesiyle güzel ama bu çekiciliğe, bir müzede sergilenen güzel bir heykelciğe, şöyle geçerken beğeniyle bakarmış gibi yüz vermiyor.

Peggy, bomboş salonda, tahta kasaların üzerine bir levha koymak ve iki bahçe sandalyesini karşı karşıya yerleştirmek suretiyle bir masa uydurmuş. Bu tahta levhayı kâğıttan bir örtüyle değil, beyaz ve sarı, ipeksi tonlarda harikulade işlenmiş büyük bir saten masa örtüsüyle kaplamış. Tabaklar kartondan ama kadehler kristal. Enfes şaraplar satın almış ve bir Hint restoranından sipariş ettiği yemeklerin eve getirilmesini beklerken Magnus'e, plastik kâselerin içinde siyah zeytinle mahun elması cevizi ikram ediyor. Magnus, onu hiç bu kadar rahat ve güle oynaya konuşurken görmedi, yalnızca çok eskiden Schmalkerlerin evinde, ve Magnus'e zaman tersine dönmüş, geriye doğru akmış ve karşısında, bir öpücük çaldığı o büyüleyici ve sağı solu belli olmayan kız varmış gibi geliyor. Ama bu akşam, onu öpmek için hiçbir istek duymuyor, daha çok onu tokatlamak geliyor içinden. Sonra, bu sahte genç kız, ne saçmalıksa Almanca gevezelik edip duruyor ve bu onun sinirine dokunuyor. Her şey onu sinirlendiriyor, en başta kendisi, hiçbir şey anlamadığı ve sonuç olarak

onu hiç ilgilendirmeyen bir komediye iştirak etmekte olduğu için.

Sipariş edilen yemek eve getiriliyor ve Peggy, yemekleri sıcakken servis etmek için acele ediyor. Magnus iştahsız bir şekilde yiyor ve o kadar nefis olan şarabı zevk almadan içiyor. Yemek arkadaşı, küçük küçük yudumlayarak tadını çıkarttığı şarapla keyiflenir, gittikçe daha bir neşelenirken, onun keyifsizliği daha da artıyor. Birdenbire tepesi atarak, İngilizce şöyle diyor: "Sıkılıyorum." Peggy, ona hafifçe başını eğerek, dudaklarında şaşkın bir gülümsemeyle bakıyor ve soruyor: "Pardon?" Magnus tekrarlıyor: "Sıkılıyorum." Sonra, neden o derece büyük bir öfkeye kapıldığını kendisi de bilmeden, buz gibi bir sesle yine İngilizce devam ediyor: "Evet, sizinle birlikteyken sıkılıyorum. Beni hayal kırıklığına uğrattınız. Ben size dilimi öğrettim, ki aslında onu konuşmaktan iğreniyorum, oysa ki siz, siz bana ne öğrettiniz? Hiçbir şey. Yaklaşık beş ay boyunca, birbirimizi haftada iki kere, bazen daha fazla gördük ama bana asla kendinizden bahsetmediniz, ne de benimle ilgili bir şey merak ettiniz. Zaten siz kiminle ilgileniyorsunuz ki? Hiç kimseyle, kendiniz dışında. Komşuymuşuz, o zaman şehrin öbür yakasında oturduğunuzu söylemek niye? Gerçi bu, çok önemi olmayan bir ayrıntı ama neden hep kaçıyor, dolambaçlı yollara başvuruyor, bir şeyleri saklıyor, yalan söylüyorsunuz? Zira yalan söylüyorsunuz, yalan söylemek, gizler icat etmek, gerçekdışı sırlar uydurmak hoşunuza gidiyor. Bu, çok çocukça ve artık kabak tadı veriyor."

Peggy onu dinliyor, artık gülümsemiyor, şarabın yüzüne kattığı pembelik ile göz alıcı ışıltı kayboldu, dudakları bile çok soluk. Magnus onu karşısında, rengi tebeşir rengine dönmüş, parmakları masa örtüsünü büzüştürür vaziyette, sandalyesine çivilenmiş gibi kaskatı otururken görüyor. Onu böyle allak bullak etmiş

olmasına üzülmek şöyle dursun, suçlamalarını sürdü rüyor: "Ayrıca bilin ki, kocanızdan bahsetmeyi reddetmek, bu akşam, burada bile, onun da evi olan, birlikte yaşamış olduğunuz ve kalabalık eden bir eski mobilyadan kurtulur gibi sattığınız bu evde bile onun adını asla anmamak, onun hatırasına saygı göstermek demek değildir."

Felç olmuş vücudundan sarkan, hüzünlü şafak vakti rengindeki elbisesinden bile daha solgun olan genç kadının hızlı hızlı nefes alıp verdiğini duyuyor ve garip bir şekilde ne tınısını ne de tonunu tanıdığı kendi sesini duyuyor ve kesik kesik, kuru bir tonda savurduğu bu sert sözlerin ağzına nereden geldiğini bilmiyor. "Sizi sevmiyorum. Sizi hiç sevmedim ve hiçbir zaman sevmeyeceğim..." Kendinin olmayan bir ses, soğukkanlı bir acımasızlıkla öfke, hınç dolu sözcükler sıralıyor. Onun olmaktan çıkan, onunla ilgisi olmayan, onu dehşete düşüren sözcükler. Ama onları söylüyor, uykusunda inleyen ya da anlaşılmaz sözler söyleyen uykuda biri gibi. "Sizin hiçbir şeyinizi sevmiyorum, ne sesinizi, ne vücudunuzu, ne teninizi, ne kokunuzu. Sizin her şeyinizden iğreniyorum..."

Bunun üzerine, garip bir değiş-tokuş ya da daha çok bir yer değiştirme yaşanıyor, Peggy ağır ağır ayağa kalkıyor ve zor duyulan, ıslık gibi bir sesle, can yakan monologa Magnus'ün kaldığı yerden devam ediyor: "...Senin her şeyinden iğreniyorum ve hiçbir şeyine tahammül edemiyorum. Yok olmanı isterdim. Ama bu bile yetmez, seni hiç tanımamış olmak isterdim. Hiç." Bu sözlerden sonra susar, sandalyesinin gerisinde, elleri sandalyenin arkalığına dayalı vaziyette, böylece dimdik durur, bakışı sabit, sert, onu mavimsi bir aydınlıkla saran bir görüntünün içinde yitip gitmiş – o anda, çıldırmış seslerinin, sevmediklerini en ağır şekilde ilan

etmelerinden doğan sahne, bu sahnenin, orada, yalıyarın üzerinde gerçekten geçtiği günkü ışığın aynısını yayar.

Orada, Calais Boğazı'na hâkim yüksek kireç yalıyarın üzerinde; beyaz kaya ve çelik mavisi, eflatun ve gümüşi yeşil yansımalar içindeki gri sularda. Orada yukarıda, ki manzara göz alabildiğine açıktır ve evren, dolu dolu teneffüs edilir; bazı akşamlar, açık havalarda, denizin öbür kıyısında Fransa'yı görmek mümkündür. Orada yukarıda, ki rüzgâr, deniz, gök ve orman kokularını taşıyarak özgürce cirit atar, büyük martılar çıkıntılı kayaların üzerine yuva yapar, kara başlı koyunlar gök seviyesinde otlar.

Orada, bir bahar sabahı, bir çift dolaştı. İşte bu çifttir Peggy'nin o sırada görmekte olduğu, gözünü kırpmadan baktığı, onlara öylesine odaklanmıştır ki, bu kıpırtısız bakışta, Magnus de sahneyi görür.

Ve geçmiş, yemek odasına konuk olur, masada, iki davetlinin arasında yerini alır.

İki siluet ağır, ölçülü adımlarla ilerliyor. Rüzgârda dalgalanan otların üzerinde çok yavaş bir şekilde kayar gibiler. Arada biri duruyor ve diğeri ona doğru dönüyor, bir şey söylüyor, sonra çift yürüyüşüne devam ediyor.

Bir adam ve bir kadın, yan yana ilerliyorlar ama birbirlerinin ne kolundan ne elinden tutuyorlar. Omuzları birbirine değiyor, bununla birlikte, birbirlerinden aşılmaz bir uzaklıkta oldukları hissediliyor. Yalnızca yalıyarın üzerinde bulunmaları bile, sabah ışığını çiğleştirmeye, o yerin sükûnetini bozmaya, onun uçsuz bucaksızlığını çerçeve içine almaya ve bir dekora indirgemeye yetiyor.

Yalıyarın ucuna vardılar. Birbirlerinden bir metreden az mesafede, karşı karşıya duruyorlar. Güneş ışınları henüz zayıf, gök sütlü bir mavi, deniz ufukta daha koyu pembemsi bir gri renkte. Kadın sesini yükseltmeden konuşuyor ama her şeyi, polenleri, tozları, kumu ve yaprakları, kokuları ve gürültüleri çalan rüzgâr, onun sözlerini de yakalıyor ve onları, onun o görünmez kıvrımlarının içinde götürüyor, daha sonra, bir gün, başka bir yere ekmek için.

Ellerini yağmurluğunun ceplerine sokmuş, dimdik durmakta olan kadın şöyle diyor: "Seninle birlikteyken sıkılıyorum, sıkıntıdan ölecek kadar sıkılıyorum. Seni sevmiyorum. Seni hiç sevmedim ve hiçbir zaman da sevmeyeceğim. Senin hiçbir şeyini sevmiyorum, ne sesini, ne vücudunu, ne tenini, ne kokunu. Senin her şeyinden iğreniyorum ve hiçbir şeyine tahammül edemiyorum. Yok olmanı isterdim. Ama bu bile yetmez, seni hiç tanımamış olmak isterdim. Hiç."

Adam, hiçbir şey söylemiyor, bu herhangi bir yanıt beklemeyen, zaten geriye söylenecek anlamlı bir söz de bırakmayan sözcüklerden afallamış durumda. Bu sözlü taşa tutma karşısında birkaç adım geriliyor.

Yalıyarın en uç kıyısında duruyor ve arkasının dönük olduğu boşluk, sinsice ayak bileklerine sarınıyor, bacakları boyunca kayıyor, dizlerinin etrafında dönüyor ve buz gibi akıp ensesine kadar çıkıveriyor. Adamın onu, boşluğu görmesine gerek yok, pusuya yatmış onu gözetleyen bir vahşi hayvanın varlığını nasıl hissederse boşluğu da öyle tüm bedeniyle hissediyor. Dehşete kapılmış durumda ve yerinden kımıldayamıyor. Kadına yalvaran bir bakışla bakıyor, yok en sonunda onun ağzından birkaç tatlı söz çıktığını duymak için değil, o şu an, aşk ümit etmekten çok uzak ya da bunun ötesinde, onun şu an bir şey hissedecek hali yok, yalnızca yüksek-

likten başının döndüğünü biliyor, şimdi tamamen fiziksel gerçek bir panik içinde. Adamın beklediği, bir hareket, onu boşluğun çekiminden kurtaracak bir el. Ama kadın hiç oralı değil, elleri cebinde öylece duruyor ve ona yönelttiği bakış, bir tokat gibi sert. Adam her şeye rağmen bu bakışa tutunuyor, ne kadar merhametsiz olsa da, bu onun, kaybetmek üzere olduğu dengesini korumasına yardımcı olan tek tutunacak dalı.

Kadın adamın dileğini anladı mı? Başını çeviriyor kadın, ilgisizce, başka şeylere bakmaya başlıyor. Şu işe bak, deniz şurada türkuvaz bir renk almış ve şurada bir martı uçuyor, bulutların altında açlığını haykırarak ve oradan bir feribot geçiyor, hızla yer değiştiren minik kara bir leke, koşan bir bokböceği sanki. Gülümsüyor kadın ve gülümsemesi rüzgârda uçuyor.

Hafif bir gürültü duyuyor. Geriye dönüp bakıyor, kimse yok. Adam kayboldu. Onun istediği de buydu, öyle değil mi? Birkaç saniye geçiyor, bir hayattan daha uzun saniyeler ve başka bir gürültü duyuluyor, boğuk, uzaktan uzağa, kısalığı ve sıradanlığı oranında tüyler ürpertici.

Kadın çekip gidiyor, adımlarını öyle hızlandırıyor ki neredeyse koşuyor. Hiçbir şey düşünmüyor, düşünmeyi reddediyor, o şimdi yuvarlanan bir çakıl taşı, az önce bir başka çakıl taşının düştüğü gibi, suya düştüğü, boğuk, berbat bir gürültü ile. Niçin, nasıl düşünsün? Kadın az önce insanlığını kaybetti.

Alıntı

Bir geniş fundalık

KENT:
"Bu berbat havanın dışında, orada kim var?"

ASİLZADE:
"Ruhu bu fırtına gibi olan biri,
Hiç huzuru olmayan."

KENT:
"Ha, sizin kim olduğunuzu biliyorum. Kral nerede?"

ASİLZADE:
"Doğa güçleri ve onların öfkeleriyle savaşıyor,
Rüzgârlara emrediyor, atmaları için bir üfürüşte
Karaları denize; ya da kabartmaları için
Kıtanın üstüne, dalgaları azmış suları
Her şey değişsin veya dursun diye."

LEAR:
"Aklımı kaçırmaya başlıyorum!
Gel, küçüğüm. Nasılsın, küçüğüm? Üşüyor musun?
Oh, ben de çok üşüyorum!...."

SOYTARI:

"Küçük, küçücük aklı olan,
Rüzgârın altında, hey, yağmur ve rüzgârın!
Bundan mutlu olmaya baksın,
Hayat boyunca yağmur yağsa bile."

William Shakespeare,
Lear, Perde III, tablo 1 & 2

20. Parça

Magnus, Peggy'nin evinde ve Dover'daki yalıyarın üstünde olanlardan hiç kimseye söz etmedi. Timothy'nin, kafasına göre davranan ve bulunduğu çukurun dibinden, sahnelenmekte olan oyundan çok başka bir diğer oyunu dikte eden suflör misali kendi kendini davet ettiği yemeğin sonunda, Peggy'ye bile bir şey söylemedi. Peggy, kendisine dayatılan sahneyi, hiç hesapta yokken yeniden oynadıktan sonra yerine geri oturdu, kadehini ağır ağır boşalttı. Yüz çizgileri gerilmiş, gözlerinin etrafında mor halkalar oluşmuştu. Sonra yeniden ayağa kalktı ve masayı toplamaya başladı; mutfaktan büyük bir naylon torba getirdi ve yemekten artakalanları, kâğıt tabakları ve kristal bardakları içine attı, saten, işlemeli masa örtüsünü dürdü ve onu da çöp torbasının içine tıktı. Yalnızmış gibi yemek odasını toplamaya girişirken, konuğu olduğunu unutmuşa benziyordu. Magnus, tahta kasalardan yapılmış masayı söktü ve iki sandalyeyi, camlı holün arkasında bulunan küçük bahçeye geri götürdü. İnce ince, çalıların yapraklarını ancak ıslatan, sessiz bir yağmur yağmaktaydı. Komşu bahçelerin birinden, bir baykuşun dertli ve tekdüze ötüşü geliyordu.

Her şey düzene girdikten sonra, Peggy bir sigara yaktı ve boş odayı arşınlayarak içti. Magnus'ün varlığının hâlâ farkında değildi. O zaman, Magnus ona nerede uyumayı düşündüğünü sordu, geceyi bu mobilyasız

evde geçiremezdi. Peggy, cevap yerine omuzlarını silkmekle yetindi, sonra Magnus bir türlü gitmediğinden, "Şimdi, gidin. Size ihtiyacım yok. Yarın, sabah yola çıkıyorum. Her şey hazır," dedi. Magnus evden çıktı ama uzun süre sokakta, onun evinin karşısında durdu. Peggy'nin çıktığını, eşiğe çöpü bırakıp kapıyı anahtarla kilitlediğini, sonra uzaklaştığını gördü. Belli etmeden onu izledi, Peggy bir caddeye kadar yürüdü ve taksi çağırdı. Sonra gözden kayboldu.

Magnus, Peggy'nin çıktığı eve geri döndü, çöpü açtı ve içinden şarap ve sos lekeleriyle lekelenmiş olan saten masa örtüsünü çıkardı, katladı ve bu örtüyle birlikte, biri kırılmış olan iki kadehten az bir çatlağı olanı da yanına alarak götürdü.

İşte Peggy gideli beş ay oluyor. Yeni yıl vesilesiyle, Magnus'e bir tebrik kartı gönderdi ama Viyana'daki yaşamı hakkında en küçük bir ayrıntı vermeden. Else de artık pek haber almıyor.

Schmalkerlerin evi yeni bir pansiyoner barındırıyor, Miriam. Londra'daki bir sanat okulundaki dersleri takip edebilmek ve bundan da çok, kendinden küçük kardeşlerine bakmakta annesine yardımcı olmakla görevli abla rolünü üstlenmeyi reddettiği aile ortamından kaçmak için, dedesi ile anneannesinin evinde kalmaya geldi. Hannelore ve Lothar ile anne ve babasıyla anlaştığından daha iyi anlaşıyor, ona tek çocuk gibi davranıyorlar, çok çocuklu bir ailenin en büyük kızı gibi değil. Eskiden Magnus'ün kaldığı odaya yerleşti ve bodrum katındaki odayı atölye haline getirdi.

Myriam az konuşuyor, özellikle yabancıların yanında. Magnus ile ilk karşılaşması sırasında konuştuğu üç kelimeyi geçmez, ama bakışları, muhatabını inceden inceye inceliyor. Vahşi küçük bir hayvan bakışı, direkt ve kaba, aynı zamanda ürkek bir hayvan bakışı,

güvensizlik içinde. Hannelore, torununun, evlerinde bir güneş ışığı gibi olduğunu söylüyor. Ama arada, yaptığı çalışma onu tatmin etmediğinde, istediği gibi olmadığında, etrafa kapkara, buz gibi ışık topları savuran kaprisli bir güneş. O zaman, bu çok zayıf bulduğu, hayalindekine hiç yakışmayan çalışmayı parçalayıp atıyor.

Gün ışığı, yavaş yavaş, Lothar'ın gözlerinden saklanıyor. Bir süredir baş dönmelerinden şikâyetçi, görme yetisi azalıyor, hemen soluk soluğa kalıyor. Magnus, Lothar'a, onu ziyarete gittiği zamanlarda kitap okumayı teklif ediyor. "Bundan sonra," diyor Lothar, "bir kitabın yazarıyla baş başa kalmam mümkün değil, her defasında bir kadın ya da erkek okuyucuya ihtiyacım var ve bu şekilde üç kişi oluyoruz. Yazar ile aramdaki aracının ses tonundaki değişiklikler metne yansıyor ve bu durumda metinde, belki de kendi kendime, içimden okurken farkına varamayacağım nüanslar duyuyorum. Bu durum bazen çok ilginç sürprizler ortaya çıkarıyor..." Bu sürprizleri çoğaltabilmek için, aracılarının hepsinden, kendisine bir kitaptan aynı sayfaları okumalarını istediği oluyor – sonunda ezbere ama çoksesli şekilde öğrendiği sayfalar. O zaman, bu "ezber" titrekleşiyor, gevşiyor ve yankılarla, sorularla, beklenmedik fısıltılarla doluyor. Lothar, İncil'den alınmış metinlerde olduğu gibi edebi metinlerde de, şiirlerde olduğu gibi o günün gazete makalelerinde de bu şekilde hareket ediyor ve sözcükler, sesin Hannelore'un, Myriam'ın, Magnus'ün ya da daha başka bir kişinin olmasına göre farklı şekilde yankılanıyor. Hannelore'un sesi, bir bölüm onun içinde tereddüt uyandırıp acı verdiğinde yavaşlıyor ve gitgide duyulmaz oluyor; Myriam'ınki, onu kızdırdığı, isyan ettirdiği çok belli cümlelerin sözcüklerini, aniden sert bir tonda vurgulayarak söylüyor; Magnus'ün sesi, kafasını karıştıran ya da anlamını tam çıkaramadığı cümlelerde, kendini onlara

alışmak ister gibi, küçük duraklamalar yapıyor.

Bir zaman, Lothar, dönüp dönüp Matta İncili'nde nakledildiği şekliyle, "Dağ Üzerine Vaaz"a ve bu konuda yapılmış olan çok sayıdaki yorumlara, bunlar arasında, Schmalkerler Londra'ya göç etmek zorunda kalmadan az bir zaman önce Almanya'da çıkan *Tanrı Lütfunun Bedeli* adlı kitabında Dietrich Bonhoeffer'in yaptığı yoruma geliyor. Magnus, Lothar'a bu yazardan sayfalar okuduğunda, onun yalnızca bir metin dinlemediğini ama tanımış, saygı ve hayranlık duymuş olduğu bir adamın, "pahalı olan Tanrı lütfunun" üzerinde pazarlık olmaz bedelini hayatıyla ödeyen bir ölümlünün sözlerini dinlediğini biliyor. Tanrı lütfunun ağır bedelini, Führer'in içinde, üç hafta sonra intihar edeceği *bunker*'den[1] verdiği bir emir üzerine, bir toplama kampında tan vakti kurulan darağacında, ipin ucunda, henüz olgunluk, düşünme ve aşk çağındayken hayatıyla ödeyen bir adamın. Magnus, artık hayatta olmayan bu dostun sesinin önünde silinmek ve Lothar'ın bu dost ve hoca ile konuşmasını sağlayabilmek için sesine nötr bir ton vermeye çalışıyor. Bir yandan kendini okumaya verirken, diğer taraftan da yaşlı adamın, dinlerken *tınısı* derece derece değişen, belli belirsiz iç çekişlerle kesilen nefes alıp verişlerini dinliyor – bir duygulanma, bir onay ya da bir uyuşmazlıktan ziyade, yazarın izinden giden bir düşünce açığa vuran ve zaman zaman, bir sözcüğün, bir fikrin, bir arzunun, aniden beliren bir anlamın etrafında duraklayan iç çekişler. Ya da Bonhoeffer'in konuya çok uygun düşen, yargıçlığa kalkışmamak çağrısını yansıtan şu cümlesi gibi: *"Eğer, yargılarken, benim için asıl önemli olan kötülüğün yok edilmesi olsaydı, kötülüğü, benim için gerçekten tehdit oluşturduğu yerde arardım: bizzat kendimde."*

[1] Almanların II. Dünya Savaşı sırasında inşa ettikleri zırhlı yeraltı sığınağı. (Ç.N.)

DIETRICH BONHOEFFER

– 04.02.1906'da Breslau'da doğdu. Psikiyatri ve nöroloji profesörü olan Karl Bonhoeffer ile, kızlık soyadı von Hase olan Paula'nın (toplam sekiz tane olacak) çocuklarının altıncısı.

– 1923-1927: Tübingen'de, ardından Berlin'de ilahiyat eğitimi.

– 1927: Berlin'de *Sanctorum communio.*[1] *Kilise sosyolojisi üzerine dogmatik bir araştırma* başlıklı doktora tezini savunur.

– 1928 –1929: Barcelona'daki Alman Protestan Kilisesi'nin papaz yardımcısı.

– 1930: *Davranışlar ve Varlık* başlıklı yeterlilik tezini yazar.

– Eylül 1930-Haziran 1931: Amerika Birleşik Devletleri'nde (Union Theological Seminary'de) eğitim bursu.

– 1931: Chalottenburg'daki Technische Schule'de öğrenci papazı. Eylül ayında, Cambridge Ortodoks (evrensel kiliseler) konferansına katılır (World Alliance for Promoting Friendship through the Churches nezdinde sekreter seçilir). 15 Kasım'da Berlin Aziz Matthaüs Kilisesi'nde papazlığa atanır.

[1] Azizlerin *communio*'su. (Ç.N.)

– 1933: Hitler yönetime gelir. D. Bonhoeffer, Almanya'nın bir kurtarıcı gibi karşıladığı bu Führer'in tamamen kötü niyetli bir şeytan olduğunu hemen anlar ve tehlikeyi "Şef imajı yoldan çıkarıcı bir şeytan imajına kayıyor... Çok yüceltilen şef ve görevi bir Tanrı karikatürüne dönüşecek," diyerek halka ilan eder. Aynı şekilde, ırk düşmanlığı ile Yahudilerin maruz kaldıkları, bu arada Yahudi babadan doğma Hıristiyanlara da yayılan zulme dikkat çeker. "Yahudi-Hıristiyanların topluluktan dışlanması, İsa'nın kilisesinin özüne aykırıdır. (...) Kilise, aynı soydan olanların camiası değil, kutsal kitabın çağırdığı yabancıların camiasıdır. Tanrı'nın halkı, diğerlerinin hepsinin ötesinde bir birliktir.(...) [7 Nisan 1933'te yayınlanan] 'Ari ırk üzerine paragraf', bir mezhep sapkınlığıdır ve kilisenin özüne aykırıdır." (Ağustos 1933'te kaleme alınmış olan el ilanı)

– Ekim 1933-Nisan 1935: Londra'da Kilise ile ilgili bakanlık görevi.

– 1935-1937: Nazi iktidarı ile işbirliği yaparak tamamen bozulmuş olan Alman Kilisesi'nden ayrılan İman Kilisesi tarafından kurulan papaz okullarından, önce Zingst'dekini, sonra Pomeranya'da bulunan Finkenwalde'dekini yönetir. Üniversitede ders verme yetkisi 1936'da elinden alınır.

– 1937: *Nachfolge* (Tanrı Lütfunun Bedeli) başlıklı eserinin yayınlanması. Ekim ayında, Gestapo papaz okullarını kapar: Finkenwalde'de ders almış birçok eski öğrenci tutuklanır.

– 1938: Ludwig Beck'in etrafında örgütlenen ve Hans Oster, Wilhelm Canaris, Karl Sack'ın katıldıkları askerî direniş çevresiyle ilk temaslar... Erkek kardeşi Klaus Bonhoeffer, kayınbiraderleri Rüdiger Schleicher ve Hans von Dohnanyi de aynı şekilde iç direnişe katılırlar. "Şeytani bir gerçek var. Özelliği, gerçek olan her şeyi, gerçek görüntüsü altında yadsımaktan ibaret. Bu

gerçek, hakikate ve Tanrı tarafından yaratılan ve sevilen dünyaya duyulan kinle besleniyor. Savaşın etrafındakileri aldatmaya zorladığı kişiye yalancı dersek, yalan, ahlaki bir geçerlilik ve doğası ile tamamen çelişen bir haklılık kazanır."

– 1939: Finkenwalde'deki papaz okulu tecrübesinden esinlenen kitabının yayınlanması – *Topluluk Hayatından*. Londra'ya gider, sonra Amerika Birleşik Devletleri'ne, ama kalış süresini kısa keser ve son gemiyle, savaşın ilanından hemen önce Almanya'ya geri döner.

– 1940: Topluluk önünde konuşma yasağı ve her yer değiştirişinde polise bilgi verme zorunluluğu. Ancak ölümünden sonra, dostu Eberhard Bethge sayesinde yayınlanacak olan büyük eseri, *Ahlak* üzerine çalışır. Siyasi direniş hareketine aktif bir şekilde katılır.

– 1941-1942: Yayın yasağı. Direniş eylemleri çerçevesinde İsviçre'ye, Norveç'e, İsveç'e birçok yolculuk yapar (Ortodoks evrensel kiliseler ile ilişkiler kisvesi altında). Kasım 1942'de Maria von Wedemeyer ile nişanlanır.

– 1943-1945: 5 Nisan 1943'te Gestapo tarafından, kız kardeşi Christine ve kayınbiraderi Hans von Dohnanyi ile birlikte tutuklanır ve Tegel askerî cezaevine konulur. Ağustos 1944'e kadar okumaya, çalışmaya, yazmaya devam eder – mektuplar, notlar, proje taslakları... "Şimdi, dualarımda, yalnızca özgürlük diliyorum. Hıristiyanlıkla hiç ilgisi olmayan bir boyun eğmişlik var. Biz diğer Hıristiyanların, biraz sabırsızlık ve özlem, önüne geçilmez, büyük bir özgürlük, dünyevi mutluluk ve etkili olma arzusu duymaktan, bu şekilde, doğaya aykırı olana direnmekten ötürü utanacak bir şeyimiz yoktur." (18.11.1943 tarihli cezaevi mektubu)

– Von Stauffenberg'in, 20 Temmuz 1944'te Hitler'e karşı giriştiği suikastın başarısızlıkla sonuçlanmasının

ardından, Gestapo, D. Bonhoeffer'in komployа karıştığını kanıtlayan belgeler bulur. Erkek kardeşi Klaus ve kayınbiraderi Rüdiger Schleicher de tutuklanırlar. Bonhoeffer, 8 Ekim 1944'te, Gestapo'nun Berlin'deki Prinz-Albrecht Strasse yeraltı hapishanesine nakledilir; 7 Şubat 1945'te Buchenwald toplama kampına, sonra Regensburg ve en sonunda da Flossenburg toplama kamplarına sürülür.

– 9 Nisan 1945'te, General Hans Oster, Amiral Wilhelm Canaris, Avukat Theodor Strünk, Yargıç Karl Sack ve Yüzbaşı Ludwig Gehre ile aynı zamanda idam edilir. Hans von Dohnanyi, Sachsenhausen'da, Klaus Bonhoeffer, Rüdiger Schleicher ve bir diğer işbirlikçi, F.J. Perels Berlin'de öldürülür.

"Bu son yıllarda, ölüm fikrine iyiden iyiye alıştık. (...) Her ne kadar, bir bıkkınlık olduğunu kimse inkâr etmiyorsa da, ki bunun yerleşmesine hiçbir şekilde izin vermememiz gerekir, ölmeyi istediğimizi söylemek doğru olmaz. Vazgeçmek için, fazla meraklıyız: Once, kırılan hayatlarımızın neye yaradığını görmek isteriz. Ölümü yüceltmiyoruz, çünkü yaşam bizim için çok değerli. [...] Hayatı hâlâ seviyoruz, bununla birlikte öyle sanıyorum ki, ölüm artık bizi şaşırtamaz. Savaş tecrübelerinden beri, ölümün bizi ansızın, kazara, işin özünden uzakta vurmamasını, ama yaşamın dolu doluluğu içinde ve bir amaç uğruna vurmasını istediğimizi itiraf etmeye ancak cesaret ediyoruz. Koşullar değil, bizzat biz kendimiz, ölümümüzü tamamıyla rıza gösterilmiş bir ölüm yapacağız." (1942'nin sonunda yazılmış)

21. Parça

Bir gün nihayet, Peggy'nin terk ettiği evinin önünde çöpe attığı, kendisininse çöpten çıkarıp almış olduğu saten masa örtüsünü kuru temizlemeye götürmeye karar veriyor. Onu eve geri getirdiğinde, kuru temizleme o saten parlaklığını ve fildişi rengini geri verebilmiş mi diye görmek için örtüyü açıyor. Şarap ve sos lekeleri kaybolmuş, ama bütünüyle değil, lekeler, soluk pembe ve kehribar renkli, belli belirsiz halkalar halinde kumaşın kendi motiflerinin üzerine dağılmışlar. Bu lekeler, sabah sisinin içinde zar zor görülen solmuş çiçekleri, belli belirsiz açan çiçekleri çağrıştırıyorlar.

Magnus, bu çiçeği andıran gölgeleri uzun zaman inceleyip parmağının ucunu etraflarında, kesin belli olmayan sınırlarında dolaştırdığından, ertesi gece onları rüyasında görüyor.

Peggy'yi rüyasında, son karşılaşmalarındaki gibi görüyor: açık renkli ve dökümlü, yer yer minicik çiçekler ve kelebeklerle süslü elbisesinin içinde. Sonra ansızın, Peggy'nin arzusuyla yandığı ergenlik çağı rüyalarında olduğu gibi, onu sallanırken, daire çizerek dönerken –gittikçe daha hızlı değil ama daha geniş dairelerve elbisesi hafif hafif, önden arkaya, arkadan öne havalanmaya, geniş taç yaprakları gibi açılmaya başlarken görür. İşte şimdi dalgalanıyor, bu minik çiçekler ve böcekler serpiştirilmiş elbise, yarı beline kadar yukarı

kalkmış dalgalanıyor, beyaz karnın, narin kalçaların, çıplak poponun etrafını, hoş bir ışıkla sararak. Cinsel organ, eskiden olduğu gibi, güneşi andıran bir diken değil ama sayısız taçyaprağı kapalı duran bir şakayık biçiminde.

Ve işte, çiçekler kumaştan ayrılıyor, kelebekler uçuşmaya başlıyor ve yavaş yavaş dans ediyor; elbise buhar olup uçuyor, çıplak kadının belinin çevresinde yalnızca, turuncumsu sarı çiziklerle damar damar, süt renkli bir hale kalıyor. Göğüsleri güzel, küçük ama mükemmel bir yuvarlaklıkta, uçlarını çevreleyen halkalar taze fındık renginde ve meme başları da fındık tanesine benziyorlar. Teni, küçük kızıl çillerle benek benek, tabii bunlar kelebek kanatlarındaki benekler değilse.

Şakayık, bir taçyaprağı ürpertisi içinde, hafifçe aralanıyor. Rüya da burada, böyle yarıda kalarak bitiyor.

Hayır, rüya bitmiyor, yön değiştiriyor, değişiyor. Peggy kayboldu ya da daha çok görünmezliğin sınırında bedeni silikleşti, biraz masa örtüsünün üzerindeki tam çıkmamış lekelerin çiçek desenlerini anımsatan, belli belirsiz renkli bir tür gölgeye dönüşmesi gibi. Yalnızca şakayık duruyor, hafifçe aralanan, sonra yeniden kapanan bir yumruk misali. Yok, çarpan bir yürek misali.

Peggy'yi artık görmüyor, yalnızca boşlukta, süt rengi bir sisin içinde hızlı hızlı çarpan yüreğin varlığını seziyor. Ve bu bekleyiş içindeki yüreğin boğuk sesli, tekdüze atışını duyuyor. Rüyası görsel olarak çıplaklaştıkça, o denli sesli hale geliyor.

Birini rüyada görmek, bu kişinin de sizi hatırlayıp uzun bir sessizlikten sonra sizinle tekrar temas kurması için yeterli midir? Bilinmez ama şurası bir gerçek ki,

bir hafta sonra Magnus, Peggy'den bir mektup alır. Bütün bu aylar boyunca, evindeki, daha o zaman bile artık evi olmayan o "evindeki" akşam yemeğinde olanların içine dert olduğunu yazıyor Peggy. İçine dert olmuş – ama bunun tam olarak sebebi ne, diye soruyor kendi kendine: Tim'in ölümünden bu yana taşımakta olduğu utancı itiraf etmek zorunda kalmasından dolayı iki kat artan utancından dolayı mı, bu ölümde sorumluluğunun bulunmasından dolayı çektiği vicdan azabı mı, bu trajediye en ufak bir açıklama getirememesinden mi, ya da o gece Magnus varken meydana gelen ve hâlâ anlamadığı tuhaf olayın şoku mu? O ne hayaletlere ne de cinli, perili evlere inanıyor ama çok yoğunlaştıklarında, duyguların, iyi ya da kötü olsunlar, gücüne, heyecanın etkisine inanıyor, hele ki bu heyecan zorla bastırıldıysa, kimi düşüncelerin enerjisine inanıyor, hele ki bunlar şiddetle susturuldularsa. O zaman, bütün bu içine hapsettiği enerjiden patlayacak duruma gelen ten ve söylenmemişlerden, yalanlardan, korkulardan, pişmanlıklardan fazlasıyla örselenmiş olan yürek sonunda dayanamaz, söylenmeyecek, söylenmesi istenmeyen ne varsa, hepsini solukları tıkanana kadar haykırır. Evet, aylar boyunca, ders verdiği kurumdaki meslektaşlarının ve öğrencilerinin önünde bir şey belli etmemeye çalışarak bu şaşkınlığın verdiği sersemlik içinde yaşadı. Ama üç gün önce, onu canından bezdiren bu yük üstünden kalktı, sürekli olarak yüreğini daraltan iç sıkıntısı bir anda hafifledi. Bunun neden ve nasıl olduğunu bilmiyor ve bilmeye de çalışmıyor. Yalnızca kendinde bu değişimi, bu hafiflemeyi, rahat soluk almaya başlayışını gözlemliyor. Ama, olanların hiçbirini –Tim'in ölümündeki sorumluluğunu, ondan nasıl gitgide daha fazla soğumuş olduğunu, bu soğumanın tiksintiye, sonra soğuk, ölümcül bir nefrete dönüştüğünü– unutmadan, inkâr etmeden, yadsımadan. Aş-

kın bu şekilde yavaş yavaş biçim değiştirip çirkinleşmesini hiç yaşadınız mı, diye Magnus'e soruyor ve ardından da hemen, bunun hiç başına gelmemiş olmasını ve de hiçbir zaman gelmemesini dilediğini ekliyor.

Sonra, şu üç günde, diye devam ediyor mektubunda, bana öyle geliyor ki, on yıllardır alamadığım yolu aldım. Hayata yeniden başlama, olanları geride bırakıp geleceğe doğru bakma hissi, suçunu artık gizlemeye çalışarak sırtında değil, yarasının ölümcül olduğu kesin ama kurtarmaktan yine de ümidini kesmediği küçük bir hayvanı taşır gibi kollarında taşıyarak.

Ona bütün bunları söylemek ve içinde, onu çıldırtacak, eritip bitirecek kadar alev alev yanmakta olan deliliği, bilerek ya da bilmeyerek akkor haline getirdiği için teşekkür etmek üzere bugün bu mektubu yazıyor ve önemi yok, diye ekliyor, eğer anlattığı *bütün bu şeyler* Magnus'e karışık görünüyorsa, ona bunları bildirmek istemişti sadece.

Sonunda Peggy, Magnus'e, bir gün Viyana'ya gelmek isterse, onu tekrar görmekten mutlu olacağını söylüyor. Hatta konuklarını ağırlayabilmek için oldukça geniş bir daire kiralamış olduğunu bile belirtiyor.

Mektubu, hem sıcak hem de çok açık olmayan bu davetle son buluyor. Magnus daveti açıklığa kavuşturmakta gecikmiyor, hemen bir sonraki ay Viyana'ya gitmeye karar veriyor.

Bir gri, Çin sığırı
Yatmış ahırında
Geriniyor
Ve aynı anda
Bir Uruguay sığırı
Kafasını çeviriyor görmek için
Birinin kımıldayıp kımıldamadığını.
Uçuyor ineklerden birinin sonra
diğerinin üzerinden
Gündüz ve gecenin arasından
Sessizce yapan kuş
Yeryüzü turunu
Ve hiçbir zaman Yer'e dokunmuyor
Ve hiçbir zaman durmuyor.

Jules Supervielle,
"Bir gri, Çin sığırı...",
Masum Forsa

22. Parça

Birbirlerinin karşısında ilk defa çıplak kaldıklarında Magnus, yer ayaklarının altından kayıyormuş gibi hissetti. Vaktiyle kurduğu tüm düşler, bir anda koca bir blok halinde üst üste yığıldılar ve en nihayet karşılaşılan gerçeği kırıp tuzla buz ettiler. Peggy'nin vücudu onun için zaten öylesine tanıdıktı ki, onun aniden gözlerinin önüne serilen çıplaklığı Magnus'e çok saçma göründü, onu fena halde sarstı. Ve Peggy'ye duyduğu cinsel arzu, iktidarsızlığa dönüşecek kadar çığrından çıktı. Kendi bedeni iflas etti.

Magnus yatakta Peggy'nin tam karşısına yatmış, ona bakmaya, onu okşamaya zorlukla cesaret ediyordu. Gözünün önüne bir pus tabakası geliyor, Peggy'nin Magnus'ün düşlerini süslemiş olan çıplak hayalleri, kendini ona sunmakta olan karşısındaki gerçek görüntünün üstüne gelip oturuyor, bunlar Peggy'nin teninin üzerinde onu dokunulmaz hale getirerek dalgalanıyorlardı. Peggy, onun elini aldı ve göğsünün üzerine koyup orada tatlılıkla tuttu. Hiçbir şey söylemiyordu, Magnus'e gülümsüyordu, onu kımıldayamaz hale getiren ve titreten heyecanın yatışmasını bekleyerek. Ama bu heyecan artmaya devam etti. Magnus, elinin ağırlaştığını, neredeyse Peggy'nin göğsüne kaynadığını hissediyordu. Ve dokunma duyusu, duyma ile karıştı, elinin ayasında kalp çarpışları duyuyordu ve bu vuruşlar, kulak kesilmiş, yankılara odaklanmış tüm bedeni-

ne yayıldı. Yüksek ateşe tutulmuş gibi tir tir titriyordu.

Elinin ayasında atan, kanında çarpan bu yürek, artık yalnızca Peggy'ninki değildi, bu sesi çıkaran yeni, bambaşka bir yürekti – May'in kalbi, oraya anlaşılmaz yankılar yolluyor, bir çağrı, bir hatırlatma gönderiyordu.

May'in ölümünden sonra, başka kadınlarla birlikte olmuştu ama hiçbiri anılarının böyle güçlü bir şekilde yeniden canlanmasına neden olmamıştı. Kısa süreyle arzulanmış, pek az ve çok gelip geçici olarak sevilmiş kadınlar; yarını olmayan, zevkini tatmin edip unutmasına yardımcı olan sevgililer, on yıl boyunca günlerini şenlendirmiş, ölmez kadının yanında lafını bile etmeye değmeyecek kadınlar; May'in arkadaş, sevgili ve ortak olarak yeri doldurulamazdı. O yer, çok yukarılara yükselmiş, erişilmez olmuştu: orada yukarılarda, gökyüzünün çıplaklığında, boşluğun maviliğinde, sessizliğin ve küllerin korkunçluğunda.

Oysa May'in gönlündeki bu tartışılmaz yeri, işte bir anda sallanmaya başlamıştı ve yıllardır içini kemiren soruya –"May, beni sevdi mi? Ya ben, ben onu sevdim mi? Ben bugüne kadar birini hiç gerçekten sevdim mi?"– Magnus bir yanıt aldı: içe sinen, samimi bir evet. Sessizce, uzun uzun ağladı. Ve akan gözyaşları çarşafı, Peggy'nin saçlarını ıslattılar, avucunun içini dolduran ve teninde atan uğultuyu da ıslattılar, bu uğultuyu biraz şırıltılı hale getirerek. Peggy, yüzünü onunkinin çok yakınına yaklaştırdı ve Magnus'ün gözlerini öptü, sonra küçük bir kedi gibi gözyaşlarını yaladı. Diliyle böyle lık lık yaparken güldü, sonra bir şarkı mırıldanmaya başladı.

O zaman yeni yürek, bu sefer başka, öncekilerden daha boğuk sesler çıkardı; bunlar, uzaktan, Magnus'ün çok küçük yaşlarından gelirlermiş gibi çok zor fark edilen, pek hafif ses dalgaları halinde yayılıyorlardı.

Doğumundan bile önceki zamanlardan belki, annesinin bedenindeki sıvı gecenin içinde, bedeninin yavaş yavaş biçimlenmeye başladığı zamanlardan.

Ve uyuyakaldı, eli Peggy'nin göğsünün üzerinde öylece kalakalmış halde. Uyandığında içindeki bütün yankılar susmuştu, elini kolunu bağlayan düşüncelerin bir tanesi bile yoktu ve arzusu tamamen özgürdü. Bu sefer vücudu, arzusunu tatmin etmekten geri kalmadı.

Bu olayın üzerinden yıllar geçti ama Magnus'ün beynini, hâlâ, hiç sönmeyen bir kandil alevi gibi yakmaya devam ediyor. Olayın tam tarihini ve nerede geçtiğini söyleyebilir - 1974 yılının bir haziran akşamında, Peggy'nin Viyana'daki dairesinde. Ama bu olay, uzun zaman akıldan çıkmayan, sonra unutulan, nihayet yavaş yavaş tekrar canlanan ama bir kez daha örselenip yitirilen eski bir cinsel arzunun yeniden ortaya çıkmasından ibaret olduğundan, Magnus onu zamanın dışında gibi hissediyor, hem uzak hem çok yakın, ama her zaman canlı.

Dover yalıyarında meydana gelen dramdan bir daha hiç söz etmediler ve Magnus de, kendi geçmişinden pek konuşmuyor. Her ikisi de zamanın onlara yüklediklerini kendi içlerinde, paylaşmadan taşıyor; inkâr edilen, silinen bir şey yok ama biliyorlar ki, her şeyi anlatmak istemek boşuna, ne kadar yakın olunursa olunsun, bir başkasıyla, onsuz, onun dışında yaşanmış olanı, bu ister bir aşk, ister bir kin olsun paylaşmak mümkün değildir. Onların paylaştıkları, içinde bulundukları an ve karşılıklı geçmişleri, bu sevinç ve mutlulukla dolu, ışıltılı şimdinin koruması altında sessizce süzülüp duruluyor.

Augustinler Kilisesi'nde, ölülerin gömüldüğü yeraltı mahzenine gittikleri gün, içlerinde Habsburglara

ait kalplerin bulunduğu kavanozlara bakarken, bu, bütün ayrıntılarını, yoğunluklarını ve çelişkilerini doğru bir şekilde dile getirmenin imkânsız olduğu tüketilmiş tutkuların etrafında örülü ölümcül sessizlik, onlara birden çok dokunaklı geldi. Soluk bir ışıkla yıkanan ve demir bir parmaklıkla muhafaza altına alınmış küçük bir musandırada değişik boyutlarda, oymalı gümüşten elli kadar kavanoz, üst üste, iki yarım daire halinde, yan yana dizilmişler. Bir zamanlar canlı olan ve imparatoriçe göğüslerinde ve kudretli imparator gövdelerinde gururla çarpmış kalpler. Şiddetle, yine korkular ve öfkelerle, kıskançlıklarla, hayaller ve üzüntülerle, utançlar ve umutlarla çarpmış kalpler. Bu, altının, çeliğin, görkemin ve kanın içinde, sırayla Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu'na damgalarını vurmuş olan hükümdar kalplerinden geriye, boşluğun etrafında nöbet tutmaya devam eden, formaldehit içinde buruşmuş bir yaşlı kaslar bölüğü kalmış. Yaşayanlar da, bellekleri nin gizli bir köşesinde az çok bitmiş aşklar, kinler, sevinçler ve acılarla dolu kutular saklıyorlar.

Magnus, Peggy ile olan ilişkisinin ilk iki yılında, hastalığı dolayısıyla iyice güçten düşen Lothar'la mümkün olduğunca çok vakit geçirebilmek için sık sık Londra'ya geri döndü.

Gitgide görme yeteneğini ve sesini kaybeden, hemen hemen bunlar kadar yürümesi de zorlaşan Lothar, günlerini çalışma odasındaki pencerenin yanındaki koltuğunda oturarak geçiriyordu. Ama, maruz kaldığı bütün bu acizlikleri, insanı isyan ettiren büyük mahrumiyetler gibi görmek şöyle dursun, sabrını bileyen bir güce dönüştürdü. Kötürüm olmasını, derin bir sabır, olacağa boyun eğen bir bekleyiş, hiçbir şey beklemeyen, öyle değilse bile ne olacağını bilmediği bir bekleyiş içinde karşıladı. Onun bu, tamamen uzun bir medi-

tasyona dönüşmüş hareketsizliğinde büyük bir huzur seziliyordu.

Lothar bu konuşamadığı dönemde içindeki sessizliğin acı tadına vardı, ki orada sözler çözülüp her sözcük yeni bir etki ve geniş bir yankı bulmaktaydı. Hem onun sessizliği capcanlıydı. Körlüğünde, bir başka görme şekli keşfetti: görünenin arkasındakini görmek. Neredeyse tamamen cansız ellerine ve kör yüzüne bir aydınlık yayıldı. Özellikle gülüşüne bir ışıltı geldi. Çalışma odasına biri girdiği anda, yüzünü bu, kim olduğunu, o kişi daha bir kelime etmeden, kapıyı açma şeklinden, ayak seslerinden bildiği ziyaretçiye çeviriyor ve ona gülümsüyordu. Bu gülümseme çok şey söylüyordu – artık sözcüklerle ifade edemediği her şeyi. Üstelik bu had safhada yoğunlaştırılmış, hiçbir şey kalmayana kadar arındırılmış "her şey", ruhunun en derinindekileri tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyordu: kendisini düşünmeyen bir iyiliğin zekiliği ile edebi.

Bedeninin dilsiz gecesine hapis olsa da, aslında Lothar çok kimseyle diyalog halindeydi: yaşayanlarla, ölülerle, kendi kendisiyle ve daha da çok, varlığını, içinde yavaştan, ama bununla birlikte çok güçlü bir şekilde hissettiği o bilinmeyenin parçasıyla.

Bir akşam, bu bilinmeyenin parçası Lothar'ı, görünenin öbür tarafına hepten çağırdı. Magnus orada değildi, ancak toprağa verileceği gün geldi.

Cenaze töreninde konuşmayı Erika'nın kocası yaptı; Lothar'ın, son günlerinde, üzerinde çok sıklıkla durmuş olduğu İncil'den iki metin etrafında konuşmasını geliştirdi – Kralların ilk kitabından, Peygamber Elie'nin Horeb'e doğru çıktığı, 19. bölüm ile Matta İncili'ndeki "Dağ Üzerine Vaaz". Düşünceyi yüz seksen derece dönüş yapmaya zorlayan, inancı radikal bir biçimde göz açmaya, safsatalardan kurtulmaya ve bu dinî kopmadan doğacak eylemi, esneklikle olduğu kadar kararlılıkla, tutarlılıkla olduğu kadar gözüpeklikle hareket

etmeye davet eden iki metin.

Cenaze töreninin ertesi günü, Myriam Magnus'e, sicimle sıkı sıkı bağlanmış bir kutu verdi. "Bunu şimdi açmayın," dedi, utangaç ve huzursuz insanların o sert ve aceleci tavrıyla, "evinize varana kadar bekleyin. Bunu sizin için yaptım, yalnız sizin için." Magnus'ün şaşkın bakışları karşısında, açıkladı: "Bu bir sanat eseri değil, ondan çok daha fazla bir şey. Ya da tam tersi... bilmiyorum." Sonra, Magnus, bu esrarlı hediye için ona teşekkür etmeye hazırlandığından onu durdurdu: "Hayır, bana teşekkür etmeyin. Bana teşekkür etmek mi yoksa çıkışmak mı gerektiğine karar vermeden önce, söz konusu olan şeyin ne olduğunu görmeyi bekleyin. Ama, rica ederim, Londra'yı terk etmeden önce açmayın. Ve ondan hiç kimseye, özellikle anneme ve babama söz etmeyin." Bu sözlerden sonra, kaçıp gitti.

Magnus, Myriam'ın arzusunu yerine getirdi ve paketi, onu Viyana'ya götüren uçağa binmeden açmadı.. Ama paketi aralamasıyla kapatması bir oldu. Bütün yolculuk süresince, koltuğunda hiç kımıldamadan, bakışı pencereye çevrili ve elleri, dizinin üzerinde duran kutunun etrafında sımsıkı kenetli vaziyette oturdu.

Aşağıda, deniz, içinden yeşil damarlar geçen bir çelik grisi renginde. Sonra, minyatür şehirleri ve köyleri, dikdörtgen şeklinde bölünmüş, kahverengi veya sarı tarlaları, koyu renkli ve sık ormanları, ışıl ışıl su birikintileri ve gümüş gibi parlak gri kurdeleler misali küçücük görünen gölleri ve ırmaklarıyla toprak. Sonra, ak ve kara dağlardaki, sessiz, tehditkâr bir güçle dolu, kaya kaosu. Ve kimi zaman hepsini örten, kimi zaman ise bakışı baş döndürücü yarıklarda yutmak için yırtılan bulutlar.

Bir de, karton kutunun içinde, Lothar'ın ölü yüzünün maskesi.

"Sana Lothar'ı tanıştırayım, kardeşim," demişti Thea.

Lothar, reddedilmiş, adı anılmayan kardeş; bir sürgün. Nereden çıktığı belli olmayan bir yabancı.

"Ermiş bir adamın yaşamı, vermekten çok Allah'tan almaktan, sahip olmaktan ziyade dilemekten, dindar geçinip dinin gereklerini körü körüne yerine getirmekten ziyade dini anlayıp benimsemekten ibarettir," diye beyanda bulunuyordu Martin Luther.

Lothar Schmalker hiçbir şeye sahip olmadı ve olmayanını bile bol bol verdi.

"Önümüzde zor günler var. Ama artık bana ne olacağının bir önemi yok. Zira ben, dağın zirvesine kadar çıktım. Ve artık endişe etmiyorum. Herkes gibi, ben de uzun yaşamak isterim. Uzun yaşamanın bir bedeli var. Ama bu artık benim umurumda değil," diye ilan etmişti Martin Luther King, cinayete kurban gitmeden önceki gün.

Protestan Papazı Lothar Benedikt Schmalker, uzun yaşamın bedelini, o dağa, karanlık yamacından çok yavaş yavaş tırmanarak ödedi.

"İnsanların değil, Tanrı'nın elleri arasında olduğumdan emin olmak zorundayım. O zaman her şey ko-

laylaşır, en büyük mahrumiyetler bile. [...] Onemli olan, başıma ne gelirse gelsin inancımı kaybetmemektir..." diye yazmıştı, tutuklu Dietrich Bonhoeffer.

Lothar Benedikt, hastalığını Tanrı'nın -boş- elleri arasına bırakmıştı.

"Tanın siyah sütü...
Havaya bir mezar kazıyoruz..."

"Bütün bu yıllar boyunca, senden en küçük bir haber almadan..." demişti Lothar, Magnus'e.

Bundan böyle, habersiz bırakan Lothar olacaktı.

23. Parça

Magnus'ün Viyana'da hissettiği iç sıkıntısı, Lothar'ın ölümünden sonra daha da artar. Şehrin çekici olduğu muhakkak, hatta şehrin atmosferinde öyle insanı sarıveren bir melankoli ve mutçuluk, tutuculuk ve aldırmazlık, aksilik ve alaycılık, kibarlık ve kibir karışımı vardır ki büyüleyici bile görünebilir. Viyanalılara eleştiri yöneltmenin bir gereği yoktur, zira bunu onlar bizzat kendileri, iğneleyici olduğu kadar da ince bir şekilde pek güzel yaparlar. Ama Magnus, bazen, şurada burada, sokakta, tramvayda, kafelerde kulak misafiri olduğu konuşmalarda, Nazizm'in büyük kahramanlık destanı için birtakım özlem kırıntıları sezinler. Peggy ise bu kuşkulara hiçbir şekilde kapılmamakta, bu şehirde kendini iyi hissetmektedir ve oradaki kalış süresini sonsuza kadar uzatabilir. Yine de, Viyana'da yedi yılını doldurduktan sonra başka bir ülkede öğretmenlik görevi aramaya başlar ve Roma'da bir iş bulur.

Magnus, taşınmalardan önceki, zamanın anlamını yitirdiği, evin düzeninin altüst olduğu, alışkanlıkların bozulduğu bu karışıklık ve belirsizlik dönemlerini sever. Günbegün, eşyalar kartonların içinde ortadan kaybolur ve kutular, ayak seslerinin ve sesin farklı yankılanmaya başladığı dairenin duvarları boyunca yığılır. Yerleşilecek olan yeni ülke için merak artarken terk edilmeye hazırlanılan yer, bir anda geçmiş güzel günle-

rin özlemiyle dolar; insan zıt duygular içinde bocalar, gönül bir burasını bir orasını ister ve zamanı dolmuş ile bilinmeyen arasında köprü olan şimdiki zaman, tatlı bir coşkunluk içinde ürperir.

Yazın bu son demlerinde, günler hâlâ uzun ve akşamlar ılık. Bir öğleden sonra, saat beşe doğru, Magnus toplanmanın bitmesi şerefine bir şişe şampanya getirir. Kutuların üzerine, fildişi renkli, pembemsi ve turuncuya çalan belli belirsiz çiçeklerle hareli saten masa örtüsünü serer ve iki kadeh ile Peggy'nin pek sevdiği çeşitli pastalarla dolu bir tabak koyar. Sedef gibi parlak, hafif kokulu bir gül de, cam bir vazonun içine yerleştirilmiştir. Bu gül cinsinin, Schneewittchen, Pamuk Prenses diye güzel bir ismi var; Aysberg dendiği de oluyor. Sırtı şişeye dayalı yavru ayı Magnus de dekorun bir parçası. Biraz eskidi, başı hafifçe omuzlarından birine doğru sarkıyor, somağının yünü keçe gibi, kulaklarındaki ve patilerindeki deri parçaları çatlamış ama gözleri, düğünçiçeklerinin tatlı parıltısını hâlâ koruyor. Boynunda artık fular yok, ama ucundan narçiçeği renginde, kadife, minicik bir torbanın sarktığı ince bir kurdele var.

O, yalnız dekorun bir parçası olmakla kalmıyor, adaşının tüm hayatına olduğu gibi, bu yola çıkma partisine de ortak oluyor. Saten masa örtüsüne gelince; burada, Londra'daki evde geçen can sıkıcı veda yemeğini hatırlatmak için değil, şimdi tamamen gerçek olan bir aşk hayalinin üzerine aralanan bir gözkapağı olması sebebiyle bulunuyor. Saat geleceğin zamanıdır, hiçbir şekilde geçmiş ve onun hayaletlerinin zamanı değil.

Şampanya şişesi boşalınca, Magnus onu suyla doldurur ve içine, taçyaprakları alacakaranlığın ışığıyla hafif bir pembeliğe boyanan Schneewittchen'i sapından kaydırır. Pelüşü alıp bu sefer de bu vazoya dayar.

Sonra, ayı yavrusunun boynuna asılı küçük kadife torbayı çekip alır ve Peggy'ye uzatır. Peggy, küçük keseyi açar ve içinden bir yüzük çıkarır. Üzeri, ustalıkla zigzag şeklinde kertilmiş ve bu kertiklere kızıl parıltılı yakutlar kakılmış saf altından bir halka. Peggy, avucunun içindeki yüzüğü bir mücevhere değil de bir bitkiye ya da görülmemiş bir böceğe bakar gibi hayranlıkla seyreder. Magnus, halkayı alır ve Peggy'nin yüzükparmağına takar, ama bu parmak çok ince, ortaparmak da öyle: Bu durumda, işaretparmağını dener. Yalnızca bu parmağa altın yüzük bol gelmez. "Sonuç olarak," der Magnus, "işlevi her şeyi, en uzak mesafeleri bile işaret etmek olduğu gibi, sessiz olmaya da davet etmek olan bu parmak, yaşam boyu sürecek bir nişan alyansını da taşımak için son derece uygundur." Halkanın içine, "Sen"[1] diye yazdırmıştır. Bir tek kelime o kadar, Peggy'ye seslenirken çok sık kullandığı – "Günaydın, Sen", onu selamlarken söylemeyi adet edinmiş olduğu "Hoşçakal, Sen" ya da ona telefon ettiğinde dediği gibi, "Alo, Sen". Sen, yalnız ve yalnız Peggy'ye mahsus, arzuyla dolu ve büyük bir anlam yüklü isim, bununla birlikte, Magnus kendi aşk sevinci ile bizzat kendisi dalga geçtiğinden, içinde, bir parça alay barındıran kişi zamiri.

Peggy'ye yakınlardaki bir restoranda akşam yemeği yemeyi önerir, ama Peggy, oraya değil de uzun zamandır uğramamış olduğu, şehrin öbür yakasındaki Heiligenstadt Mahallesi'ne gitmeyi tercih eder. Yol oldukça uzundur, vardıklarında, çoktan hava kararmış, girdikleri lokantanın avlusundaki fenerler yakılmış ve kestane ağaçlarının altına yerleştirilmiş uzun, tahta masaların neredeyse hepsi dolmuştur. Peggy etrafı dikkatle araştırır ve avlunun dip tarafında, müşterilerin

[1] Protestanlar Tanrı'ya "Sen" diye hitap ederler. Magnus de Peggy'yi kendi tanrıçası olarak görüp biraz kendi aşkının büyüklüğüyle dalga geçerek ona "Sen" diye hitap ediyor. (Ç.N.)

kalkmak üzere oldukları küçük bir masa görür. Yarısaydam kırmızı çizikleri olan, altın yüzüklü işaretparmağıyla boş yeri gösterir.

Fenerler, ağaçların dallarının gölgesini, soluk, toprak sarısı bir sise dönüştüren, müşterilerin yüzlerini harelendiren, sürahilerdeki ve kadehlerdeki beyaz şarabı parlatan, biraz çiğ bir ışık yayıyorlar. Şarabın rengi parlak sarı, bal ya da altın sarısı saman parıltıları içinde derece derece açılıp koyulaşıyor.

Şarap, kadehlerde çın çın, ağızların içinde serin serin terennüm ediyor ve çok geçmeden, neşesini bulan birkaç gırtlakta en güzel şarkılarını söylüyor.

Magnus ile Peggy'nin yan tarafında oturan müşteriler, şarkılı türkülü bir sohbet içindeler, gürültülü kahkahalarla biten iki lakırdı arasında, halk türküleri söylemeye başlıyor, sonra *lied*'lere[1] geçiyor, romanslara atlıyorlar. Şarkı söyleyenlerden birinin, yaşla biraz boğuklaşmasına karşın, gür ve derin bir sesi var. Oradaki herkesin büyük bir zevkle dinlediği, bas bariton bir ses.

"Neyin var? Kendini iyi hissetmiyor musun?" diye sorar Peggy bir an dinlemeyi bırakarak. Magnus, karşısındaki bankın üzerinde, benzi atmış, bakışı bir noktaya sabitlenmiş vaziyette, kazık gibi dimdik oturmaktadır. Kendini toparlar ve, "Yok bir şey... şarap, sıcak... birden bir yorgunluk bastı üstüme," der. Kendini gülümsemeye zorlar ve ekler: "Susss, şarkıları dinle."

Bütün sesleri bastıran, hepsini gölgede bırakan sesin sahibine bakma ihtiyacına daha fazla karşı koyamaz. Yavaşça komşu masaya doğru döner, gözleri baritonu arar. İriyarı, yetmiş yaşlarında bir adam görür; adamın ince bir çelenk şeklindeki beyaz saçları, güneşten yanmış başının kelini daha bir ortaya çıkarmakta-

[1] Şarkı; özellikle Alman bestecilerinin, Alman ozanlarının şiirleri üzerine besteledikleri şarkılar. (Ç.N.)

dır. Magnus, adamın yalnızca dörtte üçünü görmektedir, burnuna bakar dikkatle. Bu burun kısa, çok düzdür. Ama bir burun ameliyat edilebilir, yeniden şekillendirilebilir diye düşünür Magnus. Adamın koyu renkli bakalit çerçeveli, dikdörtgen gözlükleri vardır. Magnus, gözlerini iyi seçemez, bir bıyıkla yarı örtülü olan ağzının biçimini de; kısa kesimli bir sakal olarak devam eden bu bıyık, burnunun altından çenesine kadar beyaz bir oval çizmektedir. Bu durumda, o da adamın ellerini görmeye çalışır. Adamın elleri yaşlılığın izlerini taşımaktadır, benek içindeki derilerinin altından damarları kabarmıştır ama genel görünüşleri, gözlemciyi afallatır: Bu eller kısa parmaklıdır ve tırnakları çok bakımlıdır.

Magnus ayağa kalkar ve garsonlardan birine doğru yönelir. Garsona, Schubert'in *Geist der Liebe* adlı şarkısını çok seven karısına bir sürpriz yapmak istediğini söyleyerek, bu sesi çok güzel olan adama şarkıyı bilip bilmediğini ve biliyorsa söylemeyi kabul edip etmeyeceğini sormasının mümkün olup olmadığını sorar. "Ah, şu Walter yok mu!" diye, gülerek bağırır, garson. "Hâlâ ne kadar güzel şarkı söylüyor değil mi, hem de seksenine merdiven dayamışken! Ama onda hâlâ sağlam olan yalnızca sesi değil, güzel kadınlara olan düşkünlüğü de hâlâ bir o kadar yerinde!" "Onu iyi tanır mısınız? Adı ne?" "Walter Döhrlich. Müdavimlerdendir, buraya sık sık gelir, bu mahallede oturuyor. Tamam, isteğinizi ona ileteceğim. Güzel bir yabancı için şarkı söylemek pek hoşuna gidecektir." Magnus, Peggy'nin yanına geri döner, Walter Döhrlich denen adamı en iyi görebileceği şekilde masaya oturur. Garson, adama yaklaşır ve kulağına bir şeyler fısıldar. Öbürü sırıtır, muhtemelen *Geist der Liebe*'nin ithaf edildiği güzel eşi arayarak çevresine bakınır. Sesini daha iyi

duyurabilmek için ayağa kalkar ve şarkıyı söylemeye başlar.

"Der Abend schleiert Flur und Hain/ In traulich holde Dammerung..."[1] Adam, kestane ağacından dökülen sarı ışığın içinde dimdik duruyor, ağzı kocaman, bir gölge ve yumuşaklık kuyusu gibi açılıyor. Ölüm kokan bir yumuşaklık. *"Die Baüme lispeln Abendsang / Der Wiese Gras umgaukelt lind..."*[2] Ekin eker gibi hareketler yapıyor havada, ağır ağır. Bir kan, dehşet, kül ekicisi. Magnus'ün gözünde, geniş fundalığın yakınındaki evin salonunda bulunan lal renkli kadife perde canlanıyor. Ve perdenin kıvrımları arasında küçük bir oğlan çocuğunun hayaleti görünüyor, belli belirsiz.

"Der Geist der Liebe wirkt und strebt..."[3] Etrafı beyaz bir oval ile çevrili karanlık ağız, büyüleyici sözlerle bir "aşka davet" şarkısı söylüyor. Onun büyük bir özenle telaffuz ettiği her sözcük, Magnus'ü canevinden vuruyor, çenesini ve yumruklarını, içinden gelen avazı çıktığı kadar bağırma isteğini bastırabilmek için sımsıkı sıkıyor. Bu sözcüklerin her birini, bu melodiyi, vakti zamanında çok sık duymuş olduğundan, o kadar iyi tanıyor ki - *Geist der Liebe,* Thea'nın en sevdiği şarkı.

Perde ağırlaşıyor, kıvrımları yarıklara, içlerinde binlerce siluetin titreştiği, kapkara veya lal renkli uzun çukurlara dönüşüyor. Peggy, lokantanın bahçesinde, kestane ağaçlarının altındaki bu beklenmedik konseri mutlu mesut dinliyor; bu ani nişanlanma akşamı, bağışlanma ve zevk dolu bir mutluluk; her anlamda bir bayram. Kadehini kaldırıyor ve onu dudaklarına götürmeden önce, Magnus'ünkiyle tokuşturup çınlatıyor. Kadehini yerine koyarken gülümsüyor, sol yanağında-

[1] "Akşam, örtüyor çayırların ve koruların üzerini / Alacakaranlığın mahrem ve yumuşak perdesini..." (Ç.N.)
[2] "Ağaçlar bir akşam şarkısı fısıldıyorlar / Tarlalardaki otlar yavaşça ürperiyorlar..." (Ç.N.)
[3] "Aşkın ruhu sarıyor her yanı..." (Ç.N.)

ki gamze çukurlaşıyor, ıhlamur yeşili gözleri parlıyor. Peggy, ilk arzulanan beden, ilk öpülen ağız, kaybedilen beden, yeniden bulunan, nihayet sarılınan ve sahip olunan, okşanan, keşfedilen ve hep arzulanan. Peggy, şehvet şarkısı, aşk şehvetinin ta kendisi.

"*Ein Minneblick der Trauten hellt / Mit Himmelsglanz die Erdenwelt.*"[1] Gece gibi karanlık ağız, şehvetli bir iç çekiş içinde, yavaş yavaş kapanır, kapandığına üzülürmüş gibi. Hiç kuşku yok ki, çelenk şeklindeki saçları ile sakalı beyaz, yaşlı bey şarkısını maharetle, tüm bahçeyi yavaş yavaş saran büyük bir coşkuyla, lokantadaki tüm müşterileri büyüleyerek söyledi ve nitekim birkaç neşeli "Bravo!" sesi ile kopan alkış tufanı başarısını kutluyor. Konser sonundaki bu gürültü, Magnus'ü bir anda ayıltır – perde kaybolur, belleği geri çekilir, ayağa kalkmış hisleri yatışır ve içindeki her şey sessizliğe bürünür. Herhalde yanıldı, karıştırdı, o kadar ki halüsinasyonlar görmeye başladı; bu *lied* meraklısı, yetmişlik dinç ihtiyar, SS'in eski Obersturmführer'i değil, olamaz, her ne kadar, doğru, aralarında insanın kafasında soru işaretleri oluşmasına sebep olan bazı büyük benzerlikler olsa da. Kaçak Dunkeltal, otuz yıldan fazla zaman önce, bir korkak gibi Veracruz Limanı'nda öldü. Magnus bu şekilde içini yatıştırıyor, şüphelerini dağıtıyor ve sonunda gerginliğinden kurtuluyor. Peggy'ye, "O, bu şarkıyı senin için söyledi," diyor ve ona, garsona gidip nasıl rica ettiğini anlatıyor. Ama bu ricasının gerçek sebebini açıklamıyor ve Peggy, bu sözde aşk oyunundan mutlu olup ışıl ışıl gülünce, kendini çok rezil hissediyor.

Yaşlı bas baritonun elde ettiği başarı, oturduğu masaya yeni bir canlılık getirdi; kahraman çok neşeli

[1] "Sevgilinin bir tatlı bakışı / Aydınlatır yeryüzünü göksel bir parıltıyla." (Ç.N.)

bir şekilde, sırayla herkesle kadeh tokuşturmakta. Artık ona, şarkısını söylediği süre zarfında gösterdiği büyük ilgiyi göstermeyen Magnus, ansızın Walter Döhrlich'in arkasına gelip dikilen bir adamı fark eder. Kırkına yaklaşmış, çok kısa ve fırça gibi dik dik kesilmiş kahverengi saçlı, yüzü tüysüz bir adam. Bu adam, bir elini şarkıcının omzuna koyar; bu hareketinde övünme kadar sevgi de sezilmektedir. Bir oğulun babasına duyduğu. Zaten de öyleler, birbirleriyle konuşmalarına bakılırsa. Klaus adlı bu adam ile Walter Döhrlich arasında öyle çok bariz bir benzerlik yok, buna karşılık Klaus ile Clemens Dunkeltal'in onun yaşlarındaki hali arasındaki benzerlik çok çarpıcı. Birinin zamanında daha çok açık renkli ve ince telli olan, buna karşılık diğerinin esmer ve gür olan saçları dışında, geri kalan her şey uyuyor: aynı iri beden, aynı baş duruşu, aynı kemerli burun ve ince dudaklı ağız, yay biçimli kaşlar arasındaki aynı dikine kırışık, aynı köşeli çene. Yaşlı Dunkeltal'in şimdi tepesi dazlak, burnu törpülenmiş ve çenesi iyi şekillendirilmiş bir sakalla ustaca yuvarlaklaştırılmış durumda, ama bütün bu tanınmama gayretine rağmen, eksik bıraktığı şeyler var – şarkı söylerken ses tonundaki dalgalanmaları ve konuşurken Alman aksanını değiştirmeyi unutmuş ve oğlunun zamanla kendisinin aynası haline gelmesi hususunda önlem almayı atlamış. Ve işte, onu, tam da bu en çok gurur duyduğu şeyler ele vermiş durumda, güzel sesi ve çok sevgili piçi, Berlin hayvanat bahçesindeki Klautschke.

Magnus'ün içinde büyük bir dinginlik var, sanki, bütün kızgınlığını ve heyecanını şarkı sırasında tüketmiş gibi. Şaşkınlığın ilk şokunu atlatmış durumda ama içinde bir an kaybolmuş olan şüphe, neredeyse inanca dönüşerek daha güçlü bir şekilde yeniden su yüzüne çıkmakta. Ama kesin emin olması için, kuşku götür-

mez, son bir delile ihtiyacı var. Peggy'ye, el çantasında bir parça kâğıt olup olmadığını soruyor. Peggy, küçük not defterinden bir sayfa koparıyor ve bir dolmakalemle birlikte ona uzatıyor. Magnus, bu kâğıdın üzerine birkaç satır yazıyor, kâğıdı dörde katlıyor, sonra Peggy'ye artık kalkmalarını öneriyor. Bir taksi çağırtıyor ve lokantanın önünde beklemeye başlıyorlar. Magnus, arabanın geldiğini görür görmez, dolmakalemi masanın üzerinde unutmuş gibi yapıyor, Peggy'ye onu taksinin içinde beklemesini söyleyerek aceleyle bahçeye geri dönüyor. Garsona bahşiş veriyor ve ondan, bir kere daha kendisi için Walter Döhrlich'e bir mesaj iletmesini rica ediyor. Sonra cereyan edecek sahneyi izlemek üzere, Döhrlichlerin masasına uzak olmayan ve alçak dallarının onu epey gizlediği bir kestane ağacının yanına geçiyor.

Garson katlanmış kâğıdı sahibine teslim ediyor, adam gülerek alıyor. Mesajı, şarkısından büyülenen esrarengiz güzelden gelen tatlı bir pusula olması gerektiğini ima ederek elinde sallıyor. Yaşlı soytarı kendini Orphee yerine koyuyor ve bütün masa matrak geçmeye başlıyor. Pusulayı açıyor, içinde yazılı olanlara çabucak bir göz atıyor. Göz atmasıyla suratındaki gülüşün donması bir oluyor, beti benzi atmaya başlıyor, yüzü sertleşiyor. Masadakiler bunun farkına varıyor ve şakalaşmayı anında bırakıyorlar. O başını birden yukarı kaldırıyor, çenesi titreyerek. Kâğıdı avucunun içinde buruşturuyor, sonra sert bir hareketle gözlüğünü çıkartıyor ve öfkeden kısılmış gözlerle çevresini araştırıyor. Ama bu, foyası ortaya çıkmış sahtekâr bakışında, aynı zamanda biraz da panik var. Clemens Dunkeltal'in, savaşın sonunda, kaçak olduğu zamanlardaki bakışı. Bakış, ses gibi, değiştirilemez, üzerinde hile yapılamaz bir imzadır. Magnus, aradığı delili bulmuştur. Görünmeden hemen oradan ayrılır ve hızla takside onu bek-

leyen Peggy'nın yanına koşar. Cebine atmış olduğu dolmakalemi ona iade eder. Peggy'ye, şehir merkezinde bir tur daha yapmak istediğini belirterek, şoföre, oturdukları mahalleden uzakta başka bir mahalleye gitmesini söyleme temkinliliğinde bulunur.

Olan bitenden hiç söz etmez, hâlâ olayın şokunun etkisinde – bir hortlak görmüş olduğu için değil, yaşayan ve ehlikeyif bir aşağılık tip, zamanın içinde, sonsuz bir açgözlülük ve utanmazlıkla her şekilde yolunu bulan bir kaba et yığını görmüş olduğu için. İnsan diye geçinen çok aşağılık bir tip. Magnus, henüz ne yapacağını bilmiyor, kâğıt parçasının üzerine alelacele çiziktirdiği sözcükleri, orada dile getirmiş olduğu, açık olmayan tehdide nasıl bir yön vermek gerekeceğini düşünerek kafasında evirip çeviriyor.

Bütün yol boyunca, Peggy'nin elini, insanlığın aydınlık ve güzel yanıyla bağlantıda kalabilmek için kendi elinin içinde sıkıyor.

Kısa Not

"Otuz yıldan fazla bir zaman önce ölmüş bir adam için, hâlâ çok güzel şarkı söylüyorsunuz, Doktor Clemens Dunkeltal. Şurası bir gerçek ki, sizin birçok yedek sesiniz var: Otto Keller'in sesi, Helmut Schwalbenkopf'unki, Felipe Gómez'inki. Belki, başka birkaç tane daha. Tabii, Dachau'daki, Sachsenhausen, Gross-Rosen ve Bergen-Belsen'deki, binlerce 'hastanızdan' çalınmış sesleri saymıyorum bile.

Bütün bu seslerin, Doktor Clemens Dunkeltal, sizin 'aşk anlayışınız' üzerine söyleyecek çok şeyleri var. Şundan emin olun ki, bunu tüm dünyaya haykıracaklar. Çok yakında.

Zira, sizinki kadar büyük bir yeteneğin tanınmadan kalması çok yazık olur, öyle değil mi?

O halde, çok yakında görüşmek üzere."

24. Parça

Clemens Dunkeltal, ona verilen ve anında kâğıttan minik bir topa dönüştürdüğü o notu, yazarına yedireceğine dair yemin eder. Ve bu yazarın, adını değilse de oturduğu yeri belirlemekte gecikmez. Masadakilere, yalnızca, şarkısından hiç hoşlanmayan bir müşteriden gelen hakaret dolu birkaç söz diye nitelendirdiği pusulanın içeriğini açıklamaz ama garsondan bilgi alır. Garson ne olup bittiğini anlamamaktadır. "Ama bu, karısını sevindirmek için *Geist der Liebe*'yi isteyen aynı adam," diye anlatır, "üstelik de şarkıdan çok memnun kalmışa benziyordu..." O sırada, masanın öbür ucunda oturan bir genç kız söze karışır: "Kadın, şurada oturan, üzerinde mavi ve siyah benekli elbise olan kızıl olmasın?" Garson onaylar. "Onu tanıyorum," diye devam eder genç kız, "o bir İngiliz, öğretmen, iki yıl önce onun derslerine katılmıştım." Sonra genç kız, komiklik olsun diye İngilizce gevezelik etmeye başlar ki, bu dikkatleri, sonuç olarak çok da önemli olmayan konudan uzaklaştırır. Ama, konunun aslında önemli olduğunu sezen oğul Dunkeltal, bu huysuz kocalı, güzel İngilizce öğretmeninin adını öğrenmeye çalışır. Margaret MacLane. Bu adı elde eder etmez, yorgunluğunu bahane ederek, babasına, onu evine bırakmayı önerir.

Bir taksi, Oberlaa Kaplıcaları'na yakın, küçük bir sokakta, bir çifti indiriyor. Bu geç saatte sokak ıssız,

hava neredeyse hiç serinlememiş gibi. Magnus, cebinden anahtarlarını çıkarmak için kaldırımın kenarında, bir an duruyor. Sırtı araba yoluna dönük, oysa Peggy ona bakarak, yanında, ayakta durmakta. İşte tam o sırada, Peggy, çok yakınlarında pusuya yatmış, üzerlerine son hız süren bir araba görüyor. Bağırıyor ve hâlâ ceplerini karıştırmakla meşgul olan Magnus'ü öyle büyük bir güçle itiyor ki, Magnus yan tarafa doğru sıçrıyor ve bu sayede son sürat gelen araba, yalnızca kalçasına çarpıyor. Oraya dizilmiş olan çöp tenekelerinin ortasına, sırtüstü düşüyor. Düşüşü sırasında, iki gürültü daha duyuyor, biri boğuk, diğeri çok tiz, eşit yeğinlikte – bir şeye çarpan sonra havaya fırlayan bir bedenin gürültüsü ve bu bedenden kopan yürek paralayıcı çığlık. Sırtüstü yerde yatan, şokun etkisiyle sersemlemiş olan Magnus, hayretten kanını donduran, akıl almaz bir görüntüye şahit oluyor: gökten düşen ve üç metre ötesinde asfalta çarpan Peggy. Araba durmuyor, yavaşlamıyor bile. Ama çöp tenekelerinden biri araba yolunun üzerine yuvarlanmış, araç birdenbire yana doğru direksiyon kırıyor, tekerleklerinden biri kaldırımın kenarına vuruyor, yine de yoluna devam ediyor. O kadar hızlı gidiyor ki, sokağın köşesinden döndüğü sırada sürücüsü, aracın kontrolünü kaybediyor ve kayarak bir sokak lambasına çarpıp paramparça oluyor.

Magnus ayağa kalkmak istiyor ama başaramıyor. Kendini, kalçasını yakan bir acı yüzünden yere çivilenmiş gibi hissediyor. Yolun kıyısındaki kanalcığın içinde büzülüp kalmış olan Peggy'ye sesleniyor. Yerde sürünerek ona kadar güçlükle ilerliyor. Binadan insanlar çıkıyor ve onlara doğru koşuyor, Magnus çevresinde yalnızca ayaklar görüyor, uzaklardan bir polis ya da ambulans sireni yankılanarak geliyor. Elini Peggy'ye doğru uzatıyor, onun saçlarına dokunuyor. Saçları ıslak ve parmak-

larının uçlarını kırmızıya boyuyor. Tepesinde konuşan sesler var ama o ne söylediklerini anlamıyor, o yalnızca Peggy'nin hırıtılı nefesini dinliyor. Yüzleri birbirine çok yakın, Peggy'nin dudaklarının hafifçe kımıldadığını görüyor. "Tim?..." diye fısıldıyor Peggy; sesinin tonu hem serzenişli hem sorgulu.

Sokak lambasına çarpıp parçalanan arabadan iki adam çıkarılır. Sürücü, hemen, çarpma anında ölmüş, kaburga kemikleri direksiyona geçmiş, yüzü patlayan ön camdan fırlayan kırıklardan parça parça kesilmiş. Yan koltukta oturan yolcu ise ağır şekilde yaralı; gevşek ve cansız ellerinden birinin içinde, bir kâğıt topağı bulunur. Kimse bununla ilgilenmez, kırış kırış olmuş kâğıt, cam, metal parçalarının, kan birikintilerinin arasına düşer.

Peggy MacLane ile Klaus Döhrlich, şehrin iki ayrı mezarlığında, aynı gün toprağa verilirler. Bu cenaze törenlerine, ne Magnus ne de yaşlı Döhrlich katılır, ikisi de hastanededir. Birincisinin, bir kalçası ile uyluk kemiği çatlaktır, ikincisinin ise belkemiği kırıktır.

Oberlaa Kaplıcaları'nın yakınındaki, terk edilmiş dairede, kutuların, kirli kadehlerin ve saten masa örtüsünün üzerleri tozla kaplanmakta. Schneewittchen'in çıplak sapı, boşlukta dikiliyor, kurumuş yaprakları ve çiçeğinin taçyaprakları, oyuncak ayı Magnus'ün başının üzerine ve patilerinin arasındaki devrik şampanya tapasının çevresine ince ince dökülüp küçük yığınlar oluşturuyor.

"Magnus?... Magnus kim?" diye sormuştu May.

Magnus, tüyleri yıpranmış, üzeri kolayca ufalanan, kuru gül yapraklarıyla kaplı oyuncak bir yavru ayıdır. Ondan garip bir toz kokusu yayılır. Gülün adı, Schneewittchen idi.

Magnus kırk yaşlarında, köşeli yüzlü, geniş omuzlu bir adamdır. Bir bacağı aksar. Ondan bir güçlülük ama hayattan bunalmışlık, sonsuz bir yalnızlık hissi yayılır. Buzdağı, gülün öteki ismidir.

"Buz bağlamış yüce gönüllü yüreklerde yalnızlık..."

Peggy, bir mektubunda, "Aşkın bu şekilde yavaş yavaş biçim değiştirip çirkinleşmesini hiç yaşadınız mı?" diye sormuştu.

Hayır, biçim değiştirmesini değil. Magnus aşkın, yalnız, çılgına döndüren bekleyişlerini, tereddütleriyle ıstıraplarını ve baş döndüren zevklerini yaşamıştı. Çok zevk. Ve iki defa, en beklemediği anda, gökten düşer gibi gelen yaslarını, yıldırım çarpmışa döndüren kayıplarını. Ama ikinci defasında, mezar çukurunu açan kendisi olmuştu.

"Bunun başınıza hiç gelmemiş olmasını ve de hiçbir zaman gelmemesini dilerim," diye eklemişti Peggy.

Magnus, aşkı, nefrete dönüşecek kadar iğrenmeye bırakmaktan daha beterini yaptı – o, aşkın, canlı canlı

katline sebep oldu, dikkatsizlikle ve kudurmuş bir öfkeyle, ansızın alevlenip kontrolden çıkan, bayatlamış bir kin adına. Aşkından daha güçlü bir kin.

"Aklımı kaçırmaya başlıyorum!

Gel, küçüğüm. Nasılsın, küçüğüm? Üşüyor musun?

Oh, ben de çok üşüyorum!..."

"Ya May, ona ne oldu? Ya Peggy? Onlar Comala'da mı kaldılar?"

May, o uzun, siyah saç örgün, Peggy, altın kızılı saçların.

O ve Sen, orada, başka bir yerde, hiçbir yerde duruyorsunuz, her birimiz kendi yerimizde:

Ne yapmayı düşünüyorsunuz, yapmayı düşünüyor musunuz?...

Zamanı akmaya bırakmayı, benim sıram gelinceye kadar.

"Tanın siyah sütü...
Havaya bir mezar kazıyoruz..."

25. *Parça*

Magnus, hastaneden bir bastona dayanarak çıktığında, sonbahar iyice ilerlemişti. Sakatlığı, kendisine, pek yakında, bir ödenek bağlanmasını sağlayacaktı. Sakat kaldığı feci kaza işte bu şekilde kapanıyordu. Zira bu alçakça cinayet böyle tanımlandı – bir kaza, bir cinayet değil.

Dava açılmayacak. Clemens Dunkeltal, ne bu sonuncu cinayetten ne de geçmişte işlediği sayısız suçtan yargılanmış olacak. Tekerlekli sandalyesinde, bu dünyayı sevimli Bay Döhrlich maskesi altında, sinsice terk etmesine imkân veren bir zehri sadık arkadaşlarından biri vasıtasıyla kendisine enjekte ettirerek, son bir suç daha işlemiş bulunuyor. Hey gidi, kaçın kurası bu Walter! Skandal böylece, daha ortaya çıkmaya vakit bulamadan, duyulmadan örtbas edilmiş oldu.

Adaletin yerini bulması için, yeniden çabalamak neye yarar ki? Magnus, her şeyini kaybetti, fazla bir atılganlık ve güvenle, bir anda dedektifliğe ve öç almaya soyunduğu için. Çılgına dönmüş bir koç içgüdüsüyle alnından daha sert bir engelin üzerine atılmakta acele etti. Engel, sonunda direnci kırılıp yıkıldı ama çökerken kendisiyle birlikte her şeyi de yok etti. Magnus'ün elinden artık, sebep olduğu kötülüğe, yaptığı akılsızlığa tanıklık etmekten başka bir şey gelmiyor; kendi kendisine karşı tamamen acımasız, aleyhte bir tanıklık.

Magnus, dairenin kapısını son kez kapıyor. Her şey düzenlendi; her şey – yani, hiçbir şey.

Boşaltılmış ve temizlenmiş evde hiçliğin düzeni hüküm sürüyor. Taşınma, bir tasfiyeye dönüştü, mobilyalar, kap kacak ve biblolar bir açıkartırma salonuna düştüler, Peggy'nin giysileri, Magnus onları saten masa örtüsüne sarıp bohçaladı ve bu, içinde merhumenin bedeni varmış gibi ağır olan kefeni Tuna'ya attı. Peggy'nin çiçekli elbiselerine, çizgili elbiselerine, benekli elbiselerine, kelebekli elbiselerine, yeleklerine, eşarplarına, ayakkabılarına, iç çamaşırlarına ırmaktan bir mezar.

Dunkeltal dosyası toprağa verildi, baba ve oğulun, sonsuza dek suç ortağı olarak yan yana yattıkları saygıdeğer Döhrlich ailesine ait mezarlığa gömüldü.

Aşkın bedeni ise toprağın soğuğunda, yalnızlık iliklerini dondururken sessizce ufalanıp dağılıyor. Mezarı mütevazı, çok çıplak. Bedenini sarmış olan ipekliler, pamuklular, satenler, tergaller ve yünlüler, sonra teninin kokusu, parfümleri, nehrin bulanık sularına karışıp yok oluyorlar.

Aşkın güzel bedeni ve şehvet uyandıran kumaştan tenleri, aşk tutkunu beden ve onun zevk için yaratılmış teni, çamurun içinde, çukurun içinde çürüyor.

Magnus, bir kere daha, sıfırdan başlıyor. Gomorra saatinde –yaşamı boyunca asla unutamayacağı o saatte– olduğu gibi. Üstelik bu sıfır, artık, yalnızca çok yoğun anılarla dopdolu, yaslarla kurşun gibi ağır olmakla kalmıyor, pişmanlık acıları ve çaresizlik içinde yanıyor.

İçini tam bir boşluk duygusu kaplamış durumda ve bu boşluk, ne bir çözüm ne de bir ümit ışığı sunuyor, yalnızca Magnus'ün ruhunda bir karmakarışıklık ve bir toz tadı bırakıyor. Utanç ve pişmanlıklardan öyle hemen kurtulunmuyor.

Viyana'yı, yanına yalnızca, içinde giysilerinin, birkaç kitabın, mektupların, oyuncak yavru ayının ve Lothar'ın ölü yüzünün maskesinin bulunduğu iki bavul alarak terk ediyor.

Londra'ya geri dönmüyor, Roma'ya yerleşmeye gitmiyor. Kesin bir yer belirlemeden yola çıkıyor; ona nereye gitmek istemediğini bilmek yetiyor: Viyana, Londra, Roma, Peggy'nin yokluğunun Magnus'e oraları yasak ettiği üç şehir.

"Magnus, İzlandalı bir mültecidir!" diye bir düşünce ortaya atmıştı Scott, bir akşam. Magnus, doğum yeri olması muhtemel bu ülkeye en sonunda gidebilirdi – ama orada kimi aramak, ne bulmak için? Dünyaya gelişindeki esrar, ona, aşkının yok olduğu ölçüsüz ve sonsuz geceden sonra, artık eskisi kadar acı vermiyor.

Tarafsız bir yer arıyor ve ücra. *Kendi sırası gelene kadar Zaman'ı akmaya bırakacağı* bir susaati-yeri. Ne sırası? Onu bilmiyor, ama bu bilmemezlik, şu an, onun için anlam ifade eden yegâne serüven.

Fransa'ya gidiyor, büyük şehirlerden uzak duruyor. Kalabalıklardan, gürültüden, her tür arkadaşlıktan kaçıyor. Morvan'dan geçerken, yalnız kalmayı başarabileceği yöreyi bulduğunu anlıyor. En yüksek yerinde bir şatosu olan, Bazoches isimli küçük köyün yakınlarında bulunan bir eve yerleşiyor. Ev, ondan daha büyük bir ambarla bir ahıra bitişik iki odadan ibaret. Burada manzara çok açık, tarlalar, ormanlar ve uzakta Vezelay Tepesi görünüyor. Bu isimler Magnus'e hiçbir şey ifade etmiyor, Magnus bu ülkeye, onun tarihine yabancı ve bu bilmezlik ona çok uygun düşüyor. O buraya, bakışını yıkamaya, onu fazla görüntülerinden arındırmaya geldi. Artık o yalnızca, kış uykusuna yatmayı arzulayan bir ayı-adam.

"Çatırtılar duyuyorsun. Gülüşler... üşler... gülüşler, çoktan eskimiş, gülmekten bezmiş gibi... ülmekten bezmiş... Ve yıpranmış sesler, çok kullanılmaktan... tan...

Duyuyorsun tüm bunları duyuyorsun...

... duyuyorsun...

Ağaçlar bir akşam şarkısı fısıldıyorlar bir karanlık şarkısı bir şarkı...

Kırlardaki otlar titreşiyorlar usulca... sulca... ca...

Çatırtılar duyuyorsun. Aşk ateşi yayılıyor... teşi yayılıyor... ıyor...

Gün gelecek bu gürültüler... bu gürültüleri duyuyorsun yok olacaklar

yok olacaklar duyuyorsun... aşk ateşi yayılıyor teşi yayılıyor... ıyor...

duyuyorsun teşi... yayı...

Duyuyorsun sessizliği duyuyorsun

Hiçbir şey duymuyorsun... bir şey duymuyorsun..."

26. Parça

Magnus'ün kış uykusu, uzun zaman, birçok mevsim boyunca sürer ama hiçbir uyuşukluk, hiçbir edilgenlik belirtisi göstermez. Kış uykusu yavaş olduğu kadar gözle görülür bir sonucu da olmayan bir çalışmayı tamamlamakla çok meşguldür: zamanı günbegün, saat ve saat süzülmeye bırakmak. Bu, erozyona ya da bir mağaradaki buz sarkıtlarının oluşumuna benzeyen bir etkinliktir; çok büyük bir sabır, konsantrasyon, düşünce arıtma gerektiren bir etkinlik. Kendini arındırma.

Çok yürüyor – adım adım süzülme. Erken kalkıyor ve kıra gezmeye gidiyor. Elinde her zaman, baston yerine geçen bir değnek, iki yana biraz sallana sallana yürüyor. Gezinme alanı, kolları zikzaklarla uzayan bir tür büyük yıldız çiziyor. O yörede yaşayan insanlar, onun aksayan siluetinin yollar, sokaklar, köyler boyunca geçişini görmeye alıştılar. Nereden geldiğini, tam olarak kim olduğunu, hele bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde ne yaptığını bilen yok; o, kendinden bahsetmeyen, sessiz biri. Ama kimseyi rahatsız etmiyor, herkese kibar davranıyor. Bu yabancının geldiği ülkeyi bilmediklerinden, aksanına ve konuşkan olmayışına bakıp Avrupa'nın kuzeyinden gelmesi gerektiği sonucuna vardılar ve onu böyle adlandırdılar: "Kuzeyli oğlan". Ya da bazen, "topal".

Bir gün, Magnus, dağların arasından kıvrıla kıvrı-

la giden nehrin öbür yakasında bulunan bir ormana daldı ve ekilmemiş, ağaçsız bir düzlük alana vardı. Çevresinde, soyulmuş dalların birbirine geçirilmesiyle yapılmış, ufak tahta levhalar üzerine yerleştirilmiş hasır çanlar diziliydi; Magnus'ün daha önce hiç görmediği türden eski usul arı kovanları. O gün, hava soğuktu, uyuklayan kovanları gümüş gibi parlatan, kırağı düşüren, kuru bir soğuk. Düzlük alanın orta yerinde, üzerini yosun bağlamış, küçük taştan bir yapıt yükselmekteydi; bir heykelciği barındırmak için inşa edilmiş, içi oyuk bir kaya parçası ama içindeki heykelcik kaybolmuştu. Bu oyuğun içinde kahve-kızıl, uzun bir kırkayak ağır ağır kaymaktaydı. Magnus, biraz dinlenmek için bu taşın üzerine oturdu; çok geçmeden etrafındaki sesler onu şaşırttı; bunlar, ormanların derinliklerinde duymaya alışmış olduğu seslerden farklıydılar. Buradaki sesler daha nüanslı, daha makamlıydı, sanki biri nefesli bir müzik aleti çalmaya çalışıyordu, acemice, bununla beraber belirli bir hoşlukla. Ormanın içine doğru dikkatlice baktı, kulak kabarttı, ama hiç kimseyi göremedi. Halbuki bu, biraz ıslığı andıran ezgi çok yakından gelmekteydi. Etrafı daha iyi araştırmak için ayağa kalktı ve sonunda müziğin kaynağını buldu: gövdeleri tuhaf bir şekilde kertik, yer yer oyuk ve rüzgârın ıslık çalarak içlerine sokulduğu kayın ağaçları. Bu oyulmuş ağaçlardan birinin gövdesinde, bir insan silueti, gülümseyen belli belirsiz bir yüz ve kavuşturulmuş ellerin oluşturduğu bir karaltı görür gibi oldu; bir diğerinde, elinde trompet tutan bir adam şekli, yine bir başkasında kalp şeklinde bir kabartı ve orada, koçboynuzları. Ama bu kayınlar ölüydüler, bazıları hâlâ ayakta, diğerleri toprağın üzerine devrilmiş, hepsinin üzerini sarmaşıklar, dikenli çalılar bürümüş. Bu koruya yeniden gelmeyi çok istedi ama yolunu bir daha hiç bulamadı.

Magnus'ün, hiç hareket etmeden uzun saatler geçirdiği de oluyor – damla damla süzülme. Ambarı boşalttı ama zemini sert toprak olan bu geniş alanı düzenlemiyor. Zaten orası için belirlediği tek işlev de, tam olarak, oranın hiçbir işe yaramaması. Bir gereksizlik, amaçsızlık lüksü, boşluğa adanmış bir tapınak.

Kapının yanında bir sandalye var, Magnus ambara girdiğinde, onu arkalığından yakalayıp kâh alanın orta yerine, kâh bir duvar dibine ya da köşesine koyuyor ve ellerini, dizlerinin arasına yerleştirdiği değneğinin üzerinde kenetleyip oturuyor. Bu şekilde, sessizliğin, duvarlardaki aralık tahtalardan sızan ışık ve gölge oyunlarının tadını çıkararak, ışık huzmelerinin içindeki tozların çevrine çevrine dönüşlerini, bir gizli köşede, ağını örmekte olan bir örümceğin hareketlerini izleyerek saatlerce durabilir. Kimi zaman bir tarla faresi geçiyor, pek bir aceleyle, küçük adımlarla pıtır pıtır geliyor, etrafı kokluyor, aniden yön değiştiriyor, başka bir yere kaçıyor. Onun hiçlik tapınağına kuşlar da serüven aramaya geliyor, bazıları oraya yuva yaptılar.

Çıkarken, sandalyeyi, her zaman kapının yanındaki yerine koyuyor.

Bazoches Kilisesi'nde, Vauban[1] adlı birinin mezarı bulunuyor. Magnus, bu adamın kim olduğunu, yaptığı işlerin büyüklüğünü, ilgi alanlarının çokluğunu, dehasını, cesaretini öğreniyor – zorbalıkla elde ettiği sıfatları dışında, büyüklük ve Güneş'le bir ilgisi olmayan Kralına fazlasıyla hizmet edip sömürüldükten sonra, fazla zeki, gözüpek ve özgür düşünceli olması nedeniyle gözden düşen üstün nitelikli bir adam.

[1] Sebastian Le Prestre de Vauban (1633-1707): Kuşatma ve savunma tahkimatı alanlarında çığır açan yenilikler getiren Fransız askerî mühendis. Güneş İmparator olarak da bilinen XIV. Louis'nin hükümdarlık döneminde Fransa'nın bütün savaşlarına katılmıştır. (Y.N.)

Oraya gömülü olan bedeninden kalbi çıkarılıp alınmış, bu kalp, bir asır sonra Napolyon'un emriyle Invalides'e konulmuş. Magnus, Viyana'daki ilk günlerinde, Peggy ile birlikte ziyaret etmiş olduğu Augustinler Kilisesi'ndeki ölülerin gömülü olduğu mahzeni, Habsburglara ait kalpleri hatırlıyor, o kalpler de, içinde biçimlendikleri, içinde attıkları göğüslerden sökülüp alınmıştı. Sürgündeki kalpler, mühürlü kavanozlarda hapis. Bu, soyluların, kahramanların ve ermişlerin cesetlerini parçalara ayırıp kollarını, bacaklarını, kemiklerini, tüylerini ve iç organlarını başka başka yerler arasında bölüştürme işlemi, ona, garip bir barbarlık, edepsizlik ve çocuksu bir büyücülük karışımı gibi görünüyor. May'in, Peggy'nin, Lothar'ın özel kaplarda formaldehit içinde tutulan kalplerini, Magnus ne yapsın ki?

Ama belki de, bu kutsal kişilerin cesetlerini parçalar halinde bölme, yasa bürünmüş sağların bedeninde meydana gelen şu öbür parça parça olma olayına tekabül etmektedir: Sevilmiş olan her varlık, ölürken, yokluğun hiç dinmeyen ince yağmurunun altında, soğuktan ve kederden titreyerek dünya yüzünde kalanlardan biraz can, biraz kan alıp götürür. Çok erken, Magnus'ün bedeninden bu şekilde çalındı, annesi, Hamburg'daki o yabancı kadın, yüreğinin bir parçasını dağlayarak ve belleğini dondurarak gözlerinin önünde yandığında. May de, kendi can payını, kendi yürek payını, onları göğün sessiz maviliğinin içinde dağılan kendi küllerine karıştırarak aldı götürdü. Sonra Peggy – büyük tensel kaçırma ve arzunun, bütün sevincin, tüm zevkin, kapkara ve buz gibi soğuk, nemli toprağa gömülmesi.

Babasından ona kalan hiçbir şey yok, tek bir anı bile – ya da belki ayı yavrusunun boynundan aldığı ve kendi adı yaptığı isim? Bu nazik *belki*, Magnus için ne-

sep bağı yerine geçiyor. Lothar'dan, koruyucu bir dosta dönüşen vakur vasisinden ise, ona kalan alçıdan bir maske. Donuk bir maske, gözkapakları kapalı, dudakları mühürlü, dünyayı kibarca aydınlatan o güzelim, iyilik dolu gülüşten yoksun. Lothar, düşüncenin sınırları içinde oluşturmasını bildiği bu aydınlığı kendisiyle beraber götürdü; Magnus, artık ne geçmiş ne de gelecek günlerin ufkunda en küçük bir ışık görüyor.

Zamanı süzme çalışması, henüz yalnızca, uzaklarda bazı sis dalgalanmaları ve kırağı gibi parlayıp göz alan birkaç gedik oluşturmaktan öteye gitmiyor.

İşte böyle yaşıyor Magnus, Morvan'daki yalnızlığını; mezarlıklarda ölüm sonrası arkadaşlıklar, şu veya bu ağaçla, bir otlağın kıyısında rastladığı filanca öküz ya da filanca koyunla sessiz arkadaşlıklar, bulutlarla, kaynakların şırıltıları ve toprağın kokularıyla, rüzgârla geçici arkadaşlıklar kurarak. Anlık arkadaşlıklar.

Alıntı

Düşüncem
bir okşama değil, hayır
sana dokundum
halbuki
düşüncemle

düşüncem
bir okşama değil, hayır
belleğin gibi
ya da söylenmemiş sözcükler
ya da kapalı gözlerin

ve halbuki belleğin
sözcükler ve bakışlar
geçmiş bir günün okşamasıdır
düşüncelerimi.

Matthias Johannessen,
"Dokunmaya Dair"

27. Parça

Bir ağustos öğleden sonrasında, bir gezinti dönüşünde Magnus, ambar kapısının yanına oturmuş yaşlı bir kadın görüyor. Kadının üzerinde, biçimsiz bir hasır şapka, eskilikten rengi belli olmayan bir elbise, çamurlu tahta sabolar var. Kollarını göğsünün üzerinde kavuşturmuş, sakin sakin güneşleniyor. Magnus'ün yaklaştığını görünce, ona eliyle işaret yapıyor, sanki kendi evinin önünde oturuyormuş da, geçen komşuya selam veriyormuş gibi. "Merhaba, oğul!" diye sesleniyor, cılız bir sesle. Magnus kadının büyük ihtimalle yolunu şaşırmış ve orasını kendi evi zannederek oturmuş, kaçık bir ihtiyar olduğunu düşünüyor. Yüzü kırış kırış, ayva tüyleriyle kaplı ve ağzı, hiç şüphe yok ki dişsiz, pek bir biçimsiz. Tam, bir masal kitabından fırlamış kötü yürekli cadı görüntüsü, diyor kendi kendine Magnus. Selamına, onu sağır yerine koyup neredeyse bağırarak cevap veriyor: "Merhaba bayan!" Bayan, gülerek düzeltiyor: "Yok, oğul, ben sadece bir erkeğim!" ve şapkasını çıkarıyor, kel ve üzeri benek benek kafasını göstererek. Hasır külahının altında uyuklamakta olan arılar başının çevresinde uçuşmaya başlıyorlar, bazıları alnına, yüzüne konuyor. "Ama aklı başında ve çok mutlu bir adam," diye ekliyor tuhaf ihtiyar, "çünkü bu dünyadaki en iyi şeyi seçtim, görüyorsun ya, arıların arkadaşlığını ve deliliklerin en zararsızı olan en büyük aşk deliliğinin özgürlüğünü. İşte ben, bunun için biraz da ka-

dınım. Ve bu durumda, çok mesut bir adam." Bu açıklamadan sonra, çevik bir şekilde ayağa kalkıyor.

Adam kısa boylu, çok ufak tefek, sırtı da kamburlaşmış ama vücudu hâlâ bir çocuğunki kadar çevik görünüyor. Şapkasını yeniden başına geçiriyor ve ellerini açıyor, arılar gelip orada toplanıyorlar. Arılarla dolu avuçlarını Magnus'e doğru uzatıyor ve ona şöyle diyor: "Kovanın içinde, kraliçelerinin etrafı her daim, hizmetçiler ve işçilerden oluşan, işi başından aşkın bir saray erkânıyla çevrilidir. Ama benim için, onların hepsi birer kraliçedir, özellikle işçiler, çiçek özü toplayanlar, kovanın girişinde kanatlarını çırpıp içeriyi havalandıranlar, kovanı süpürenler ve girişi tutan bekçiler. Her birinin görevi ayrıdır, ki bu görevleri kısa yaşamlarının başından sonuna kadar kusursuzca yerine getirirler. Şunlara bir bak, benim minik kraliçelerim, benim ateş çiçeklerim! Güneşin sağdıçları..."

Magnus, üzerinde tozlu topraklı bir aba olan ufak tefek adamın ettiği gevezeliklerden pek bir şey anlamıyor, adamın sesi ince, üstelik çok belirgin bir taşra şivesiyle konuşuyor. Kendini, ehlileştirilmiş böceklerle olduğu kadar garip sözcüklerle de ustaca oynayan bir palyaçonun karşısındaymış gibi ya da daha çok, ansızın hareket etmeye ve konuşmaya başlayan bir bostan korkuluğunun karşısındaymış gibi hissediyor ve kendi kendine onun nereden çıktığını, ondan ne istediğini soruyor. Palyaço ellerini sallıyor ve böcekleri uçuşup yeniden, etrafında, fırıl fırıl dönmeye başlıyorlar. "Bana Papaz Jean derler. Ya sana?" Magnus o kadar basit olan bu soru karşısında birden apışıp kalıyor ve ağzından çıkan cevap, kendisini bile şaşırtıyor: "Unuttum." Palyaçomsu keşiş ise bu cevaba hiç şaşırmış görünmüyor: "Bu bazen olur. Ve iyiye alamettir." Sakin bir tonda yaptığı bu yorumdan sonra, şapkasının etrafında

dönüp duran altın yaldızlı bir dolu olduğu halde, oradan küçük, sık adımlarla uzaklaşır.

Magnus, çok düşünmesine rağmen adını bir türlü hatırlayamaz. Bu sürüp giden unutkanlık, onu çok rahatsız eder, bunda iyiye alamet hiçbir şey görememektedir, tam tersine. Kendisini ani bir darbe yemiş, bir hastalığa tutulmuş gibi adsızlığa yakalanmış hissetmektedir. Kaybetme hastalığına, bu son nüksedişte kaybetmenin sinsi yıpratışını kendini tümüyle kaybetme korkusuna dönüştüren. Yolların, ormanların ıssızlığında, ambarın sessizliğinde yaptığı o uzun süzme çalışmasının verdiği tüm sonuç bu mu?

Her şeye rağmen, sonunda yine ambara dönüyor. Dip taraftaki duvarın önünde durup tanımış, sevmiş olduğu tüm kadınları ve tüm erkekleri imdada çağırıyor, ama isimleri, ona zarardan başka bir şey getirmemiş bir sürü uğursuz ismin arasında kaybolarak hatırına bölük pörçük geliyor. Artık beyninin içinde ne Thea ve Clemens Dunkeltal'in lanetli adlarının ve onların, yalan ve cinayet kokan sahte isimlerinin, ne de Horst Witzel'in, Julius Schlack'ın, Klaus Döhrlich'in isimlerinin yankılandığını duymak istiyor. Ama bu isimler ayyuka çıkıyorlar, öyle yapışkanlar ki, diline yapışıyorlar.

Knautschke, Klautschke – bu lakaplar, ona rahat vermiyor, ağzının içinde çalkalanıyor, çeşitli sözcüklerle kaynaşarak kımıl kımıl kurtçuklara dönüşüyorlar, *Klatsche Klapse Knalle Knarren Knacke Knülche Knauser Kleckse...*[1] Tokat gibi sözcükler, tükürür gibi sözcükler; Magnus onların, bir suaygırının kuyu gibi açık pembemsi ağzına koca kan pıhtıları halinde yuvarlandıklarını görüyor. Onların boğazının içinde guruldadıklarını, tükürüğüne doluştuklarını hissediyor.

[1] (Alm.) Gevezelikler tokatlar şaklamalar zırıltılar çatırtılar herifler tipler cimriler lekeler. (Ç.N.)

Bu yakasını bırakmayan berbat gürültü patırtıyı kesebilmek için değneğiyle yeri dövmeye başlıyor.

Knautschke çenesini kapatsın artık! Başı öne eğik, yüzü, saldırmaya hazır bir hayvan gibi gergin, çenesi sıkılı vaziyette, yere gittikçe daha hızlı vuruyor. O kadar çok üşüyor ki, terliyor, buz gibi bir ter sırtı boyunca akıyor; ensesinden böğrüne inen bir sarkıt.

Karnından boğazına çıkan bir dikit. Knautschke'nin çirkef kuyusu ağzı, kurt kaynayan tüm kelimeleri yutarak kapanıyor. O zaman, fondaki bu boğuk uğultunun ardından dost isimler, onu rahatlatan el sıkışlar, selamlamalar, gülümsemelerle yükseliyor. Burnunun direğini sızlatan kaybolmuş şefkatleriyle okşamalar da öyle.

Bütün bu isimler, sırayla geçiyorlar, yavaş yavaş. İkişer ikişer ya da tek tek geçiyorlar. Her defasında yalnızca bir fısıltı, bir iç çekiş. Bir hıçkırık. May, Peggy...

Kuyruk olmuş isimler alayı, beyaz ya da gri-mavi sesli, toprak sarısı ve mor gülüşlü, fildişi ve kızıl soluklu. Her ismin ayrı bir rengi, güzelliği, tınısı ve hafif bir hışırtısı var. Kimi zaman, bir koşuşturması. Her birinin kendine özgü bir gürlemesi, yankılanması var. Bazen, bir anlık bir parıltısı.

Ve tören alayı dönüyor, dönüyor. Ama aralarında, kendi ismi yok.

Artık Magnus, değneğiyle yere vurmuyor, ambarın ortasında yürüyor, boşluğu arşınlıyor. Kuyruk olmuş isim alayının izinden yürüyor, kendisininkini dilenerek. Ağzı kupkuru, dudakları soğuktan morarmış. Gece çoktan çökmüş ama öyle çok yıldız var ki onlardan yayılan ışıltı karanlığı siliyor.

Elinde değneği sendeliyor, hâlâ, adının arayışı içinde. Yıldızların ışığı söndü, gün sökmeye başlıyor,

ambar şimdi küllü gölgelerle yıkanıyor. Sevilmiş isimler alayı, sessizliğin içinde dağılıp kayboluyor, Magnus tek başına kalıyor. Bitkinlikten olduğu yere yığılıp dizlerinin üzerine düşüyor. Ama düşüşü esnasında, bulanık zihni açılıyor ve ismi bir anda aklına geliyor. Magnus.

Magnus, tozun içinde diz üstü çökmüş gülüyor. "Magnus!" diye haykırıyor, soluk soluğa bir sesle ve adını tekrar ediyor, kendi kendini çağırır gibi. Adını yeniden hatırladığına o kadar mutlu ki, onu, işaretparmağının ucuyla tozun içine yazıyor. O sırada, doğmakta olan güneş, gökyüzüne süt renkli bir aydınlık yayıyor ve bu zayıf tan ışığı, ambarın duvarlarındaki tahtaların arasından içeri sızıyor. Tek bir eğik güneş ışını halinde yoğunlaşıp parmağının üzerine düşüyor.

Bir beyaz ışık huzmesi. Bir yeniden doğuş, bir emzirme. Ve parmağı, "Magnus"ün harflerini değil, ona tamamen yabancı olan, başka bir adın harflerini yazıyor.

Magnus bu ada bakıyor ve yavaşça yanına uzanıyor; yorgunluktan ve olanlara akıl sır erdirememekten sersemlemiş vaziyette hemen uykuya dalıyor.

Lothar ve Hannelore, çağırın beni.
Else ve Erika, çağırın beni.
Peggy Bell, çağır beni.
Mary ve Terence Gleanerstones, çağırın beni.
Terence ve Scott, kardeşlerim, çağırın beni.
May, benim hayat dolu sevgilim, çağır beni.
Lothar ve Hannelore, çağırın beni.
Else, çağır beni.
Peggy, kız kardeşim, aşkım, çağır beni.
Lothar, dostum, babam, çağır beni.
Myriam, genç kızım, çağır beni.
Peggy, güzeller güzelim tatlım, çağır beni.
Peggy, Schneewittchen'im, soldurduğum, çağır beni.
Sen, benim için kendini feda eden, cesur koruyucum, bağışla beni.

Yabancılıktan kurtarın beni!
Bu sessizlikten, kurtarın beni!
Bu unutuştan, kurtarın beni!
Yitmekten, kurtarın beni!
Yokluğumdan, kurtarın beni!

Ben ki adsızım, yalvarırım, bana bir ad koyun!
Yitip gitmeme, yalvarırım engel olun!
Dinleyin beni, yalvarırım!
Duyun beni...

Beni duyuyor musunuz?

May, beni duyuyor musun?
Lothar, beni dinliyor musun?
Peggy, beni bağışlıyor musun?

Ya sen, annem yanmışım, yanığım, beni duyuyor musun?

Neredesiniz, ne diyorsunuz?
Beni duyuyor musunuz?

28. Parça

Magnus uyandığında, neredeyse öğle oluyordu. Bir sıcak ağustos günü daha, hava ağır, toprak ve çiçek kokularıyla yüklü. Başı, sanki içi sisle, beyaz çiy ile doluymuş gibi tuhaf bir şekilde ağır ve başının döndüğünü hissediyor. Ayağa kalkmak için, yerden destek alıyor ama bunu yaparken elleri, şafak sökerken, ona süt veren ışığın içinde, tozun üzerine, yorgunluğun diktesiyle yazmış olduğu ismi siliyor. O an yeniden gözünün önüne gelinceye kadar iş işten geçiyor, imza okunmaz duruma geliyor. Yalnızca bir harf seçiliyor: bir *l*. Demek ki rüya değildi, gerçekten de yere başka, hiç bilmediği bir isim çiziktirmişti, "Magnus"te *l* olmadığına göre. Ama yeri boşuna uzun uzun inceliyor, başka bir harf daha okumayı başaramıyor.

Kapıyı açıyor, tepeye çıkmış olan güneş gözlerini kamaştırıyor. "Günaydın, oğul! İyi uyudun mu?" Başında gezici kovanıyla dolaşan keşiş bozuntusu geri gelmiş, en az dünkü kadar neşeli ve vızıltılı. Avluyu gölgelendiren ıhlamur ağacının altında, sundurmadan alınmış odunların üzerine bir tahta koyarak uydurmuş olduğu masanın çevresinde bir şeyler yapıyor. Orayı tanırmış gibi hareket ediyor, hatta misafir ağırlamaya hazırlanan bir ev sahibi gibi. Zira hazırladığı tam da bu, bir öğle yemeği.

Tahta levhanın üzerinde, bir su testisi, bir şişe şa-

rap, üç kadeh, meyve, sucuk, peynir, bir kavanoz bal ve ekmek var, hatta bir demet de altın sarısı yonca ve kasıkotu. "Aç olmalısın," diyor. "Senin için de uygunsa, doğrudan öğle yemeğine geçeceğiz, öğle oldu bile. Yemek basit ama yine de bir kutlama yemeği. Bugün ayın on beşi, Meryem Ana'nın Göğe Yükseldiği gün. Bunun şerefine bir şişe şarap getirdim, en iyisinden, bir *Pouilly fume*. Ve biliyor musun? Bugün aynı zamanda benim yaşgünüm. Bir On Beş Ağustos gecesi doğmuşum ama o kadar uzun zaman önce ki, tam yılını artık hatırlamıyorum. Geçen yüzyılın sonlarına doğruydu. Benim ailemde bu bir gelenekti ya da Tanrı'nın bir lütfu: Bütün çocuklar bir On Beş Ağustos'ta doğdular. Üstelik benim çok kardeşim vardı – dokuz oğlan, düşünebiliyor musun? Hepsi, dünyaya Meryem Ana'nın koruması altında geldiler. Yani bugün yalnız benim yaşgünüm değil, aynı zamanda diğer sekiz erkek kardeşimin de yaşgünü. Şimdi hepsi ölü, hepsi Meryem Ana'yı selamlamaya gittiler. Pek yakında benim sıram da gelecek. Ah, ne güzel bir gün!"

Meryem Ana'ya yürekten bağlı bu can sıkıcı adamın çenesinden kafası kazan gibi olan Magnus, onun, güzel gün derken, bugünü mü yoksa yakınlarda öleceği o günü mü kastettiğini anlamaz. Ama zaten bu umurunda da değildir ve geveze keşişin varlığı onu rahatsız etmektedir. Yine de onu kovmaya cesaret edemez, kibarca geride durur, haddini bilmezin onu, en azından orada izlemek yüzsüzlüğünü gösteremeyeceğini umduğu evine geri çekilebilmek için yorgunluğunu bahane eder. Ama öbürü buna aldırış etmez ve gevezeliğine, insanı çileden çıkaran bir küstahlıkla devam eder: "Kusura bakma, oğul, ama bekleyecek vaktim kalmadı. Yani şimdi sen öylesine, laf olsun diye mi geldiğimi sanıyorsun? Uzun zamandan beri seni gözlüyorum, yaklaşık üç yıl önce, bu izbe eve yerleştiğin günden beri. Bu

zaman zarfında, seni, şuradan veya buradan geçerken görmediğim bir gün olmadı... Sense, çoğunlukla hep yakınlarında yaşamama rağmen, benim varlığımı hiç fark etmedin. Kaç defa, saatlerce kapalı kaldığın ambarın yanındaki ahırda uykusuz kaldım! Yemliklerde hâlâ biraz saman var, oraya gidip samanların üstüne uzanmayı severim, sıcaktır ve güzel kokar. Hayvanlar orada biraz sıcaklık, biraz yumuşaklık, biraz sağduyu bırakmışlar... Neyse, sen, ambarı tercih ediyorsun. Niye olmasın? Ama artık yeter, orada, ambarında, belleğini boşaltacağın kadar boşalttın, öyle değil mi?" "Sizi ne ilgilendirir?" diye itiraz etti, bu her şeye burnunu sokan ihtiyar tarafından gözetlendiğini anlayınca çok öfkelenen Magnus. "Beni rahat bırakın!"

Ama Papaz Jean'da öyle kolay kolay vazgeçecek göz yoktur, yeniden saldırıya geçer: "Huzur! Huzuru, böyle inzivaya çekilerek bulacağını sanıyorsan çok yanılıyorsun. Zira sen inzivaya çekilmiş birisin, bir keşiş değil. Yalnız kalmış biri, yalnız yaşamayı seçmiş biri değil. Neden bahsettiğimi çok iyi biliyorum, çünkü ben, manastırımın yakınlarında, otuz yıldır keşiş olarak yaşıyorum. Eğer seninki kadar içi kararmış bir yüreğim olsaydı, asla dayanamazdım. Tutuklu bir yürek." "Tutuklu?" diye yineler, bu kelimenin anlamını bilmeyen Magnus. "Kapatılmış, hapsedilmiş, dört duvar arasına tıkılmış, hareketleri kısıtlanmış..." diye açıklar öbürü, hemen ardından, sözüne, kaldığı yerden devam ederek. "Arı yetiştiriyorum, kovanlarım buradan çok uzakta olmayan bir yerde bulunuyorlar, elde ettiğim balı manastıra götürüyorum, karşılığında yiyecek ve giyecek alıyorum. Az şeye gereksinimim var. Gitgide daha da azalıyor. Yakında, hiçbir şeye gereksinimim kalmayacak. Yakında dediysem, çok yakın, onun için sana geldim." Sonra, sözünü bağlamadan sorar: "Ne ol-

du, adını hatırladın mı? "Magnus." "Ya? Emin misin?" der, Papaz Jean kuşkulu bir edayla, cevabı zaten bilirmiş de bu duyduğu ona doğru gelmezmiş gibi.

İhtiyarın bu manalı sorusu, bir pelüşle paylaştığı, takma bir isim taşıdığını ve daha o sabah bile, belki de onun adı olan bir ismi göz göre göre kaybettiğini çok iyi bilen Magnus'ün metanetini bir kere daha sarsar. "Adımdan niçin şüphe ediyorsunuz?" diye bu defa o sorar. Ama öbürü açık bir cevap vermez. "Boş ver, isimler... sanki doğumda bize takılan ad doğru değilmiş gibi hayatta onu değiştirdiğimiz zamanlar olur. Ben, benimkini, manastıra girince bırakmak zorunda kaldım, üstelik seçme şansı da tanınmadı. Benim adım Blaise idi, onu benden aldılar, bundan böyle senin adın Papaz Jean olacak dediler. Tamam Jean olsun, çekirgeler ve balla beslenen Vaftizci[1] ya da İncilci[2] gibi. Ah, o İncilci, işte Gizem Meleği'nin ziyaretiyle nurlanmış olan biri! Tanrı kelamını taşıyan meleğin ziyaretiyle... evet, ona küçük ateş kitabını yediren Tanrı Kelamının Meleği. Bence, bu kitap, peteklerindeki balları oluk oluk akan bir kovanın parıltısıydı. Ben, yalnızca küçücük bir Jean'ım ve Tanrı Kelamının Meleği, dudaklarımı yarıp ağzımın içine sırrını mıhladı. Ama bir süredir, bu sırrın kımıldandığını hissediyorum... evet, ağzımın içinde, yarık dudaklarımın üzerinde kımıldandığını... rüzgârın dokunuşu gibi..." "Ama siz neden bahsediyorsunuz, hangi sır?" "Bilsem! Tanrı'nın lütfuna kim nail olabilir ki?" "Benim olmadığım kesin!" diye bağırır Magnus. "Üstelik umurumda.da değil. Ben inançlı biri değilim." "Daha iyi," diye karşılık verir, hiçbir şeyin şaşırtamadığı Papaz Jean, "bu şekilde daha özgürsün. Benim, tek

[1] Vaftizci Yahya, Yahya Peygamber. MS 27 yılı civarında, Hz. İsa'yı Şeria Nehri'nde vaftiz ettiğine inanılır. Hıristiyanlıkta İsa'nın müjdecisi kabul edilir. (Ç.N.)
[2] İncil Yazarı Yuhanna. Hz. İsa'nın on iki havarisinden biri. Yeni Ahit'in ilk dört bölümünü meydana getiren İncillerden sonuncusunun, Yuhanna İncili'nin yazarı. Fransızca'da her iki şahsın da adı Jean'dır, ancak dilimize biri Yahya, diğeri Yuhanna olarak çevrilmiş ve yerleşmiştir. (Ç.N.)

başıma henüz hissetmeyi başaramadığım şeye şaşırmakta özgürsün. İşte bu yüzden sana ihtiyacım var."

Tanrı'nın lütfu! Güzel bir masal. Magnus, Papaz Jean'ın saçma sapan sözlerinden hiçbir şey anlamaz ama kızgınlığı geçer, inatçı olduğu kadar da kaçık olan bu ihtiyar adamla daha fazla tartışmak istemez, o an tek isteği dinlenmek ve birden açlığı yorgunluğuna üstün geldiğinden biraz bir şeyler yemektir. Ihlamurun gölgesindeki masaya yan yana otururlar. Küçük bir arı bulutu, etraflarında fır fır dönmektedir. Papaz Jean'ın Tanrı Kelamının Meleği veya olası tüm başka konuklar için doldurmuş olduğu üçüncü kadehteki şarabı da aralarında paylaşarak *Pouilly* şişesini boşaltırlar; Papaz Jean'ın hiç olmadığı kadar düşük çeneli ve kaçık bir hali vardır, bin dereden su getirerek, surlarla çevrili bir şehri kuşatmak için Vauban tarafından icat edilmiş, yanlamasına birbirlerini kesen kırık çizgiler halinde açılan yeraltı siperlerine dayanan ustalıklı sistemle insan ruhunun Tanrı'ya ulaşma yollarının hassas labirenti arasında, ipe sapa gelmez bir paralellik kurar. Ardından, meyvelerin, sıcaklığın etkisiyle olgunlaşmalarının tamamlandığı ağustos ayı tarım süreciyle yaklaşmakta olduğunu hissettiği kendi ölümünün, zamanın etkisiyle olgunlaşması arasında yeni bir paralellik daha örer.

Magnus, onu kulağını vererek dinlemez, kendini yine yorgun hissetmektedir. Öbürü, şarkı söylemeye koyulur. Sesi, kulağa hâlâ hoş geliyor, o yaşlanmamış. Meryem Ana ilahisini, Latince, usulüne göre okur. Sonra ayağa kalkar ve sakin bir şekilde Magnus'e haber verir: "Bir daha gelmeyeceğim. Gelecek sefer, sen bana geleceksin. Bekliyorum, tamam mı?" Magnus ona nerede oturduğunu bilmediğini hatırlatır, tabii oturduğu bir yer varsa. "Hiç merak etme, sana arılarımı yollayacağım. Onları izlemen yeterli."

Ve bir önceki günkü gibi, bir böcek uğultusu içinde seke seke uzaklaşır.

Magnus, sürekli kaçan, haylaz, yaşlı bir çocuk görüntüsündeki Papaz Jean'ın ardından bakar. Korularda, arılarla oynayarak koşturan ve antika bir dua kitabının tezhipli sayfaları gibi süslü sözcüklerle şakalar yapıp eğlenen bir cin. Magnus, kendini, farkında olmadan bir masalın içine sürüklenmiş gibi hissediyor. Hayatının bölük pörçük romanının arasına yanlışlıkla karışmış, nuhnebiden kalma bir masal. Masal güzeldi güzel olmasına ama o, çok başka bir hikâyenin içine davet edilmeyi tercih ederdim diye düşünüyor, masal yaşını çoktan geçti. Tanrı Kelamının Meleği'nin sırrı! Ona, bundan çok daha basit olan bebekliğine dair sırrın en sonunda kalktığını görmek yeterdi de artardı bile ve ondan da çok, ölülerin içinde yok olup gittikleri ucu bucağı olmayan o bilinmeyen yerin sırrını öğrenmek. Tanrı'nın lütfu! Fakat Magnus'ün istediği, hayatın lütfu – bu lütfun, kendilerinden çalınmış olduğu kadınlara ve erkeklere iade edilmesi.

Il était une fois...[1] Bu şekilde başlar, hiçbir zaman yaşanmamış bütün hikâyeler. Mitoloji söylenceleri, masallar, efsaneler.

Il[2] belgisiz kişi zamiri, yine belgisiz bir fiil olan ve bitmemişlikte asılı kalmış bir geçmiş zaman kipinde çekilmiş olan *était*'yi[3] tamlayan. Anlatılan hikâye, çok eski zamanlarda, uzaklarda bir yerlerde, bataklıklardaki bitkiler ya da humuslu toprak içindeki bedenler gibi çürüyüp yok olmuş. Oradan, karanlığın içinde yalazlanarak toprağı yalayıp koşturan hafif alevler çıkmakta. Mitolojik söylencelerin ve masalların sözleri de, düşüncelerimizin alacakaranlığında, işte bu şekilde koşturur.

Une fois,[4] geçmişte yaşanmış ve sona ermiş, ancak tarihi kesin belli olmayan bir olaya gönderme yapan belgisiz sıfat.

Il etait une fois... Bir varmış bir yokmuş... O halde, söz konusu olan nedir? İlk ve son olarak, her şey için iyi (ya da berbat) tek bir defa mı, yoksa hiçbir şey için,

---

[1] Il etait une fois...: Fransızca'da, bir masala başlarken "Bir varmış bir yokmuş..." anlamında söylenen tekerleme. (Ç.N.)
[2] Il: Fransızca'da eril, üçüncü tekil şahıs: o. (Ç.N.)
[3] Etait: Var olmak fiilinin, hikâye birleşik zamanında, üçüncü tekil şahıs için çekilmiş hali. (Ç.N.)
[4] Une fois: Bir kere, bir keresinde. (Ç.N.)

ne zaman olduğu belirsiz bir defa mı? Zamansal değeri kapalı kalıyor.

Il etait une fois... Bir arka avluya ya da gizli bir koridora açılan küçük, görünmez bir kapı misali bir öykünün kapağını kaldıran kalıplaşmış söz, tekerleme. Ama Tarih bünyesine, yalnızca, kesin, kanıtlanmış, gündüz gözüyle görülmüş olayları gerçek olarak kabul edip alıyor, bu hikâyeleri tanımıyor diye, onlara nasıl hiç yaşanmamıştır diyebiliriz? Gerçekliğin gecesinde ne yaşandığı hakkında ne biliyoruz ki? Düşsellik, gerçekliğin gece sevgilisidir.

Tarihin bünyesi bir vücuttur – eti, dil, dokunaklı sözler ve yazılı sözcükler olduğundan ve tüm bedenler gibi somut olduğundan bir gölgesi vardır. *Il etait une fois*..., işte bu taşınan gölgedir, daha akıcı, devingen sözcükler ve sözlerle yapılan bir dublajdır.

Il etait une fois...: Tarihin belleğinden daha derin ve acılı olan bir belleğin derledikleri; gerçeğin tohumu, sabahına bu ekimi, onun yalnızca gözle görünür, elle tutulur izlerini anımsayarak unutan.

Kimi zaman, gerçeğin gecesinde dolaşıp duran ve onları, en sonunda, hayatları pahasına bile olsa tam anlamıyla yaşamaya başlatacak bir sözcüğün sürekli arayışı içinde, bir öyküden öbürüne geçen başıboş kişiler görülür.

Ve rüzgârın önünde yaprak gibi sürüklenen bu öykülerin kesiştikleri yerde karşılaşacak kişiler olacaktır, yeni öykü arayışı içinde olan, hep ve her zaman.

0. Parça

Yaz bitiyor; Papaz Jean tekrar görünmedi. Kovanlarının arasında cincilik oynuyor olmalı. Magnus'ün onu pek merak ettiği yok ama onunla beraber yediği öğle yemeğinden beri ambara kapanma ihtiyacı hissetmiyor. Kafasında daha çok, bu yeri, bu yalnızlığı terk etme fikri yerleşmekte. Seyahatini tamamladı. Keşiş bozuntusu haklıydı, belleğini boşaltacağı kadar boşaltmış, inzivaya çekilebileceği kadar çekilmişti. İçine çökmüş olan ağır sessizlik dağılmaya, hafif hafif uğuldamaya başlıyordu. Ve, Papaz Jean'ın diyeceği gibi ağustos sıcağında olgunlaşmış bu sessizlik, onu yeniden yola koyulmaya itiyordu.

Yavaş yavaş toplanmaya başlıyor, bu defa telaş etmeden, acı ve suçluluk duygusu içinde, bir an önce gitmek için acele ederek değil.

Bir sabah, uğultulu, koca bir bulut halinde geliyorlar. Havada, yerden bir adam yüksekliğinde, dalgalana dalgalana, çok hızlı bir şekilde uçuyorlar. Magnus bu altın sarısı parıltılı, kahverengi topun üzerine doğru hızla dalışa geçtiğini görünce, oğul vermiş bir arı sürüsünün saldırısına uğradığını sanarak korkuyor. Ama bulut, yüzüne bir metre kala duruveriyor. Uğultusu, sarsılıp duran bir motor gürültüsü gibi. Papaz Jean'ın, vakit geldiğinde ona habercilerini yollayacağına dair sözlerini hatırlıyor. Yine de keşişin, bu olmayacak vaa-

dini ciddiye almakta tereddüt ediyor.

Küçük bulut, bulunduğu yerde uğultusunu gitgide artırarak dalgalanıyor, sonra hafifçe geri çekiliyor. Magnus öne doğru bir adım ilerliyor, arılar aynı oranda geriye kayıyor. Biraz daha ilerliyor, aynı sahne tekrar ediyor. Bunun üzerine, peşlerinden daha fazla tereddüt etmeden yürümeye başlıyor.

Daha önce hiç görmediği patikalardan geçiyor, tarlaların ve koruların içindeki kestirme yollardan. Kılavuzları çok hızlı gidiyor, onları izlemekte zorluk çekiyor. Nehri, çok dar ve dik bir yerinden, yürürken ayağının altında sallanan, tahta bir köprüden geçerek aşıyor. Bir ormanın içine dalıyor, bir düzlüğe çıkıyor. Magnus burayı tanıyor, burası, daha önce bir kere durup dinlendiği ama sonra yolunu tekrar bulamadığı düzlük.

Arılar, dağılıp kovanlarına geri dönüyorlar. Papaz Jean, yosunlu kaya parçasına sırtını dayamış, açıklık alanın orta yerinde oturmakta. Üzerinde kolsuz, kapüşonu ensesine, açık, esneyen bir ağız misali dökülmüş, bol, siyah bir pelerin var. Her karşılaşmalarında olduğu gibi, "Merhaba, oğul!" diyerek Magnus'ü selamlıyor. "Gel yanıma otur."

Magnus, onun yanına yerleşir. Hiçbir şey söylemez, hiçbir soru sormaz. Ev sahibinin konuşmayı başlatmasını bekler. Ama, her zaman o kadar taşkın olan öbürü sessizliği bozmaz, hem de uzun zaman. Çevrelerindeki orman, kovanların boğuk uğultusunun oluşturduğu fonda, çok çeşitli seslerle yankılanmaktadır; yaprakların hışırtısı, otların birbirine sürtünüşü, böceklerin cır cır ötüşleri, bir derenin şırıltısı, kuru dalların çatırtısı, tiz sesler ya da kuşların flüt sesi gibi ince ve tatlı şakıyışları, rüzgârın ıslığı ve zaman zaman, köpek havlamaları ile uzaklardan yankılanan insan sesleri.

Papaz Jean, yüzünü bir kayın ağacının yeşil dalla-

rına doğru kaldırır ve parmağıyla henüz kopan ve toprağa doğru yavaş yavaş inmeye başlayan birkaç yaprağı işaret ederek, Magnus'e fısıltıyla, "Dinle!..." der. Çoktan kahverengine dönmüş oval yapraklar havada ağır ağır uçuşmaktadırlar; içlerinden üçü, yükselen bir hava akımına kapılarak yukarılara doğru sallanarak çıkmakta, sık dalların arasından süzülmeyi başaran ışık kuyularının içinde dans eden bakır renkli virgüller adeta. Noktalama işaretleri konulmamış, bomboş bir metni, tamamen serbest bir şekilde dolduran avare virgüller. Ama bir anda, palas pandıras aşağı yuvarlanıyorlar, hava akımı başka yerde esmeye gitti.

"Duydun mu?" diye sorar Papaz Jean. Magnus, bu bitki halayını dikkatle izledi, onu görsel olarak betimleyebilir ama işitsel olarak değil. Ufak tefek adam, yeniden sessizliğe bürünür. Magnus, düşen bir yaprağın o belli belirsiz hışırtısını, ormandaki çeşitli gürültülerden ve kovanların sürekli bas uğultusundan oluşan fondaki gürültüden ayırt etmeyi başaramadığı sürece, öbürünün ağzından tek bir kelime çıkmayacağını anlar. Saatler geçer, hava yavaş yavaş serinler; kızılımsı yaprakların düşüş sahnesi sayısız kere tekrarlanır. Bir o kadar da seyyar ve sessiz virgül.

Magnus hafifçe sıçrar, başını sola doğru çevirir; bakışı, sarı, yarı saydam, bir sinek kanadı kadar ince bir yaprağın, biraz ilerisinde, toprağa değdiği anı yakalar. İşitme hissi gözlerinden önce, üstelik onlardan daha iyi algıladı. "Sizi dinliyorum," der Papaz Jean'a. Ama papaz sessizliği nihayet bozacağına, rahip giysisinin kukuletasını başının üzerine indirir ve elleri dizlerinin üstünde açık, başı eğik halde giysisinin içinde büzülür. Böyle, siyah krizalitinin içine gömülmüş vaziyette uyuklamaya başlar. Başı sallanmaktadır, sonunda Magnus'ün omzuna düşer; soluk alıp verişleri değişir, hem daha sesli, hem de daha yavaş bir hal alır.

Bu kadar – ne bir ateşlenme, ne uyuklamakta olan bedende bir kıpırdanma ne boğazından gelen bir hırıltı ne de ağzından yüksek sesle çıkan, anlaşılmaz bir söz. Yalnızca, kendine değil kendini unutmaya –bir kazıya, bir iç boşaltmaya– had safhada yoğunlaşmış bedenin derinliklerinden ağır ağır ama gür bir şekilde yükselen bu soluk. Ve bu soluk, incelip hafifliyor, bir obuanın sesi gibi hoş ve içe işleyici. Karanlıktan sızan bir nefes ışık, havada belli belirsiz çınlayan sesli bir gülümseme. Bir sessizlik yayılması.

Bu kadar, ama iki adam bu nefesi dinlemeye öylesine kendilerini kaptırırlar, öylesine tekvücut olurlar ki, bu birlikte kendinden geçme, Magnus'ü altüst eder – kendi bedeninin bu boğuk ve hafif şarkısı, öbürününki gibi, teninin altından canına değer, kanında akar. Bedeninin ta içinde hissettiği bu tatlı okşayış, onu, tüm aşk okşamalarından daha fazla etkiler, büyüler ve kendi içine döndürür. Bu bir anlık kucaklama bildiği bir şey değil, çok uzaklardan geliyor, tamamen yeni – baş döndürücü nefis bir hissin tensel ve zihinsel olarak insanı kendinden alması. Onu içinden sımsıkı saran ve Magnus'ün de bütün duyumlarıyla bir anda kucakladığı, hayatın bizzat ta kendisi.

Papaz Jean hafif uykusundan uyanır, başını kaldırır ve silkinir; soluk alışverişi normale döner. Magnus da, aynısını yapar, uyum içindedirler. Ayağa kalkarlar. Papaz Jean başlığını açar, başlık yeniden arkasına düşer. Yüzünde, az önce tüm benliğiyle kendini verdiği zihinsel yoğunlaşmanın izi vardır – dallanıp budaklanmasına engel olamadığı bir düşün etkisiyle uyanmakta olan, alnı bu saf enerjiyle kırış kırış, gözleri, kaybolmakta olan bir görüntüden buğulu, çok yaşlı bir süt bebeği suratı.

Magnus'e, "Şimdi evine dön," der. "Gerektiğinde geri gel. Uzun sürmeyecek, yarın ya da birkaç gün sonra. Ne zaman geri gelmen ve ne yapman gerektiğini bileceksin. Artık yolu biliyorsun."

Ormanın kıyısına kadar Magnus'ün yanında yürür. "Her şey bittiğinde," der sonra, "manastıra gidip tarikat kardeşlerime haber ver. Rahip elbisemi onlara götüreceksin, o onlara ait. Onu manastırdan almıştım. Benim değil." Bir süre hayranlıkla manzaraya bakar. "Hayatımı ve hiç terk etmediğim bu ülkeyi çok sevdim," diye ekler. Sonra arkadaşına döner, onu bir an, hızlıca kollarında sıkar ve o delişmen adımlarıyla, açıklık alana doğru uzaklaşır.

Palimpseste[1]

"İnsanın, zaman içinde elde ettiği bir ruh vardır. Ama, insanın içine, çok yoğun ve hızlı bir şekilde, bir göz kırpıştan bile daha hızlı nüfuz eden bir ruh daha vardır, zira o, zamanın üstündedir ve bu ruha, zaman, hiç lazım değildir."

Bratislavalı Haham Nahman

"...o, idrakin sonu olmadığını anlayacak ve ağzın konuşmayı ve kulağın işitmeyi beceremediği yerde [...] çok derinlemesine araştırma yapmalı. O zaman, Tanrı'yı gönül gözüyle görecek, uyuyan ve gözleri kapalı olan biri gibi, şöyle yazıldığı gibi: 'Uyuyorum ama yüreğim nöbette, sevdiğimin sesi kapıya vuruyor.' Ve gözlerini açtığında, hele de bir başkası onunla konuştuğunda, yaşamdansa ölümü seçecek, zira zaten ölmüş olduğunu sanacak, zira ne gördüğünü unutmuş olacak. O zaman ruhunu, bu büyük mucizelerin yazılı olduğu bir kitabı inceler gibi, uzun uzun, inceleyecek."

Haham Shem Tov ibn Gaon

"Tanrı, aynı şeyi iki kere yapmaz. Ve bir ruh geri geldiğinde, bir başka benlik ona arkadaş olur."

Bratislavalı Haham Nahman

[1] 1. Yazısı silinerek üzerine başka yazı yazılmış olan parşömen. 2. Yeni durum. (Ç.N.)

29. Parça

Magnus ikinci gün düzlüğe geri döner. Ona ulaşmış herhangi bir işaret yoktur, yalnızca, vaktin geldiğine dair bir aşikârlık. Düzlüğe vardığında, içi oyuk kaya parçasından, ne hacmine ne de gün ışığına uygun düşen, uzun ve siyah bir gölgenin yere yansımakta olduğunu fark eder. Bu, yan tarafına bir bel ile birlikte, büyük bir özenle katlanmış bir rahip giysisinin bırakılmış olduğu, dar ve oldukça derin bir mezar çukurudur.

Bu çukurdan, büyük bir uğultu yükselmektedir; çukur, binlerce arıyla kaynıyor. Ve işte, hepsi bir anda, bir lav püskürmesi hızıyla uçuyorlar. Arıdan sütun, ağaçların tepesine kadar yükseliyor, titriyor, buruluyor, ardından patlıyor ve sarı sarı parlayan, müthiş bir yağmur halinde etrafa dağılıyor. Sonra her biri, her günkü olağan işine geri dönüyor.

Mezar çukurunun dibinde Papaz Jean yatıyor, göğsünün üzerinde kavuşturmuş olduğu ellerine doladığı tespihini tutmakta. Bedeni, bütünüyle reçineli çiçek özüne bulanmış, kırmızımtırak bir parıltıyla ışıldıyor. Birkaç arı, ölü ilaçlama işinden bitkin düşmüş, vücudun üzerinde, ona yer yer altın yaldızlı parıltılar katarak hareketsiz bir şekilde yatıyor.

Magnus, küreği kaptığı gibi çukuru dolduruyor. İlaçlamanın hoş kokusu, humuslu toprağın acı ve karanlık kokusuna karışıyor.

Papaz Jean'ın rahip giysisini manastıra götürüyor. Ama giysi, öylesine solmuş, her yanına öyle çok yama yapılmış ki, ondan artık yalnızca çaput kesmek için kumaş olarak yararlanılabilir.

Yaşlı keşişin anısına yapılan ayine katılıyor. Başpapaz, manastıra, yüzyılın başlarına doğru, çok genç yaşta, hizmetli olarak giren, yıllar sonra keşiş olan ve sonunda yalnızlığa çekilmiş bir din adamı olan Blaise Mauperthius'un yaşamını kısaca özetler. O keşiştir ama, o çok sevdiği arılara benzeyen –onların arasına, bir korunun derinliklerine gömülmeyi seçecek kadar– ve bal kavanozlarıyla din kardeşlerinden daha yakın hale geldiği ağaçlardan, kuşlardan, yabani hayvanlardan haberler getirerek, her zaman manastırın çevresinde dönen bir keşiş. Papaz Jean, ölçülülük kadar aşırılık, saflık kadar söz dinlemezlik de sergilemiş olan, bir çalılık keşişi. Ama başpapaz, gönülde duyulan her gizemli Tanrı çağrısına, bunların bazıları ne kadar tuhaf görünürse görünsün saygı duyduğunu belirterek, sözlerini, yaşlandıkça, yerli yersiz, bütün erkeklere, bu arada üstüne bile, neşeli bir şekilde "Merhaba oğul!" ve bütün kadınlara da "Merhaba kızım!" diye seslenmeyi alışkanlık haline getirmiş olan, bu arı sever din kardeşiyle ilgili birkaç anı anlatarak tamamlar. Papaz Jean'ın, allak bullak bir halde, birinin, kovanını koymuş olduğu düzlükteki Meryem Ana heykelciğini çalmış olduğunu söylemek için manastıra geldiği o günü anımsatır. O anda, bu hırsızlık onu çok üzmüştü, sonra düşünmüş ve sonunda, boşluğun ona, bu soyulmuş taş parçasına yakıştığı sonucuna varmış ve heykelciğin yokluğunun bundan böyle Notre Dame de Vide'i[1] simgelemesine karar vermişti. Bu fikirle coşup başpapazı görmeye gitmiş ve ondan, gelip bu olmayan heykeli

[1] (Fr.) Boşluk. (Y.N.)

kutsamasını rica etmişti. Birkaç ay önce meydana gelen bu olayın hatırlatılması üzerine, orada toplanmış olan herkes kahkahayı basar ve Magnus de, kilisenin içinde uzun zaman yankılanan bu gülme krizine, kendini tutamayıp katılır.

Evin kapısını kapatır; ambarınki yarı açık kalır, kapısının kolu uzun zaman önce kırıldı ve o, tamir etmeye hiçbir zaman gerek görmedi. Aralıktan giren rüzgâr tozun içine yazmış olduğu ismi tamamen sildi. Bunun artık bir önemi yok, bu isim, kalbinin üzerinde yazılı. Bir kuş gibi hafif bir isim, omzunun üstüne yuva yapan; boş böğrünü yakan ve onu, başını alıp gitmeye iten bir isim.

Artık kaçmıyor, hep ondan ileride gitmiş olan isminin önünde yola koyuluyor.

Bavulları ağır olmayacak, hemen hemen hiçbir şey götürmüyor.

Lothar'ın maskesini, Papaz Jean'ın 15 Ağustos'ta öğlen vakti, altına masa kurmuş olduğu ıhlamur ağacının dibine gömdü. Lothar da, May ile Peggy de, o gün Tanrı Kelamının Meleği'nin şerefine doldurulmuş kadehi paylaşmak için masalarına gelebilirlerdi. Böyle bir kadeh hiç boşalmaz, sonsuza kadar paylaşılabilir.

Pelüş ayıya gelince; odasındaki dolabın içindeki bir rafın üzerinde çok uzun süre bırakılmış olduğundan, o artık yalnızca bir paçavradan ibaret, güveler somağının yününü yedi, fareler patilerini kemirdi ve karnına doldurulmuş kırpıntıları aşırdı. Magnus, lime lime olmuş pelüşü, Trinquelin'in, manastırın eteklerinde küçük bir sel gibi akan sularına bırakır.

Yavru ayı Magnus, suyun üstünde yüzerek uzaklaşır, gözlerindeki düğüncikleri güneşten ve soğuk sudan ışıl ışıldır.

Kitap olarak yalnızca, o, içinde bir obua üfleyişiyle açılan ve benliğindeki, göğsündeki, ağzındaki uğultusu dinmek bilmeyeni götürüyor. Kitabın sayfaları, ellerinin arasında hışırdıyor, ayaklarının altında sayfa sayfa dağılıyor.

Ayrılıp gitmek, diye çok hafiften bir şarkı tutturuyor harikalar ve bilinmezler kitabı, gitmek...

Gitmek...

Parça ?

Burada başlıyor bir adamın hikâyesi, ki bu adam...

Ama bu hikâyeyi yazıya dökmek mümkün değil, bu, gerçeğin içinde öyle yoğunlaşmış bir hayat tortusu ki, ona dokunan tüm sözcükler tuzla buz oluyor. Ve karşı koymak için yeterince güçlü sözcükler bulsak bile, öykü doğru zamanda gelmemiş olduğundan, saçma bir uydurmaca olmaktan öteye gitmiyor.

"Ayrılıp gitmek! Gitmek! Yaşayanın sözü!

...

Ayrılıp gitmek! gitmek! Hayırsız oğulun sözü."

Aziz-John Perse, *Rüzgârlar*

SYLVIE GERMAIN

MAGNUS

CAN

ROMAN

Fransız edebiyatının yetiştirdiği en güçlü ve önemli kalemlerden biri olan **Sylvie Germain** son romanı ***Magnus***'te 2. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde doğan ve beş yaşında geçirdiği hastalık sonucunda hafızasını kaybeden Franz-George'un acılar, arayışlar ve yüzleşmelerle örülü yaşamını anlatıyor. *Magnus*, sorularına bir başına yanıt arayan ve tüm yanıtların aslında Hitler rejiminin karanlıklarında gizli olduğunu anlayıp, oyuncak ayısının kimliğine bürünen genç bir adamın, hayatını küllerin arasından çekip çıkarmak ve kendi tarihini yeniden yazmak için verdiği hüzünlü savaşın hikâyesi. Bir başka deyişle sorumlu olmadığı bir tarihin yüküyle ezilen, binlerce insandan birinin hikâyesi.

Roman, yayınlandığı 2005 yılında, altı edebiyat ödülünün yanı sıra, ilginç anlatım tekniği ve şiirsel diliyle de okuyucuların ve eleştirmenlerin büyük beğenisini topladı.

KAPAK RESMİ: CLAYTON COL

ISBN 978-975-07-0918-0

9 789750 709180

http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR

13,00 YTL